

מושגים ביהדות

קובץ מושגים ביהדות המתאימים ליחידת הבגרות בתושב"ע ובתלמוד

נעזרתי בקבצים רבים, שנכתבו בעבר, כל קובץ ומעלתו, וסגנונו

תודתי לכל כותבי החוברות בעבר ובהווה

אפרים כהן

מדריך תושב"ע מחוזי

במינהל לחינוך התישבותי

קובץ מושגי התושב"ע

מוקדש לעילוי נשמת אחותי, המחנכת הדגולה שחינכה ולימדה תורה

עשרות בשנים בתיכון הדתי באשקלון,

מרת אידה הלפרין ע"ה בת א"מ ר' חיים שמואל כהן ז"ל

נלב"ע ג' אדר ב' תשס"ה

ועילוי נשמת גיסי בעל התפילה ובעל הקריאה, המורה והמחנך,

שהעמיד דורות של תלמידים בתיכון הדתי באשקלון

ר' אברהם יעקב הלוי הלפרין ז"ל

נלב"ע ו' אייר תשס"ט

יהי זכרם ברוך

אבות נזיקין	ארבעה אבות נזיקין, המפורשים בתורה, שאדם עושה לחברו על ידי גופו או על ידי רכושו. התורה מלמדת, שחייב אדם לשלם בין בעד נזקי גופו ובין בעד נזקי ממון, כלומר בין כשהזיק את חברו על ידי גופו ובין כשהזיקו על ידי רכושו. כל אותם אופני הנזק המפורשים בתורה נקראים "אבות נזיקין", המשנה מונה ארבעה אבות נזיקין: "השור והבור והמבעה וההבער..
אבינו מלכנו	וידוי ותפלה, שאומרים אחר התפלה בשחרית ומנחה בכל תענית צבור ובעשרת ימי תשובה.
אבק לשון הרע	דיבור שבגינו נגרם שיספרו לשון הרע. כגון המספר בטובת חברו בפני שונאיו שזה גורם שידברו בגנותו. מי שגורם שבסיבתו יספרו לשון הרע, עובר על איסור אבק לשון הרע
אבק ריבית או "ריבית דרבנן"	כינוי לריבית האסורה מדרבנן. אף שמן התורה אין איסור ריבית אלא בהלוואה, מכל מקום חכמים אסרו לקחת ריבית במקרים נוספים שמא יבואו לקחת ריבית האסורה מהתורה. עסקאות שנעשו בתנאי ריבית או הערמת ריבית, טובות הנאה וריבית דברים. איסורים אלו נקראים: "אבק ריבית" או "ריבית דרבנן".
ריבית מוקדמת ריבית מאוחרת	ריבית מוקדמת – הענקת מתנה למלוה כדי שילוו לו כסף ריבית מאוחרת – הענקת מתנה למלוה לאחר פרעון ההלוואה
אבר מן החי	אבר שנקרע או נתלש מבהמה בעודה חיה אסור באכילה. איסור זה שייך לאחד משבעת מצוות בני נח
אברויי אילנא	מלאכות בשביעית שמטרתן להשביח את הצמח הקיים
אדר שני	בשנה מעוברת מוסיפים חודש נוסף לאחר החודש האחרון(עפ"י התורה), והוא נקרא אדר ב'. בשנה זו, חודש אדר ב' נעשה עיקר וכל הדינים הנהוגים באדר בשנה רגילה עוברים לחודש זה בשנה מעוברת.
אוכל נפש יום טוב	ביום טוב מותר לעשות מלאכות הקשורות להכנת האוכל. כגון: בישול האוכל וחימומו ע"י אש ששבתה, וכן הכנת אוכל שטעמו היה נפגם אם היה מוכן מאתמול.
אונאה	רמאות בעסקי מקח וממכר, בין מצד המוכר, שמכר את הדבר ביותר משווי, בין מצד הקונה, שקנה את הדבר בפחות משווי. שיעור אונאה הוא שישית מהסכום = שתות.
אונאת דברים או גניבת דעת	איסור גרימת צער לזולת בדיבור. כלומר, שלא יאמר אדם לחברו דברים שיפגעו בו ויכעיסוהו, שנאמר "ולא תונו איש את עמיתו ויראת מאלוהיך כי אני ה' אלוהיכם". "אונאת דברים" כיצד? אם היה חברו בעל תשובה, אל יאמר לו: זכור מעשיך הראשונים;
אוצר בית דין	מותר לבית הדין להעמיד פועלים לקצור את התבואה, לקטוף פירות שביעית. לאסוף אותם לאוצר ברשותם, ולחלק מהם לכל אחד ואחד לפי מספר בני ביתו. מותר לבית הדין לגבות ממקבלי הפירות את שכר הפועלים ושאר הוצאות הכרוכות בטיפול בפירות עד הבאתן לאוצר בית הדין
אוקומי אילנא	מלאכות בשביעית שמטרתן לקיים את הצמח שלא יתקלקל
אושפיזין	המילה בארמית, ופירושה אורחים. בימי חג הסוכות מבקרים שבעה אושפיזין, כל יום אורח אחר. והם: אברהם, יצחק, יעקב, יוסף, משה, אהרן, דוד.
אזהרות	בקהילות ספרד נהגו בשבועות לומר "אזהרות" שהם פיוט על בסיס תרי"ג מצוות, הנאמרות בצורת שיר ומחולקות למצוות עשה ולא תעשה שחברם ר' שלמה אבן גבירול.
איסור דאורייתא	דבר האסור מן התורה. יש דברים שאיסורם נתפרש בתורה, ויש שאיסורם נלמד באחת מן המידות שהתורה נדרשת בהן, ויש שאיסורם נמסר בהלכה למשה מסיני, ויש שאיסורם נלמד מסברא
איסור דרבנן	דבר שנאסר על ידי חכמי התורה שבעל פה. חז"ל הוסיפו גדרים וסייגים לאיסורי דאורייתא. לגבי גזירות חכמים נוקטים בכלל: "ספיקא דרבנן לקולא". מאידך, לגבי איסורים של תורה הכלל הוא: "ספיקא דאורייתא לחומרא".
איסור הטמנה	חכמים אסרו לכסות אוכל חם בשבת בבגדים או בדברים אחרים מכל צדדיו של הסיר, כדי לשמור על חומו. (פעולה זו גורמת לבישול התבשיל).
איסור הנאה	דברים האסורים בהנאה מדאורייתא או מדרבנן, כגון חמץ בפסח מדאורייתא. יין נסך-מדאורייתא. וסתם של עכו"ם- מדרבנן.
איסור חדש	אסור לאכול מתבואה חדשה כגון: חיטה ושעורה, לפני הקרבת העומר בט"ז בניסן, ואיסור זה נוהג גם בזמן הזה כיום בא"י. התבואה שהשרישה לפני ט"ז אינה מוכנה עדיין לקצירה לפני ט"ז, ולכן אין איסור. אך בארצות קרות התבואה מוכנה, ויש פוסקים הסוברים שאיסור חדש קיים גם בחוץ לארץ.
איסור ספחין	בשנת השמיטה אסור לעבד את האדמות, אולם קטניות או מיני דגן (אינם פירות האילן), שגדלו מעצמם בשביעית, נאסרים באכילה. לעומת זאת פירות האילן לא נאסרו. אך יש בהם קדושת פירות.
איסור שבות	איסורי שבת המותרים מדאורייתא, אך נאסרו ע"י חכמים מסיבות של סייג לתורה. ב"שבות" ניתן להקל יותר משאר איסורי שבת. למשל: איסור שבות אינו נוהג במקדש.

אירוסין	בזמן התלמוד היה נערך טקס קידושין שהקדים את הנישואין, בטקס הארוסין נתן הארוס טבעת או שווה כסף וברכו את ברכות הקידושין, בכך תם הטקס, כל צד חוזר לביתו, והם אסורים זה לזה, בשלב השני הוא שלב הנישואין, מברכים את 7 הברכות והכלה נכנסת לבית החתן. בימינו אחדו את 2 הטקסים והקידושין והנישואים נשים מתחת לחופה. בימינו מכנים את החלטת הזוג להנשא בשם אירוסין
אל אדון	שיר ממחבר לא ידוע שאומרים לפני תפילת שחרית בכל יום, ואחר תפילת מוסף בשבת וביום טוב תוכן השיר מיוסד על קבלת עול מלכות הבורא שהוא כל יכול, והוא אחד ומיוחד, היה הווה ויהיה העוזר ומושיע.
אל מלא רחמים אלול	תפילה לעילוי נשמת המת, שאומרים בבית הקברות אחר צדוק הדין, או כשמבקרים את קבר המת. נאמרת גם בבית הכנסת לזכרם של נפטרים
א-לוקי נשמה	חודש אלול הוא חודש הרחמים והסליחות. משה שבר את לוחות הברית, שניתנו לו בהר סיני, כאשר ירד מן ההר וראה שבני ישראל משתחוים לעגל הזהב. מעמד זה התרחש בשבעה עשר בתמוז. בראש חודש אלול נצטוו משה לעלות בשנית ההרה, כדי לקבל את לוחות הברית השניים, לאחר שהקב"ה נתרצה למחול לעם ישראל על חטא העגל. וירד מן ההר אחר ארבעים יום. ויום זה הוא עשירי בתשרי-יום הכיפורים. ימים אלו שתחילתם בראש חודש אלול הם ימי רצון ורחמים. ימים אלו משמשים כהכנה לעשרת ימי תשובה. מרבית בהם במעשים טובים, במתן צדקה ובעריכת חשבון הנפש.
אלמנה	תפילה אותה צריך לאמר בכל בוקר (לאחר נטילת ידיים). בברכה זו מודה האדם לבוראו על שהשיב לו נשמתו לאחר שנתו
אמה עבריה	ה שמת בעלה, [אלמנה מלשון אלם - אין לה פה, לא יכולה לדבר], התורה מצווה להיזהר בכבודה ולא רה. אלמנה מותרת להנשא לכל ישראלי, וכהן רגיל ואסורה לכהן גדול
אמוראים	אב יכול למכור את בתו הקטנה, פחותה מגיל 12 לאמה. האב רשאי למכרה רק לאדון שיכול ליעדה-לקדשה, דינה כעבד עברי, אבל היא יוצאת ב-2 דרכים: 1. בהגיעה לגיל נערות - 12 שנים או בהבאת סימני בוגרת 2. בשנת היובל
אמירה לנכרי	חכמי התלמוד, שהיו אחרי חתימת המשניות והברייתות נקראו כך, על שם שתרגמו ופרשו בלבד. ולא חלקו על דברי התנאים.
אמן	כל מלאכה שאסור לישראל לעשותה בשבת, אסור לו גם לומר לנכרי לעשותה בשבילו.
אמן חטופה	השומע ברכה מפי אחר עונה אחריו אמן, משמעות אמירת אמן: בברכת השבח אמן = אמת (הסכמה למה שנאמר) בברכות הבקשה אמן = הלוואי שיתקיים
אמן יתומה	אמירת "אמן" מתוך חטיפת הא' והבלעתה, או אמירת "אמן" בחטיפה ובחפזון, לפני שסיים המברך את ברכתו
אמן קטופה	"אמן" שאדם עונה ללא ידיעה על איזו ברכה הוא עונה. או "אמן" הנאמרת לאחר שיעור זמן של "תוך כדי דיבור" זמן זה שווה לאמירת שלוש מילים: "שלום עליך רבי" מסיום הברכה.
אנינות	אמן אשר עונה אדם לאחר ברכה ומשמיט (וקוטף) את האות -נ- .אמ...
אסרו חג	צער ויגון ביום מותו של אחד משבעה קרובים, שחייבים להתאבל עליהם. כל זמן שעדיין לא נקבר המת, נקרא אונן. חכמים הוסיפו ואסרו על האונן לפני הקבורה מספר דברים מפני כבודו של המת, או כדי שהקרובים יוכלו להתפנות כליל לעיסוקי קבורת המת. כגון: האונן אסור באכילת בשר ושתיית יין. האונן פטור מקיום המצוות.
אפיקומן	היום שלאחר היום האחרון של הרגל. שמו נובע מהפסוק "אסרו חג בעבותים..." . דינים הנוהגים בו: לינה, קצת שמחה, ועוד.
אקדמות	כינוי למצה החצויה, שחובה לאוכלה בסוף סעודת ליל הסדר. בסיום סעודת ליל הסדר אוכלים "כזית" מצה מחלק המצה הבצועה שהניחו ל"אפיקומן". אכילת ה"אפיקומן" הינה זכר לקרבן פסח, שהקריבו בבית המקדש. קרבן הפסח היה נאכל בלילה זה. לאחר אכילת האפיקומן אין לאכול שום מאכל ולא לשתות שום משקה, מלבד מים.
ארבע לשונות של גאולה	במקביל ל"אזהרות" שנהגו בקהילות ספרד נאמר הפיוט: "אקדמות" של ר' מאיר ברבי יצחק מעירו של רש"י הפרשן. האקדמות גם כן נאמרות בשבועות ותוכן מילים בארמית העוסקות בדיברי חכמים ראשונים על גבורות הבורא, עם ישראל ותורתו.
ארבע לשונות של גאולה	והוצאתי, והצלתי, וגאלתי, ולקחתי, אלו 4 לשונות של גאולה המוזכרים בספר שמות וכנגדן 4 כוסות שאנו שותים בליל הסדר.
ארבע קושיות	חובה על כל אדם ואישה מישראל לשתות ארבע כוסות יין בליל ראשון של פסח, ארבע כוסות כנגד ארבע לשונות של גאולה האמורות בגאולת מצרים "והוצאתי, והצלתי, וגאלתי, ולקחתי. את מצות שתית ארבע כוסות, מקיימים בהסיבה, כאשר נשענים על צד שמאל- דרך חירות.
ארבע קושיות	ארבע קושיות שואל את אביו בליל הסדר, בשבועות לשאלות ניתנת הההזדמנות לאב לספר לבנו על הניסים שעשה הקב"ה לאבותינו ביציאת מצרים

ארבע מינים	מצוה מן התורה לקחת לולב ושאר מינים בחג הסוכות, שנאמר "ולקחתם לכם ביום הראשון: פרי עץ הדר- אתרוג, כפות תמרים- לולב, ענף עץ עבות- הדס וערבי נחל- ערבה
ארבע מיתות בית דין	התורה נתנה סמכות לסנהדרין לענוש עוברי עברות חמורות בארבע מיתות, ואלו הן: סקילה שריפה, הרג וחנק. האפשרות לקיים את דין ארבע מיתות מותנה כאשר ישנם 2 עדים כשרים שהתרו בחוטא בזמן העבירה ומעידים בפני בית הדין
ארבע פרשיות	ארבע פרשיות מן התורה, שקוראים אותן בציבור, נוסף על פרשת השבוע, בארבע שבתות - החל מהשבת הסמוכה לראש חודש אדר ועד לראש חודש ניסן: פרשת "שקלים", פרשת "זכור", פרשת "פרה", פרשת "החודש". "פרשת שקלים" קוראים בשבת שלפני ראש חודש אדר. בחודש אדר היו מכריזים על השקלים ומודיעים לעם, שעליהם להביא את מחצית השקל עבור קרבנות הציבור, שהקריבו בבית המקדש. "פרשת זכור" קוראים בשבת שלפני פורים. העוסקת בזכירת מעשה עמלק, שהמן היה מזרעו. מצווה מן התורה לשמוע את פרשת זכור. "פרשת פרה" עוסקת בטהרה מטומאת מת על ידי אפר פרה אדומה. בזמן בית המקדש הייתה קיימת חובה להיטהר לפני הרגל. "פרשת החודש" בשבת הסמוכה לראש חודש ניסן. בפרשה זו נאמר שחודש ניסן הוא הראש לחודשי השנה ומפורטים בו דיני קרבן פסח.
ארבע צומות ארבעת הצומות	הימים: ג' בתשרי, עשרה בטבת, שבעה עשר בתמוז ותשעה באב, שחייבים מדברי נביאים להתענות בהם. ימים אלו נקבעו לימי תענית בשל מאורעות מצערים שאירעו בתאריכים אלו לעם ישראל: בשלושה בתשרי מתענים על הריגתו של גדליה בן אחיקם בעשרה בטבת מתענים על כי ביום זה החל המצור על ירושלים על ידי צבא נבוכדנאצר מלך בבל. בשבעה עשר בתמוז מתענים על כי אירעו בו צרות רבות לעם ישראל: נשברו הלוחות לאחר מעמד הר סיני, בטל קרבן התמיד לפני חורבן בית המקדש, הובקעה חומת ירושלים על ידי האויבים, נשרפה התורה על ידי אפוסטומוס הרשע והועמד צלם בהיכל על ידי רשעי ישראל. בתשעה באב מתענים על כי ביום זה נחרב בית המקדש הראשון והשני, נגזר על אבותינו - יוצאי מצרים - שלא יכנסו לארץ, נלכדה ביתר ונחרשה ירושלים.
ארבע רשויות	ההוצאה בשבת מרשות לרשות היא אב מלאכה, האסור בשבת. וכדי להגדיר את ההלכות הגדרו חז"ל 4 רשויות בשבת. רשות היחיד, רשות הרבים, כרמלית, מקום פטור. מהתורה אסור לטלטל רק מרשות הרבים לרשות היחיד, ואילו חכמים הוסיפו שאסור לטלטל גם מרשות היחיד לכרמלית
ארבעה בנים	ארבעה הבנים בליל הסדר חכם רשע תם ושאינו יודע לשאול, כל אחד מהבנים שואל את האב שאלה ובאמצעות התשובות מקים האב את מצות "והגדת לבנך"
ארבעה ראשי שנים	4 ראשי השנים כדלהלן: א' אלול-ר"ה למעשר בהמה, א' תשרי- ר"ה לעולם ולכל באי העולם, ט"ו בשבט-ר"ה לאילנות, א' ניסן-ר"ה למלכים.
ארבעת הטורים	נכתבו ע"י ר' יעקב בן הרא"ש, והם מסכמים את כל הלכות היהדות לפרטיהם. ארבעת הטורים מהווים אחד מאבני היסוד בפסיקה ההלכתית. והם: אורח חיים (הלכות הנוגעות לחיי היומיום), חושן משפט (דיני ממונות), אבן העזר (דיני אישות), יורה דעה (הלכות כמו: מאכלות אסורות, צדקה, נדה, ועוד)
ארבעת המינים	מצוה מן התורה לקחת לולב ושאר מינים בחג הסוכות, שנאמר "ולקחתם לכם ביום הראשון: פרי עץ הדר- אתרוג, כפות תמרים- לולב, ענף עץ עבות- הדס וערבי נחל- ערבה
ארבעת שומרים ארבעה שומרים	ארבעה סוגי שומרים שדינם שונה, במקרה ונגרם נזק לחפץ שעליו שמרו. שומר חנם - שומר על החפץ ללא תמורה, חייב לשלם אם פשע בשמירתו. שומר שכר - שומר על החפץ תמורת שכר, חייב לשלם במקרים הבאים, גניבה, אבידה ופשיעה רק במקרה של אונס פטור. שוכר - משתמש בחפץ תמורת תשלום לבעליו, דינו כשומר שכר. שואל משתמש בחפץ של חברו ללא תמורה חייב בכל נזק שנגרם.
אשת איש	אשה נשואה, שנישאה לגבר כדת משה וישראל, אשה זו מותרת רק לבעלה ואסורה לכל העולם, ואם תזנה תחת בעלה - הולד ממזר
אתה חוננתנו	בערבית של מוצ"ש או יום טוב אומרים ברכה זו "אתה חוננתנו" בברכת חונן הדעת. תוכנה של ברכה זו הבדלה בן קודש לחול.
אתה יצרת	ברכה בתפילת מוסף ראש חודש שחל בשבת, ברכה זו באה במקום הברכה במדברת על מוסף שבת, בברכת אתה יצרת יש שלוב והזכרה של קרבן מוסף של שבת ושל ראש חודש
בדיקת חמץ	אור לי"ד בניסן בודקים את החמץ לאור הנר בפינות ובסדקים שבבית ל מנת לחפש אם נשאר חמץ במקום כל שהוא.
בה"ב	שני וחמישי ושני. סדרה של ימי צום לתשובה ולתפילה, בחודשים חשוון ואייר (אחרי החגים)
בורא נפשות	ברכה אחרונה, שאדם מברך לאחר ששתה רביעית או משקה כלשהו (חוץ מיין), או אם אכל כזית מאכל שאינו מחמשת מיני דגן או שבעת המינים.
בטל בשישים	כאשר דבר אסור התערב באוכל מותר, אם יש בתערובות פי שישים מאשר דבר האיסור, הדבר האסור מתבטל וכל התערובת מותרת (אם האיסור ניכר חייבים להוציאו)
ביטול במאתיים	לגבי דברים מסוימים, חמורים במיוחד (ערלה, כלאים), גזרו חכמים שאין מספיק עבורם ביטול ברוב או בשישים וזקוקים לביטול של חלק אחד כנגד מאתיים. (עיין ערך בטל בשישים)
ביטול חמץ	בנוסף לבדיקת החמץ נוהגים לומר קטע מסוים בארמית אשר תוכנו: ביטול (בלב), כל חמץ, שבכ"ז נשאר ומצוי במקום כל שהוא בבית ולא מצאנו אותו

ביטול כלי מהיכנו	כלי שאינו מוקצה בכניסת השבת, כי הוא מוכן למלאכת היתר, נאסר מלבטלו מהתירו ולהפכו ל"מוקצה". ביטול זה יכול להיעשות ע"י הנחת חפץ מוקצה עליו.
בין המצרים	שלושת השבועות שבין י"ז בתמוז לתשעה באב נקראים "בין המצרים", בשלושת השבתות של ימי בין המצרים ההפטרות עוסקות בפורענות ובעונשים שיבואו על חטאי העם. שלושת הפטרות אלו נקראות "ג' דפורענותא" בימי בין המצרים חלים דיני אבלות על חורבן בית המקדש,
בין הערביים	הזמן מחצות היום שאז השמש נוטה לכיוון מערב עד תחילת הלילה
בין השמשות	הזמן שבין שקיעת החמה לצאת הכוכבים, שהוא ספק יום וספק לילה.
בין כסה לעשור	עשרת ימי תשובה, הימים שבין ראש השנה ליוה"כ. ראש השנה נקרא "כסה" כי בו הירח מכוסה ואינו נראה ועשור הוא יוה"כ, כי הוא בעשירי לחודש.
ביכורים	כשמתחילים הפירות משבעת המינים להבשיל, יש לקחת את הפרי הראשון שביכר - הבשיל - לעשות עליו סימן. אחר כך לקחתו לבית המקדש. בבית המקדש היה סדר מיוחד של הקרבת הביכורים, הנפתם על המזבח והקריאה עליהם אחר כך אכלו אותם הכוהנים בקדושה ובטוהרה. הביכורים נוהגים בפירות ארץ ישראל רק בזמן שבית המקדש היה קיים.
ביעור חמץ	מצות ביעור החמץ מן הבית לפני חג הפסח ובתוך החג - אם נמצא חמץ. זמנה של מצות ביעור חמץ היא, ביום ארבעה עשר בניסן בתחילת השעה השישית של היום; חכמים עשו סייג לבערו שעה קודם ושורפים את החמץ.
ביעור מעשרות	ביעור מעשרות - בערב חג הפסח של השנה הרביעית והשביעית מבער אדם מביתו את כל המעשרות שלא נתנם כדינם, ונותן למי שהמעשרות מגיעים להם
ביעור פירות שביעית	מותר להחזיק פירות שביעית בבית, כל עוד סוג הפרי הזה עדיין נמצא בשדה. אבל אם סוג הפרי הזה כלה מן השדה, חלה עליו החובה להוציא את הפירות הללו ולהפקירם, ובדרך זו הוא מבערם מן הבית.
ביצה	שיעור השווה ל-56 גרם. מי שאכל מזונות בשיעור 4 ביצים חייב ליטול ידיים ולברך המוציא, שיעור זה שייך גם במצוות אחרות
ביקור חולים	מצווה לבקר את החולים ולטפל בצרכיהם. עיקרה של מצות ביקור חולים היא, לברר מה זקוק החולה, לסייע בכל הדרוש לו ולבקש רחמים מה' שישלח לו רפואה שלמה. לשוחח עם החולה ולומר לו דברים המיישבים את דעתו ומחזקים את רוחו.
ברוב עם הדרת מלך	יש הידור בקיום מצוות במקום שיש יותר אנשים, כגון להתפלל בבית כנסת גדול עם ציבור גדול של מתפללים
בישול נוכרים בישולי גויים	איסור אכילת דבר המותר שהתבשל בכלי כשר על ידי גוי. חכמים אסרו לאכול מאכל שבישלו גוי, סיבת האיסור היא, "כדי להתרחק מהגויים שלא יתערבו בהם ישראל ויבואו לידי חתנות", או "כדי שלא יהיה ישראל רגיל אצל הגוי במאכל ובמשתה ויאכילנו דבר טמא".
בכור בהמה טהורה	זכר מבקר וצאן, שנולד ראשון לאמו. בכור בהמה טהורה, הינו קדוש משעה שיצא מרחם אמו, ונותנים אותו לכהן,
בל יראה ובל ימצא	איסור על אדם מישראל להשאיר ולקיים חמץ ברשותו בפסח. שלשה איסורים נאמרו בחמץ בפסח: א. איסור אכילה, ב. איסור הנאה, ג. איסור ראייה להשאיר ולקיים חמץ ברשותו בפסח
בל תוסיף	אסור להוסיף על מצוות התורה, שנאמר (דברים יג, א): "את כל הדבר אשר אנכי מצווה אתכם אותו תשמרו לעשות, לא תוסיף עליו". אסור להוסיף על מצוות התורה, כגון לישון בסוכה ביום השמיני של חג סוכות. או לקחת חמישה מינים במקום ארבעה
בל תשחית	איסור השחתת דבר שיש ממנו הנאה ותועלת לבני אדם. אסור להשחית דבר שנהנים ממנו בני אדם. לכן, למשל, הסותם מעיין, הגודע עץ פרי וכדומה עובר על איסור בל תשחית.
בל תשקצו	איסור אכילת דברים מאוסים ומשוקצים, ולכן אסור לאכול בידים מלוכלכות, ובכלים מאוסים
במה מדליקין	הפרק השני במסכת שבת המתחיל במילים במה מדליקין. תקנו לאומרו בערב שבת, לפני או אחרי תפילת ערבית,
בניין אב	אחת מ"ג מידות שהתורה נדרשת בהן: כשיש כמה עניינים בתורה שיש להם מכה משותף, ודבר מסוים מופיע לגבי אחד מהם, אותו עניין נעשה כאב לכל שאר העניינים הדומים לו, ולמדים ממנו את אותו הדבר שנתפרש לגביו. לדוגמא: בחג המצות נאמר: "אשר יעשה לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם" - זה בניין אב לכל המועדים, שמלאכת אוכל נפש מותרת בהם. ביאור המידה הוא: "מפני שדרכה של תורה לקצר בדבריה, על כן מגלה היא ומפרשת במקום אחד, וממנו למדים לכל שאר המקומות הדומים לו".
בן ברית	כינוי ליהודי שנכנס וקשור בברית בין ישראל לקב"ה, הברית מתקיימת על ידי מצות ברית מילה
בן פקועה	ולד בהמה טהורה שנמצא במעי הבהמה שכבר נשחטה ונפקעה [נקרעה] בטנה- שחיטת אמו התירתו ומותר לאוכלו ללא שחיטה
בסיס לדבר האסור	כלי שמותר לטלטלו בשבת ועליו הונח דבר מוקצה, אסור לטלטל את החפץ המותר כדין המוקצה שעל גביו והוא בסיס לדבר האסור אם יחולו עליו התנאים הבאים: המוקצה הונח על הבסיס במכוון, על דעת בעליו מערב שבת ולא מונח על הבסיס דבר מותר.
בר מצוה	נער שהגיע לגיל 13 שנים ויום אחד, באותו יום הוא מתחיל להתחייב במצוות, מניח תפילין ומצטרף לכל דבר שבקדושה, כשעולה בפעם הראשונה לתורה אביו מברך ברוך שפטרני מעונשו של זה

בר מצרא	בן מיצר, שכן. הלכה הנותנת עדיפות בקניית קרקע לשכן, על פניהם של אחרים.
ברוב עם הדרת מלך	יש הידור בקיום מצוות במקום שיש יותר אנשים, כגון להתפלל בבית כנסת גדול עם ציבור גדול של מתפללים
ברוך דיין האמת	ברכה הנאמרת עם קבלת בשורה רעה כגון: פטירתו של אדם, האבלים מברכים את הברכה בהלוויה בזמן שקורעים את בגדיהם
ברוך שפטרני	כאשר הבן מגיע לגיל 13 שנים הוא מתחייב במצוות, מעתה האחריות מוטלת עליו. ולכן כאשר הבן עולה לתורה בהיותו בר מצוה, אביו מברך ברוך שפטרני מעונשו של זה
ברכה אחרונה	הברכה שמברכים אחר אכילה ושתייה. כשם שמן התורה חייבים לברך אחר אכילת פת ברכת המזון, כך חכמים קבעו שצריך לברך אחר כל אכילת מאכל וכל שתיית משקה. מלבד ברכת המזון – קיימות: א. ברכת מעין שלוש, אחר אכילת מאכלים הנעשים מחמשת מיני דגן – או לאחר אכילת פירות מהמינים שנשתבחה בהם הארץ ב. ברכת בורא נפשות, אחר אכילת שאר מאכלים ומשקאות.
ברך על העיקר פטר את הטפל	בברכות הנהנין אדם מברך על המאכל העיקרי ואינו מברך על הטפל, דוגמא: המברך על הלחם לא צריך לברך על הממרח, בשבת אדם מברך ברכת בורא מיני מזונות על מנת הקוגל ופוסטר את המלפפון המצורף למנה
ברכה ארוכה	ברכה שיש בה הרבה עניינים. ויש מפרשים: ברכה שפותחת ב"ברוך" וחותמת ב"ברוך". כגון: ברכת "אמת ואמונה", שכוללת הרבה עניינים: יציאת מצרים, מכת בכורות ועוד. או ברכת "יוצר אור" שפותחת בברוך וחותרמת בברוך. וברכה קצרה היא כגון ברכת "אהבה" שאינה פותחת בברוך.
ברכה הסמוכה לחברתה	ברכה הנמצאת לאחר ברכה אחרת, אינה צריכה לפתוח בברוך כיון שנסמכת אל חתימת הברכה הקודמת והיא ברכה קצרה
ברכה לבטלה	המברך על דבר שאינו צריך לברך עליו כגון: מברך בתוך הסעודה על דבר שנפטר בברכת המוציא, מברך על התפוח בורא פרי העץ ולא אכל את התפוח
ברכה מעין שבע	ברכה הנאמרת על ידי שליח הציבור בתפילת ערבית של ליל שבת, שמוזכרים בה בקצרה ענייניהן של שבע ברכות תפילת העמידה. ברכה זו נתקנה משום סכנת מזיקים. שכן, בזמנם, בתי הכנסיות היו נמצאים מחוץ למקום ישוב, אבל בליל שבת היו באים לבית הכנסת, ומכיוון שהיו גם כאלה שלא מיהרו להגיע לבית הכנסת ונצרכו לשהות בו לאחר גמר התפילה כדי להשלים את תפילתם, כדי שלא יישארו הם לבדם בבית הכנסת ויבואו לידי סכנה, תיקנו חכמים ששליח הציבור יחזור ויתפלל כדי שיתעכבו כל הציבור עד שיסיימו המאחרים את תפילתם ויצאו יחד עם כולם.
ברכה מעין שלוש	ברכה שמברכים אחר אכילת מאכלים שנעשו מאחד מחמשת מיני דגן או לאחר שתיית יין, או לאחר אכילת פירות מהמינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל - "מעין שלוש" – משום שמוזכרים בה בקצרה ענייני שלושת הברכות הראשונות של ברכת המזון.
ברכה קצרה	ברכה הפותחת בברוך ואינה מסתיימת בברוך או מסתיימת בברוך ואינה פותחת בברוך. בדרך כלל ברכת המצוות הן ברכות קצרות וכן ברכה הסמוכה לחברתה, דוגמא: ברכות ק"ש, ברכה שניתן היה למנוע את חיובה. מי שהיו לפניו תפוח עץ ואגס וברך על תפוח – עץ ברכת בורא פרי עץ ואחר כך ברך שנית בורא פרי העץ ואכל את האגס הברכה השניה "ברכה שאינה צריכה"
ברכה שאינה צריכה	ברכות שבהן הודאה לה' על מאורעות טובים או רעים שהגיעו. כגון: ברכת הגומל, ברכת הטוב והמטיב, ברכת דיין האמת
ברכות ההודיה	מזמור ק"ד בתהילים הנאמר אחרי תפילת מנחה בשבת, ממוצאי סוכות ועד פסח וכן בראשי חודשים בתפילת שחרית. הפרק עוסק בהתגלות הקב"ה בטבע
ברכי נפשי	הברכה שמברכים לאחר עשיית צרכים. ברכת אשר יצר נאמרת לאחר שאדם עשה את צרכיו, ניקה את גופו ונטל את ידיו בצאתו מחדרי השירותים
ברכת אשר יצר	הברכה השלישית ברכת המזון, וחובה מהתורה, בברכה זו מוסיפים מעיני דיומא: בשבת- רצה והחליצנו" בחג ור"ח - יעלה ויבוא
ברכת בונה ירושלים	ברכה אחרונה, שאדם מברך לאחר ששתה רביעית או משקה כלשהו (חוץ מיין), או אם אכל כזית מאכל שאינו מחמשת מיני דגן או שבעת המינים
ברכת בורא נפשות	ברכת הודאה שמברכים בארבעה מצבים: חולה שנתרפא, חבוש בבית האסורים, הולך במדבר ויורד הים יש סוברים שגם כל אדם שקרה לו נס.
ברכת הגומל	ברכה הנאמרת עם קבלת בשורה רעה כגון: פטירתו של אדם, האבלים מברכים את הברכה בהלוויה בזמן שקורעים את בגדיהם
ברכת דיין האמת	הברכה הראשונה של ברכת המזון, אחת משלושת הברכות שחייבים לברך מהתורה
ברכת הזן	מנהג לברך את הבנים והבנות בליל שבת ויום טוב לאחר התפילה, וביותר בערב יום כיפור
ברכת הבנים	הכרזה מתי יחול ראש חודש הבא, ותפילה שיחדש ה' עלינו את החודש הבא לטובה ולברכה, שאומרים בשבת שלפני ראש חודש. היא נאמרת לפני תפילת מוסף
ברכת החודש	א: ברכת הודאה כללית, מעין "שהחיינו", הנאמרת כהודאה על דבר טוב לאדם האומר וגם לאחרים. ב. הברכה הרביעית בברכת המזון, שהיא מדרבנן, ותוקנה לזכר קבורת הרוגי ביתר. ג. ברכת הודאה על יין טוב, הנאמרת כשכבר שתו יין אחר, טוב פחות, לפניו.
ברכת הטוב והמטיב	

ברכת החמה	ברכה הנאמרת אחת לעשרים ושמונה שנה, כאשר נכנסת השמש למחזור חדש שלה
ברכת הלבנה	ברכה שמברכים על התחדשות הלבנה. באחד מלילות המחצית הראשונה של החודש, כאשר הירח כבר מאיר ונהנים מאורו. ברכה זו נאמרת בעמידה תחת כיפת השמים. יש נוהגים לברך את ברכת הלבנה, החל משלושה ימים לאחר המולד, ויש נוהגים להמתין עד שיעברו שבעה ימים. את ברכת הלבנה מברכים במוצאי שבת.
ברכת המזון	ארבע ברכות שמברכים אחר אכילת פת: ברכת הזן, ברכת הארץ, ברכת בונה ירושלים וברכת הטוב והמטיב. מצווה מן התורה לברך אחר אכילת מזון, שנאמר: "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלוהיך על הארץ הטובה אשר נתן לך". אין מברכים ברכת המזון אלא לאחר סעודה שאכלו בה פת או לאחר אכילת פת בלבד. שיעור גודלה של הפת שלאחר אכילתה חייבים לברך ברכת המזון הוא "כזית" ומעלה. ברכת המזון פוטרת את כל סוגי המאכלים והמשקאות שאכלו ושתו בתוך הסעודה
ברכת המינים	הברכה ה-19 בתפילת שמונה עשרה, הברכה תוקנה ע"י שמואל הקטן ביבנה, ונוספה לתפילת שמונה עשרה בשלב מאוחר. הברכה מכוונת כנגד היהודים שהתנצרו והלשינו על אחיהם היהודים
ברכת המפיל	ברכה שמברכים לפני שינה בלילה נקראת ברכת המפיל
ברכת המצוות	הברכה שמברכים לפני עשיית מצווה כגון: נטילת לולב, הנחת תפילין, קריאת המגילה. כל המצוות מברך עליהן לפני עשייתן, חוץ ממספר מצוות שלא ניתן לברך עליהן קודם עשייתן, כגון: הדלקת נרות שבת למנהג אשכנז.
ברכת הרב את ריבנו	ברכה הנאמרת בפורים אחר קריאת מגילת אסתר, כהודאה על הניסים שנעשו לנו בפורים.
ברכת הריח	ברכה שמברכים כשמריחים ריח טוב. כשם שאסור ליהנות ממאכל או ממשקה קודם ברכה, כך אסור ליהנות מריח טוב קודם ברכה. נוסח הברכה תלוי במקורו של הריח. מעשבים, יש לברך: "בורא עשבי בשמים". מעצים, מברכים: "בורא עצי בשמים". על כל סוגי הריחות, שמקורם לא בפרי, לא בעצים ולא בעשבים, מברכים: "בורא מיני בשמים".
ברכת השיר	ברכת שבח לקב"ה, הנאמרת על כוס רביעית, יש אומרים שהכוונה לברכת "יהללוך" הנאמרת אחר ההלל. ויש אומרים שהכוונה ל"נשמת כל חי" הנאמרת בשבת וחג לאחר פסוקי דזמרא
ברכת השנים	הברכה ה-9 בתפילת שמונה עשרה, חלק מברכות הבקשות. בברכה זו האדם מבקש את פרנסתו ובכלל מבקש גשמים בעיתם
ברכת חתנים	שבע ברכות שמברכין בנישואי חתן וכלה כל שבעת הימים.
ברכת שהחיינו ברכת הזמן	ברכת הודאה לה' שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן מיוחד. את ברכת שהחיינו מברכים: א. על המועדים, כגון: פסח, שבועות, סוכות, ראש השנה, יום הכיפורים. ב. על קיום מצוות הבאות מזמן לזמן, כגון: ישיבת סוכה, אכילת מצה, מקרא מגילה, נר חנוכה. ג. על פרי חדש שנאכל בפעם הראשונה בעונתו. ד. על ראיית חברו - החביב עליו ביותר והינו שמח בראייתו - שלא ראהו שלושים יום. ה. על קניית בגדים חשובים, כלים וחפצים חשובים, או על טובה אישית שהגיעה לאדם.
ברכות הראיה	ברכות שמברכים כאשר רואים דברים או מקומות מסוימים, כגון: קשת, ברק, מקומות שנעשו בהם ניסים לישראל, הרים גבוהים ביותר, אילנות מלבליים בימי ניסן ועוד.
ברכות השחר	ברכות שבח והודאה שמברכים לאחר שינת הלילה. בכל בוקר מברכים ברכות אלה בהן אנו מודים לה' על חסדיו עמנו.
ברכת האילנות	היוצא בחודש ניסן ורואה לפחות שני אילנות של מאכל שהוציאו פרחים, מברך בא"י אמ"ה שלא חסר בעולמו כלום וכו' זוהי "ברכת האילנות" אשר בה שבח לה' על שברא אילנות להיות מהם ע"י בני אדם
ברכות התורה	בכל בוקר יש לברך: "בא"ה אמ"ה אקב"ו לעסוק בדברי תורה והערב נא.. בא"ה המלמד תורה לעמו ישראל, וברכה נוספת "בא"ה אמ"ה אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו בא"ה נותן התורה" אסור לאדם ללמוד תורה או לקרוא פסוקים אם לא ברך את ברכות התורה
ברכות קריאת שמע	הברכות שלפני ואחרי קריאת שמע של שחרית ושל ערבית. הקורא קריאת שמע מברך לפניו ולאחריה. בשחרית מברך שתיים לפניו ואחת לאחריה, ובערבית מברך שתיים לפניו ושתיים לאחריה. ברכות אלו, אינן ברכות של קריאת שמע ממש, אלא עיקרן של ברכות אלו לעצמן ניתקנו, כגון: ברכת "יוצר אור" על מציאות היום והאור, ברכת "אהבת עולם" על חיוב לימוד התורה.
בשול נוכרים בשולי גויים	איסור אכילת דבר המותר שהתבשל בכלי כשר על ידי גוי. חכמים אסרו לאכול מאכל שבשלו גוי, סיבת האיסור היא, "כדי להתרחק מהגויים שלא יתערבו בהם ישראל ויבואו לידי חתנות", או "כדי שלא יהיה ישראל רגיל אצל הגוי במאכל ובמשתה ויאכילנו דבר טמא".
בשר חלק	בשר בקר כשר שעובר בדיקה בסוף השחיטה ואין עליו שום סירכא ושום שאלה, הכל חלק – נקי ללא שום שאלות ובעיות.
גוד או איגוד	"קנה או אקנה". טיעון במישור הממוני בין שני שותפים, הרוצים לחלק את הרכוש המשותף, אך הרכוש אינו בר חלוקה.
גוד אחית מחיצתא	מחיצה (בעניין שבת, סוכה וכו') המתחילה בגובה ואינה מושלמת כלפי מטה, נחשבת כשלימה עד לארץ. תרגום: "אחוז והורד המחיצה
גוד אסיק מחיצתא	מחיצה (בעניין שבת, סוכה וכו') שאינה מושלמת בגובהה, נחשבת כגבוהה יותר ושלימה לעניין ההלכתי. תרגום: "אחוז והרם המחיצה".

גזירה שווה	אחת מ-13 מידות שהתורה נדרשת בהם, ובה לומדים דין ממקום אחד בתורה על מקום שני בתורה כאשר בשני המקומות מופיעה אותה מילה. גזרה שווה אדם לא יכול לדרוש מעצמו אלא רק אם למד מרבו
גזל	לקיחת דבר מבעליו בחזקה מבלי לשלם את תמורתו. כל הגזל שווה פרוטה מחברו, עובר בלא תעשה, שנאמר ויקרא י"ט, י"ג "לא תגזול".
גט גירושין	שטר שנותן אדם לאשתו כאשר מגרשה, בתורה שטר זה נקרא "ספר כריתות"- כי בנתינת הבעל את הגט לאשתו, הוא מתנתק ממנה, ובכך מתירה להנשא לאחר
גיד הנשה	עצב השת, היוצא מחוט השדרה באזור העצה, ויורד משם אל השוק. העצב המרכזי של הרגל האחורית בבהמה. לעצב זה חלקים שונים ושלוחות רבות, שכולם אסורים ויש להפרידם ולהוציאם מן הבשר
גמילות חסדים	אחת מהמידות הנעלות ביותר שבין מאדם לחבירו, והיא כוללת כל עזרה שיכול אדם לעשות לחבירו בגופו, בממונו, וכן גמילות חסדים קיימת בין עם החיים ובין עם המתים
גניבה	הלוקח ממון חבירו בסתר ללא ידיעת הבעלים, גנב שנתפס על פי התורה משלם כפל, ואם הודה מעצמו פטור מהקנס, הגנב חייב להשיב את הגניבה, גנב שגנב מגנב - הגנב השני חייב להחזיר את הגניבה לבעליה ופטור מהקנס ולא ישלם כפל
גניבת דעת	איסור על אדם לגרום לאדם אחר לחשוב שעשה לו טובה, כשבאמת לא עשה לו.
גניזה	גניזה(=קבורה). תשמישי קדושה וכתבי קודש שבלו ואין להם שימוש, יש בהם קדושה, והם טעונים קבורה.
גר	גר גוי שקבל עליו את מצוות התורה, לאחר שמל וטבל במקוה לפני בית הדין לשם גירות, גר זה נקרא גר- צדק. ב36 מקומות מצווה התורה לאהוב את הגר ולסייע לו
גר תושב	נכרי המקבל על עצמו לקיים את 7 מצוות בני נח.
גרף של רעי	דבר מאוס שמעורר גועל. כמו צואה, פסולת, או כל דבר מטונף, הדין שאם נמצא בשבת דבר מאוס במקום שמפריע לבני האדם יש לו דין של גרף של רעי ומוותר להזיזו, לפנותו בשבת
דבר האבד	מלאכה שאם לא יעשה אותה בחול המועד יגרם לו הפסד, כגון השקאת שדה בחול המועד
דבר הבא בגושים	דבר יבש הבא בגושים, כגון: תפוח אדמה שלם, נתח בשר והוא חם כדי שיד סולדת בו. יש להחמיר בו כדין כלי ראשון גם לאחר שניתן בכלי שני או שלישי, כיון שדבר הבא בגושים, אוצר בתוכו חם רב
דבר הלמד מענינו	אחת מהמידות שהתורה נדרשת בהם. כגון מצות לא תגנוב הכתובה בעשרת הדברות עוסקת בגונב נפשות ולא בגונב ממון. מנין לנו הדבר? דבר הלמד מענינו – המצוה הקודמת ללא תגנוב – לא תרצח ועונשו- מות כך גם בגונב נפשות עונשו מוות ומדובר בגונב נפשות
דבר שבקדושה	קטעים בתפילה שחייבים לאומרם רק במנין [בעשרה גברים בני מצווה] כגון: קדיש, קדושה, ברכות
דבר שטיבולו במשקה	כאשר המאכל רטוב ממשקים, צריך ליטול את הידיים לפני אכילתו. האוכל מאכל שהוא רטוב באחד משבעה משקים - יין, דבש דבורים, שמן זית, חלב, טל, דם, מים – צריך ליטול את הידיים במים לפני אכילתו מבלי לברך "על נטילת ידיים".
דברי סופרים	תקנות וגזירות שתיקנו וגזרו חכמים, או דיני תורה שלא פורשו בתורה ונתבארו על ידי חכמי התורה שבעל פה. לגבי גזירות חכמים ותקנותיהם כאשר יש ספק אומרים: "ספיקא דרבנן לקולא". אולם לגבי ספק בדיני תורה הכלל הוא: "ספיקא דאורייתא לחומרא".
דברי קבלה	דברים שנאמרו בנביאים ובכתובים ומהם למדים הלכות.
דופן עקומה	סוכה המכוסה בצידה עד רוחב 4 אמות בסך פסול מחשיבים סך זה כהמשך דופן הסוכה [כאילו היא התעקמה] ולכן הסוכה כשרה
דינא דמלכותא דינא	ההלכה מתחשבת בחוקים ובדינים הנהוגים ע"י השלטון, ונותנת לו תוקף הלכתי, "דין המלכות (הלא הלכתי) - דין!". כלל זה נאמר רק בשטח ההלכה הממונית
דירת ארעי	התורה מצוה בחג הסוכות לצאת מדירת קבע לדירת ארעי, המושג ארעי משמעותו זמני, לכן בדירת זמנית אין חובת מזוזה
דמאי	כינוי לפירות ותבואות של עם הארץ, שיש ספק אם הן מעושרות או לאו, ולפי שעמי הארץ חשודים על מעשרות צריכים להפריש מהן תרומת מעשר כשקונים מהם. אבל לא נחשדו עמי הארץ על תרומה גדולה לכהן, לפי שהוא במידה קטנה וגם עונשה במיתה. דא מאי - זה מה הוא
דמי שביעית	מי שמוכר פירות שביעית הכסף שהתקבל תמורתם נתפס בקדושת שביעית וחלים עליו דיני פירות שביעית
דצ"ך עד"ש באח"ב	ראשי תיבות לעשר המכות: דם, צפרדע, כינים, ערוב, דבר, שחין, ברד, ארבה, חושך, מכת- בכורות. בהגדה של פסח נאמר, שסימן זה אמרו ר' יהודה, שהיה נוהג לתת בהם סימנים.
דרישה וחקירה	חובת חקירת העדים המעידים בבית הדין כדי לבדוק את אמיתות עדותם. וזו מצות עשה ודרשת וחקרת היטב, וישנן 7 בדיקות וחקירות. החקירות עוסקות בשאלות טכניות 'יום שעה וכו' והדרישה: חקירה על גוף המעשה
הבדלה	ברכה הנאמרת על כוס יין במוצאי שבת ויום טוב, ועיקרה הבדלה בין קודש לבין החול. בכניסת השבת, מקימים את מצות "זכור את יום השבת לקדשו" בקידוש על היין, כך בצאת השבת עושים הבדלה על היין. סימן לסדר הברכות בהבדלה במוצאי שבת הוא יבנה" - יין, בשמים, נר, הבדלה.

הבינונו	תפילת שמונה עשרה מקוצרת מברכותיה האמצעיות. נוסח "תפילת הבינונו" הוא: "הבינונו ה' אלהינו לדעת דרכיך, ומול את לבבנו ליראתך, ותסלח לנו להיות גאולים, ורחקנו ממכאובינו, ודשנו בנאות ארץ, ונפוצותינו מארבע תקבץ, והתועים על דעתך ישפטו, ועל הרשעים תניף ידך, וישמחו צדיקים בבנין עירך ובתיקון היכלך ובצמיחת קרן לדוד עבדך ובעריכת נר לבן ישי משיחך, טרם נקרא אתה תענה. ברוך אתה ה' שומע תפלה".
הגבהה וגלילה	אחר השלמת הקריאה בספר התורה מכבדים שניים מהצבור אחד להגביה את ספר התורה והשני לגוללו, יש נוהגים להגביה את ספר התורה לפני קריאת התורה
הגדה	אוסף של קטעים מהמדרש והגמרא תפילות ופיוטים הנאמרים בליל הסדר, ההגדה נקראת על פי הכתוב "והגדת לבנך"
הגעלה או הגעלת כלים	כלי מתכת, שבישלו בו בשר בחלב או מאכל לא כשר, ורוצים להכשירו, או שבישלו בו חמץ ורוצים להשתמש בו בפסח, יש להכשיר אותו.. אם השימוש בכלי היה על ידי תבשיל או נזל חם - יש להגעיל את הכלי, כלומר - להכניסו בתוך סיר גדול ובו מים רותחים. רתיחה זו מוציאה את הטעם הלא כשר שנבלע בתוך הכלי.
הדלקה עושה מצוה	הדלקת נרות חנוכה היא קיום המצוה ראוי שהנרות ידלקו לפחות חצי שעה לאחר צאת הכוכבים [עד שתכלה רגל מהשוק], אם כבו הנרות לפני תום זמן זה אין צריך לחזור ולהדליק ולברך מפני שהדלקה עושה מצוה
הדלקת הנר	מצות הדלקת נר לפני כניסת השבת. הדלקת הנר היא אחת משלוש המצוות, המיוחדות לנשים. אם אין אישה בבית, חייב הגבר, או אחד מבני הבית האחרים, להדליק נרות. בשעה שהאישה מדליקה את הנרות, חלה עליה קדושת השבת ומאותה שעה ואילך אסור לה לעסוק בכל מלאכה האסורה בשבת
הדס משולש	הדס הניטל כאחד מארבעת המינים בחג הסוכות. צריך ששלושת העלים שבכל שורה לאורכו של ההדס יצאו מאותו גובה ברוב אורכו של ההדס. (הדס שאינו משולש נקרא "הדס שוטה").
הונאה	רמאות בעסקי מקח וממכר, בין מצד המוכר, שמכר את הדבר ביותר משווי, בין מצד הקונה, שקנה את הדבר בפחות משווי. שיעור אונאה הוא שישית מהסכום = שתות.
הונאת דברים	איסור גרימת צער לזולת בדיבור. כלומר, שלא יאמר אדם לחברו דברים שיפגעו בו ויכעיסוהו, שנאמר "ולא תונו איש את עמיתו ויראת מאלוהיך כי אני ה' אלוהיכם". "אונאת דברים" כיצד? אם היה חברו בעל תשובה, אל יאמר לו: זכור מעשיך הראשונים;
הוראת שעה	לאחר מות משה רבנו נאסר על כל נביא לחדש דין מעצמו, אך למען קיום התורה הותר לו לשנות באופן חד פעמי כיוצא מהכלל כגון אליהו הקריב בהר הכרמל קרבן
הושענות	תפילות ובקשות הפותחות במילים "הושע נא...", הנאמרות בסוכות תוך הקפת בימת הקריאה, עם נשיאת ארבעת המינים. בהושענא רבה יש שבע הושענות ושבע הקפות. (בלשון הגמרא "הושענא" = אגד הערבות הניטלות באתו יום).
הושענא רבא	יום שביעי של סוכות שבו מרבין לומר הושע נא, מקיפים את הבימה עם לולב 7 פעמים וחובטים בערבה, יום הושענא רבא הוא יום חיתום הדין
הזכרת גשמים הזכרת גבורות גשמים	"משיב רוח ומוריד הגשם" –הזכרה הגשמים אומרים בברכה השניה, ברכת גבורות בשמונה עשרה. מתחילים להזכיר את הגשמים מתפילת מוסף בשמחת תורה ועד תפילת שחרית של חג הפסח
הזכרת נשמות - יזכור	מנהג להתפלל בעד נפשות המתים, לנדור נדרים ולתת צדקה בעבורן, ונוהגים להזכיר את הנשמות לפני תפילת מוסף ביום כיפור, שמחת תורה, שביעי של פסח וחג השבועות
הידור מצוה	החובה לנאות דבר מצוה, ולומדים זאת מהפסוק "זה א-לי ואנוהו"
היוצא מטמא - טמא	כל היוצא מבעלי חיים שאינם כשרים למאכל, גם הוא אינו כשר למאכל, לדוגמא: חלב הנאקה
היזק ראייה	נזק הנגרם על ידי ראית אדם את הנעשה בחצר של השני, אפשרות הראיה מגבילה את השימוש בחצר ואת פרטיותו וגורם לקנאה וצרות עין
היקש	אחת המידות החשובות של המדרש. עיקרה לימוד מכך ששני דברים מצורפים יחד, אם שניהם באים בחלקיו של כתוב אחד, או ששני פסוקים צמודים זה לזה. היקש מפורסם הוא ההיקש בין דיני נישואין לדיני הגירושין [בהיקש, יש צורך בסמיכות הפסוקים בגזירה שווה אין צורך לסמיכות]
היתר מכירה	בכדי להתיר את עבודות הקרקע בשביעית, ולהקל בקדושת פירות שביעית, הותרה מכירת הקרקע לנכרי, זמנית, בשנת השמיטה. הנושא נתון במחלוקת קשה וסוערת בין הפוסקים מחידוש הישוב היהודי בימינו, ועד היום.
היתר עסקה	חז"ל תקנו שאדם יהיה רשאי לקבל מחבירו סכום כסף ולתת לו רווחים על כסף זה בנוסף להחזרת הקרן. ואין בכל משום ריבית אם יתנו ביניהם שאין זו הלוואה אלא עסק בשותפות
הכשרת בשר	לפני בשול הבשר יש להכשירו על ידי הסרת דמו שריה – משרים את הבשר במים חצי שעה שטיפה – שוטפים את הבשר מליחה – מולחים את הבשר למשך 60 דקות מדיחים – אותו במים מהמלח שעליו 3 פעמים

הכשרת כלים	כלי מתכת, שבישלו בו בשר בחלב או מאכל לא כשר, ורוצים להכשירו, או שבישלו בו חמץ ורוצים להשתמש בו בפסח, יש להכשיר אותו. שני סוגי הכשרה קיימים בכלי מתכת: הגעלה וליבון. אם השימוש בכלי היה על ידי תבשיל או נוזל חם - יש להגעיל את הכלי, כלומר - להכניסו בתוך סיר גדול ובו מים רותחים. רתיחה זו מוציאה את הטעם הלא כשר שנבלע בתוך הכלי. אם המאכל האסור נבלע על ידי צלייה או אפיה באש, יש ללבן את הכלי באש, כלומר - להכניסו לתוך אש עד שישנה את הגוון מרוב חום. יש כלים, כגון כלי חרס.
הליות המת	מצוה ללוות את המת וללכת עם קרובי המת להוליכו לקבורה, מבטלין תלמוד תורה להוצאת המת, וליות המת במשנה במסכת פאה "אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא ואלו הן וליות המת"
הלכה ואין מורין כן	הלכה שנפסקה כך, אך מסיבות אלו ואחרות הוחלט שאין להורות כן בפומבי מחשש שיבואו לידי איסור. במידה ונשאל החכם ישירות על הנושא ביחידות, עליו לפסוק בהתאם להלכה זו
הלכה למשה מסיני	דינים ששמען משה מפי הגבורה בהר סיני ומסרם לישראל. הלכות שנאמר עליהן שהן "הלכה למשה מסיני", הן אלו המקובלות בידינו דור אחר דור ורב מפי רב עד למשה רבינו ששמען בעל פה מפי הגבורה ומסרן לישראל, להלכות אלו אין רמז גלוי בתורה, ואי אפשר ללמוד אותן בדרך מדרכי הסברה, או באחת מן המידות שהתורה נדרשת בהן.
הלל	קובץ מזמורי תהילים הנאמרים בראשי חודשים, בחגים ובחנוכה. ההלל מכונה גם הלל המצרי מפני ששרים אותו בליל הפסח שאז יצאו בני ישראל ממצרים, תוכן המזמורים הלל ושבח לקב"ה
הלל הגדול	פרק קל"ו בתהילים (הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו) ובו דברי שבח קצרים על גדולתו של הקב"ה הזן ומפרנס את כל בריותיו, כל פסוק מסתיים במילים "כי לעולם חסדו" נאמר בפסוקי דזמרא בשבת וחג ובהלל בליל הסדר
הלל המצרי	פרקי ההלל הנאמרים בתפילת שחרית בראש חודש, בחנוכה ובחגים, הלל זה מכונה הלל המצרי כי בפרק השני שבו, פרק קיד נזכרת יציאת מצרים
הלל חסר - חצי הלל	פרקי ההלל הנאמרים בתפילת שחרית בראש חודש, ובחול במועד של פסח, הלל זה נאמר בדילוג, מדלגים על חלקו הראשון של פרק קטו ועל חציו הראשון של פרק קטז. מכאן שמו הלל החסר או חצי הלל. הסיבה לדילוג כי הלל זה הנאמר ברש חודש אינו חיוב כמו הלל בחג אלא מנהג. ולכן הספרדים לא מברכים עליו והאשכנזים מברכים
הלל השלם	ההלל הנאמר בתפילת שחרית בחג, בחנוכה ובחול המועד סוכות, אומרים את כל פרקיו ומכאן שמו, הלל שלם תקנת נביאים. ולכן מברכים באמירתו, לדעת הספרדים הברכה לגמור את ההלל, ולדעת האשכנזים לקרוא את ההלל
הלנת המת	אין מלינים את המת, אלא צריכים לקבורו ביום שמת, מנהג ירושלים שלא מלינים כלל את המת, אמנם לכבוד המת מותר להלינו
הלנת שכר	אסור מהתורה להשהות שכר שכיר ואסור לדחות את התשלום, אלא ביומו תתן שכרו ולכל פועל חובה לשלם לפי הסכום שסוכם בתחילת העבודה
המוציא מחבירו עליו הראיה	אדם התובע ממון מחבירו - עליו להביא ראיה לצדקת טענתו, שחבירו מחזיק בדבר השייך לו
המלך הקדוש המלך המשפט המפיל	שינויים הנאמרים בתפילת שמונה עשרה בעשרת ימי התשובה. במקום הא-ל הקדוש משנים ואומרים המלך המשפט, במקום מלך אוהב צדקה ומשפט אומרים המלך המשפט ברכה שמברכים לפני שינה בלילה נקראת ברכת המפיל
הנותן תשועה	תפילה לשלום המלך, המלכה, בית המלוכה ושריה, תפילה זו חוברה יסוד דברי חז"ל: "הוי מתפלל בשלומה של מלכות", התפילה מבקשת שהקב"ה יתן את לב המלכים לטובה עלינו.
הנרות הללו	פיוט הנאמר בהדלקת נרות חנוכה, בכל לילה מלילי החנוכה, בפיוט מזכירים שאסור לנו להשתמש בנרות אלא לראותם בלבד, פיוט 36 מילים
הסבה	בליל הסדר כששותים את ארבע הכוסות חייבים להסב, מסיבים כשמוטים לצד שמאל, הסבה זו דרך מלכות ולכן אנחנו מראים בליל הסדר שאנחנו בני חורין
הסגת גבול	אסור לאדם לשנות את הסימנים של תחומי הקרקע שבינו לבין חבירו, חכמים אסרו גם להיכנס לשטח חבירו ויש בכך משום קיפוח פרנסתו
הפטרה	קריאה בנביאים מעניין פרשת השבוע או מעניינא דיומא אחר קריאת התורה בשבתות ובימים טובים. טעם התקנה הוא, לפי שגזרו על ישראל שלא יקראו בתורה, משום כך קראו בנביאים מעניין הפרשה, וגם אחר שבטלה הגזירה לא בטל המנהג.
הפרת נדרים	ביטול נדרים על ידי חכם או על ידי שלשה הידיוטות. אדם שנדר נדר, ומתחרט על נדרו תקנתו היא, שילך לחכם מומחה, ויפרט לפניו את פרשת נדרו ואת דברי חרטתו, והחכם מתיר לו את הנדר, ואומר לו: שריו לך, או: מותר לך, וכיוצא בזה.
הפרשת חלה	מצות עשה להפריש מן העיסה תרומה לכהן. תרומה זו נקראת "חלה", ודינה כ"תרומה", שאינה מותרת באכילה אלא לכוהנים המוזהרים לאוכלה בטהרה. אין חייבים להפריש חלה, אלא מן העיסה הנעשית מאחד מחמשת מיני דגן, והם: חיטה, שעורה, כוסמין, שבולת שועל ושיפון. מצווה זו נוהגת, לפי דין תורה, רק בארץ ישראל ובזמן שכל העם נמצא בה. היום נוהגת מצוות חלה מתקנה שהתקינו

	חכמים בלבד.
הפרשת תרומות ומעשרות	תרומות ומעשרות הינם שם כולל למספר הפרשות שהתורה מצווה להפריש מתוך היבול החקלאי הגדל בארץ ישראל לטובת הכוהנים והלוויים. יבול אשר לא הופרשו ממנו תרומות ומעשרות נקרא טבל, יבול אשר מקורו באדם שאינו נאמן על התרומות והמעשרות נקרא דמאי (וחייב בהפרשה מספק) ויבול אשר הופרשו ממנו תרומות ומעשרות כדין, נקרא בלשון המשנה "מתוקן".
הקהל	ביום ראשון של חג הסוכות שלאחר שנת השמיטה, מצוה להקהיל את העם אנשים נשים וטף, לבית המקדש והמלך קורא בספר דברים באזני העם
הקפות	בשמחת תורה מקיפים את הבמה שעליה קוראים בתורה עם ספרי התורה 7 פעמים, בחג הסוכות מקיפים עם ארבעת המינים כל יום פעם אחת ובהושענא רבה מקיפים 7 פעמים
הרב את ריבנו	ברכה הנאמרת בפורים אחר קריאת מגילת אסתר, כהודאה על הניסים שנעשו לנו בפורים.
השב תשיבם	הציטוט מהתורה ממנו לומדים את החובה להחזיר אבידה, גם כשמדובר בהשקעה רבה
השבתת חמץ	ביטול בלב חשיבותו של החמץ, או איבודו מן העולם, בערב פסח. שלושה איסורים נאמרו בחמץ בפסח: א. איסור אכילה, ב. איסור הנאה, ג. איסור להשאיר ולקיים חמץ ברשותו בפסח. לפיכך נצטוונו להשבית את החמץ קודם זמן איסור אכילתו,
השכיבנו	ברכה שניה שלאחר קריאת שמע בערבית
התרת נדרים או הפרת נדרים	ביטול נדרים על ידי חכם או על ידי שלשה הדיוטות. אדם שנדר נדר, ומתחרט על נדרו תקנתו היא, שילך לחכם מומחה, ויפרט לפניו את פרשת נדרו ואת דברי חרטתו, והחכם מתיר לו את הנדר, ואומר לו: שריו לך, או: מותר לך, וכיוצא בזה.
ובא לציון	תפילה הנאמרת לאחר תפילת שחרית ובשבת בתפילת מנחה, במרכזת נמצאת התפילה "קדושה דסדרא
ויחל	קריאת התורה בתענית ציבור שם מדובר שלאחר שעם ישראל חטא ועשה עגל משה רבינו עומד ומתחנן לקב"ה שיסלח להם
וידי	א. מצוות החוטא להתוודות על חטאיו; ב. כינוי לתפילה שאדם מתוודה בה על חטאיו. "כיצד מתוודים? אומר: אנא השם חטאתי, עויתי, פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי ובושתי במעשי, ולעולם איני חוזר לדבר זה. וכל המרבה להתוודות ומאריך בענין זה - הרי זה משובח. "רמב"ם פ"א מהלכות תשובה.
וידי מעשרות	בשנה הרביעית ושביעית בחג הפסח חייב כל אדם שיש לו יבול לבער את מעשרותיו, ולהוציא מביתו את כל המעשרות עד שנה זו, וכשמבער את המעשרות אומר את וידי המעשר, הוידי נאמר בכל לשון תפילה הנאמרת אחר תפילת ערבית במוצאי שבת להנצל מן המזיקים
ויהי נועם	פרשה הכתובה בסוף ימי הבריאה, ונאמרת בתפילת ערבית בליל שבת ולפני קידוש ליל שבת. כל האומר ויכולו נעשה כשותף לקב"ה בבריאת העולם
ויכולו השמים	פיוט מרכזי בתפילת המוסף בימים נוראים חיברו ר' אמנון ממגנצא זמן קצר לפני מותו, בקטע זה מבטא הוא את עוצמת היום הנורא עבור בני האדם העומדים לדין.
ונתנה תוקף	ותודיענו – ביום טוב שחל במוצאי שבת מוסיפים בתפילת העמידה של ערבית תפילה קצרה מעין הבדלה :ותודיענו "
ותודיענו	הכוונה להתחלת תפילת שמונה עשרה של שחר עם הנץ החמה, "סמיכת גאולה לתפילה". משמעות המילה ותיקין : קדמונים, ענווים, חכמים מנהגם של אנשי מעלה,
ותיקין	היום השמיני של חנוכה. ע"ש הקריאה ביום זה הפותחת במילים "זאת חנוכת המזבח..." ומסכמת את קרבנות חנוכת המשכן של הנשיאים.
זאת חנוכה	ראשית תקופת התנאים אחרי אנשי כנסת הגדולה, תקופה זו מצוינת על ידי הזוג שעמד הנהגת העם הראשון נשיא הסנהדרין והשני אב בית הדין המפורסמים בהם שמעיה ואבטליו הלל ושמאי
זוגות	הזימון הוא ההכנה לברכת המזון, שלושה שאכלו על שולחן אחד חייבים לזמן, כלומר להתוודע ולברך יחדיו. הזימון פותח בקריאה "הב לן ונברך" בואו ונברך, והם עונים: יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם "המזמן עונה ברשותיכם נברך ...
זימון או זמון	מצוות הזכרת מעשיו הרעים של עמלק, שנאמר (דברים כ"ה, י"ז): "זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים", בשבת שלפני פורים, קוראים בתורה את פרשת זכור, שתוכנה הוא זכירת מעשה עמלק.
זכירת מעשה עמלק	משחרב בית המקדש תקנו חכמים לעשות זכר לחרבנו, שיהיה ניכר שאנו מתאבלים עליו, ואסרו לבנות בנין מסויד ומכוייר (מצוייר), אלא טח ביתו וסד בסיד ומשייר בחדר אחד מקום אמה על אמה בלתי מסויד זכר לחרבן, ועושין כן בכניסת פתח הבית
זכר לחורבן	"זכר למקדש" מתבטא במספר תקנות שתקן רבן יוחנן בן זכאי ומטרתם, מהרה יבנה בית המקדש לדוגמא: מן התורה לולב ניטל במקדש שבעה ימים ובמדינה יום אחד, והתקין רבי יוחנן בן זכאי, שיהיה לולב ניטל במדינה 7 ימים "זכר למקדש". ביום השביעי של חג הסוכות נוהגים להקיף את התיבה שבע פעמים זכר למקדש. מאידך ישנם תקנות של מניעה כגון יום הנף כולו אסור – אסור לאכול מתבואה חדשה כל יום ט"ז בניסן ולא כמו במקדש, והסיבה שהחמיר רבן יוחנן בן זכאי? מהרה יבנה בית המקדש ויאמרו שנה שעברה אכלנו מיד בבקר חדש והם לא ידעו, שנה שעברה המקדש היה חרב ולכן אכלו מהבוקר, למנוע תקלה, תיקן ריב"ז כל יום ט"ז בניסן אסור לאכול חדש
זכר למקדש	

זקן ממרא	זקן ממרא חכם המורא הלכה למעשה כנגד דעתם של הסנהדרין, ובכך שממרא את דבריהם – חייב מיתה
זריזין מקדימין למצוות	כלל הקובע שכאשר בידינו להקדים בעשיית המצווה או לאחרת – עלינו להקדים. כמו למשל, ברית-מילה יש לעשות בבוקר, למרות שזמנה עד הערב.
חד גדיא	שיר ארמי הנאמר בסוף סדר ליל פסח
חדש	התבואה החדשה, כגון חיטה ושעורה, אסור לאוכלה לפני הקרבת קורבן העומר בט"ז בניסן, ומאז תקופת החורבן, לפני שעבר התאריך הנ"ל של הקרבת העומר. האיסור הוא רק על דגן, שהשריש בתקופה שמט"ז בניסן הקודם עד ט"ז בניסן זה. איסור זה נהוג גם בזמן הזה, ונחלקו הפוסקים אם הוא נהוג רק בארץ ישראל או גם בחו"ל. כיום, בארץ ישראל, התבואה שהשרישה לפני ט"ז בניסן אינה מוכנה עדיין לקצירה לפני ט"ז בניסן, ולכן אין האיסור מעשי בתבואת הארץ, אך בארצות הקרות יש והתבואה מוכנה לקצירה כבר בסתיו. לכן, לדעת הפוסקים האוסרים חדש בחו"ל, קיימת הבעיה במיני מאפה בחו"ל ולפעמים גם במיני דגן המיובאים מחו"ל לארץ.
חודש מעובר חודש מלא	חודש שיש בו 30 ימים
חודש העיבור	החודש שמוסיפים לשנה מעוברת. חודש אדר שני הנוסף בין אדר לניסן, כדי להתאים את שנת הלבנה לשנת החמה – נקרא "חודש העיבור".
חודש חסר	חודש בו רק 29 יום החודשים: טבת, (ואדר בשנה רגילה) אייר תמוז, אב אלול, – תמיד חסרים.
חול המועד	הם הימים שבין היום הראשון ויום האחרון של פסח וסוכות, רוב הפוסקים סוברים דאיסור מלאכה בחוה"מ הוא רק מדרבנן.
חולין	דבר שאין בו קדושה כגון: תבואה שאינה תרומה ולא קודש ומותר לישראל לאוכלה אף בטומאה
חום שהיד סולדת בו	שיעור החום המינמלי לענין איסור בישול, דהיינו לא פחות מ45 מעלות, כלומר כל פעילות חימום שמתבצעת בחום נמוך מזה, לא נחשב כבישול, ולכן אינה אסורה בשבת.
חופה	החופה שעושין בעת הנשואין ומכניסים תחתיה החתן והכלה מושג החופה משמעותו כניסת האשה לרשות בעלה לחיות עמו, וישנם שיטות הבנת המושג א. הכנסת האשה לביתו ויטיח איתה ב. לקיחת האשה מבית אביה לביתו ואפילו לא התייחד עמה ג. החופה כמו שאנחנו עושים כיום מעמידים כיום חופה – טלית או פרוכת על המקלות ד. פריסת צעיף על הכלה – כיום אנחנו נוהים לעשות את כל השיטות
חוק	מצוה מהתורה שלא התגלה לנו טעמה
חזק חזק ונתחזק	המנהג אצל האשכנזים, שהקהל קורא בקול, בסיום קריאה באחד החומשים: "חזק חזק ונתחזק",
חזקה	א. אחת מ-3 דרכי הקנין בקרקע כגון שהקונה נעל או גדר או חפר בקרקע ב. הוכחה שאדם קנה קרקע [ואבד את השטר] וישב בשדה 3 שנים ואיש לא ערער על ישיבתו בשדה
חזרת הש"ץ	חזרת שליח הציבור על תפילת העמידה בקול רם, כדי להוציא ידי חובת תפילה את מי שאינו יודע להתפלל. בכל ברכה, לאחר שהש"ץ אומר: "ברוך אתה ה'", עונה הציבור: "ברוך הוא וברוך שמו", ולאחר סיום הברכה עונים מיד "אמן".
חיבוט ערבה	ביום שביעי של סוכות יש "מנהג נביאים" או "תיקון נביאים" לחבוט אגד של מספר ענפי ערבה. הערבה מסמלת את המים, ובחג סוכות נידונין על המים. המנהג כיום הוא לזכר הקפת המזבח בערבות, בזמן המקדש.
חלב	חלק משומן בהמה טהורה, האסור באכילה, כגון: שומן הכרס, שומן הכליות וחלק משומן המעיין. איסור זה בבהמה טהורה "עונשו כרת" וחמור מאכילת בעלי חיים לא טהורים. בדרך כלל נאסרו אותם השומנים שמקריבים על גבי המזבח. רובם בחלק האחורי של הבהמה, ומיעוטם בחלק הקדמי ובאברים הפנימיים.
חלב גויים	חלב שנחלב בידי גוי ולא היה אדם מישראל נוכח בשעת החליבה, הריהו אסור באכילה ומותר בהנאה. הטעם לזה מחשש שמא עירב בו הגוי חלב של בהמה טמאה
חליצה	כאשר היבם ממאן ליבם את אשת אחיו מאביו שמת בלא זרע או כאשר האשה אינה רוצה להינשא לו. האשה חולצת נעלו ואומרת "מאן יבמי..." ואח"כ מותרת להינשא לאחר.
חלל	כהן שנשא גרושה או אשה אחרת האסורה לו, הכן שנולד לו ממנה הוא חלל, כלומר כהן מחולל
חללה	כהן שנשא גרושה או אשה אחרת האסורה לו, הבת שנולדה לו ממנה הוא חללה, וחללה אסורה להנשא עם כהן כשר
חמישה מיני דגן	חטה שעורה כוסמת שבולת- שועל ושיפון -לחם הנאפה ממינים אלו ברכתו - המוציא לחם מין הארץ וברכה אחרונה ברכת המזון, במינים אלו מפרישים חלה, וחייבים להפריש תרומות ומעשרות מהתורה, מצה אפשר לצאת ידי חובה במינים אלו
חמישה עיניוים	חמשה דברים האסורים ביום הכיפורים ובתשעה באב והם: אכילה, שתייה, רחיצה, סיכה, נעילת הסנדל ותשמיש המיטה.
חמץ	בצק הנלוש מקמח ומים ושהה עד שהחמיץ

חמץ נוקשה	חמץ שאסרה התורה הוא חמץ גמור, היינו כאשר תהליך החימוץ הסתיים והמאכל נעשה ראוי לאכילה. אבל אם התחילה בו פעולת חימוץ ולא נסתיימה, ומתחילתו לא היה ראוי לאכילה אלא בשעת הדחק, הרי זה "חמץ נוקשה", ולדעת רוב הפוסקים אינו אסור מהתורה, וחכמים אסרוהו כדי שלא יטעו ויבואו לאכול או להשהות חמץ ממש.
חמץ שעבר עליו הפסח	חמץ שלא ביערו בערב פסח (או שמכרו לגוי), אסור לאוכלו ולהינות ממנו לאחר הפסח. חמץ שעבר עליו הפסח אסור באכילה ובהנאה בין לבעל החמץ ובין לאחרים.
חמשה עשר באב	ט"ו באב, בזמן הבית השני היה ט"ו באב חג של שמחה, ובו בנות ישראל יוצאות במחולות בכרמים (תענית פ"ד א') לזכר המחולות של בנות שילה (סוף שופטים) והוא היום שהותרו השבטים לבא זה בזה, והתירו להעביר נחלה משבט לשבט ע"י תערובת הנישואין של בנות השבטים אין אומרים תחנון בט"ו באב.
חמטה מרובה מצילתה	סוכה שהשמש חודרת אליה דרך הסכך, והשמש בה מרובה מן הצל - סוכה זו פסולה.
חנוכת הבית	סעודה הנעשית בכניסה לבית חדש ונוהגים בה רק בארץ ישראל
חנטה	שלב בהתפתחות פירות האילן, הקובע את השתייכותם של הפירות לשנה מסוימת, בנוגע למעשרות, שביעית, ערלה וביכורים.
חסד של אמת	חסד שאין תמורה עבורו- מתייחס בדרך כלל לחסד שעושים עם המת, שאין לצפות קלמורה כל שהיא מהמת
חצי קדיש	חצי קדיש הוא קדיש בה אומרים רק את עיקר הקדיש ללא תוספות. חצי קדיש נאמר לרוב בין קטעים בתפילה כדי להבדיל ביניהם. למשל, חצי קדיש נאמר לפני תפילת שמונה עשרה במנחה ובערבית, בין פסוקי דזמרא לקריאת שמע וברכותיה, ובין תפילת שמונה עשרה לאשרי וזבא לציון. חצי קדיש נאמר גם לאחר קריאת התורה
חציצה	לכלוך או שאר דברים המפסיקים בין המים ויד האדם בשעת נטילת ידיים או בין גופו למים בשעת טבילה
חרוסת	חרוסת תערובת העשויה מפירות שישראל נמשלו להם ותבלינים, ושמים את החרוסת על הקערה בליל הסדר, החרוסת זכר לטיט שאבותינו השתמשו במצרים, את המרור טבולים בחרוסת להחליש את טעמו המר
חרם גרשום	חרם שהטיל רבנו גרשום מאור הגולה בהסכמת קהילות אשכנז וצרפת על כל מי שלא ישמור על התקנות שתיקן. בין התקנות העיקריות שתיקן: א. שלא ישא אדם שתי נשים; ב. שלא יגרש אדם את אשתו בעל כורחה; ג. שלא יקרא אדם מכתב בלא רשות בעליו.
חתן בראשית	העולה לתורה בחג "שמחת תורה" להתחיל בקריאת ספר בראשית נקרא חתן בראשית
חתן מעונה	יש קהילות בהם נוהגים להוסיף חתן בשמחת תורה המתחיל בקריאה מהפסוק "מעונה א-לוקי קדם" שבסוף פרשת "וזאת הברכה"
חתן תורה	העולה לתורה ב"שמחת-תורה" ומסיים את התורה בפרשת "וזאת הברכה" נקרא חתן תורה.
טבילת כלים	כלי סעודה שעברו מבעלות גוי לבעלות ישראל, בכדי להוציאם מטומאת הגוי ולהכניסם לקדושת ישראל יש לטבולם במקווה. חובת הטבילה חלה על כלים שנעשו ממתכת, מזכוכית, או מחרס המצופה במתכת או בזכוכית. לפני טבילת הכלי מברכים: "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על טבילת כלים".
טבילת עזרא	גברים הטובלים במקווה מדי בוקר לפני תפילת שחרית או בערב שבת ובשבת בבוקר, וקביעת זמן טבילת הגברים לבוקר היא, לפי התלמוד, תקנה של עזרא הסופר
טבל	גידולי קרקע החייבים בתרומות ומעשרות, ועדיין לא הופרשו מהם תרומות ומעשרות, כמו כן עיסה החייבת בחלה, שעדיין לא הופרשה ממנה חלה. נקרא טבל מלשון טב לא, כלומר לא טוב, משום שהוא אסור באכילה.
טובל ושרץ בידו	אדם המנסה להיטהר באמצעות טבילה, אך השרץ, מקור הטומאה, עדיין בידו, כך שהטבילה חסרת משמעות. ובהשאלה, אדם המנסה לתקן דבר-מה, אך אינו מתקן את מקור הבעיה. כמו למשל, העושה תשובה על עבירה, אך ממשיך לעבור עליה.
טלית טלית גדול	טלית גדול, או "טלית" סתם, היא בגד עליון שיש בו ציצית, לובשים אותו לצאת ידי חובת ציצית, מתעטפים בה בתפילות הבוקר. הש"ץ מתעטף בטלית גם בתפילות אחרות
טלית קטן	הבגד המקביל ל"טלית קרוי" ציצית", או "ארבע כנפות". בגד זה יש גם בו ציציות, אבל הוא קטן יותר, ובדרך כלל לובשים אותו מתחת לחולצה
טמא	טומאה, המטמאת אדם וכלים, ועושה את הנטמא בה ראשון לטומאה. ישנם מספר דרגות בטומאה, כאשר הדרגה העליונה נקראת: "אב הטומאה", מלבד טומאת מת, הנקראת: "אבי אבות הטומאה", לפי שעושה את הנטמא בה ל"אב הטומאה".
טעמי המקרא	סימנים המורים על חיבור ופסוק המקרא, והמשמשים כסימני ניגון בקריאה בציבור. הטעמים מתחלקים לשני סוגים: א. "טעמים מחברים" - סימנים המורים על חיבור המילה אל המילה הבאה אחריה; ב. "טעמים מפסיקים" - סימנים המורים על הפסק בין מילה למילה.

טעם עליון וטעם תחתון	בקריאת עשרת הדברות בספר התורה מבחינים ב2 סוגי טעמים טעם תחתון : רוב הטעמים מופיעים מתחת למילה, חלוקת הפסוקים לפי החלוקה הרגילה של הפסוקים טעם עליון : רוב הטעמים מופיעים מעל המילה, בחלוקה זו כל דבר הוא פסוק שלם, ולכן לא תגנוב פסוק שלם, וכל מצוות שבת פסוק אחד בחג השבועות נוהגים לקרוא בטעם עליון בקריאת פ' יתרו ואתחנן קיימים מנהגים שונים בין הקהילות
טריפה	התורה אסרה לאכול בשר של בעל החיים שנטרף או נדרס על ידי חיה טורפת, חכמים אסרו לאכול בשר של בהמה טהורה שנשחטה ונמצא בה ליקויים מלידה או ממחלה טריפה הוא כינוי לבשר בהמה טמאה או תערובת בשר בחלב
טעינה ופריקה	הרואה את חברו הזקוק לעזרה - חובה לעזור לו, כגון בטעינה - העמסה [של החמור] או בפריקה
יבנה	סדר ברכות ההבדלה במוצאי שבת של שבת רגילה. יין, בשמים, נר, הבדלה (=המבדיל בין קודש לחול). אם חל חג - יום טוב במוצאי שבת ראה: יקנה"ז.
יבום	כאשר מת אח ללא ילדים מצות עשה מהתורה, שהאח של הנפטר ייבם את אלמנת אחיו- כלומר ישא אותה לאשה, היבום נוהג רק באח מאותו אב, אח למחצה רק מהאם, אסור ליבם את אשתו. אם האח מסרב ליבם או האשה מסרבת להתיבם - מקימים את מצות החליצה
יגדל	שיר שנוהגים לומר לפני תפילת שחרית, ויש שאומרים אותו בסוף התפילה אחר שיר של יום
י"ג מידות שהתורה נדרשת בהם	א. שלש עשרה מידות שהתורה נדרשת. 13 אופני הגיון בהם ניתן ללמוד הלכות מחודשות שלא נאמרו בתורה בפירוש, וניתן להסיק אותן מתוך אלו המצוות באמצעות השימוש במידות אלו. ב. שלש עשרה מידות הרחמים - מידות הבורא שבהם נוהג את עולמו. נאמרו למשה בסיני אחר חטא העגל. משמשות כתפילה בעת צרה ותשובה, "חזקה על י"ג מידות שאין שבות ריקם..."
י"ג מידות של רחמים	13 מידות הרחמים של הקב"ה הסולח לחוטאים, כפי שמזכיר משה רבנו בתפילתו לאחר חטא העגל. נהוג לאומרם בתחנון [לאחר תפילת העמידה בשחרית ומנחה] בסליחות, ובהוצאצ ספר תורה בימים נוראים וחגים
י"ג עיקרים	י"ג עיקרי האמונה ביהדות ע"פ חלוקת הרמב"ם ב"שמונה פרקים". י"ג העיקרים נסובים על שלשה נושאים, האמונה באל אחד ובהשגחתו, בבניאים ובתורה, בשכר ועונש ובגאולה האחרונה.
יד סולדת בו	מידת חום (כ-45 מעלות צלזיוס) המהווה שעור בישול, מי שמבשל בשבת דבר מסוים בשעור זה נחשב לאיסור בישול
יהרג ובל יעבור	על כל המצוות שבתורה אין אדם מחויב למסור את נפשו. לבד מן היוצאים מן הכלל שעליהן אסור לעבור ולו גם במחיר החיים. והם: עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים.
יום הקהל	יום הקהל-הוא חג "העצרת", חג "שבועות" ופירושו: יום שבו נעצרים ומתקבלים העם במקום אחד, כך קראו משה רבינו במשנה תורה.
יום טבוח	אסרו חג של שבועות נקרא כך מפני שביום זה טבחו(שחטו) את כל הקורבנות שהביאו עולי הרגל
יום טוב שני של גלויות	בשלוש רגלים, עושים בחו"ל שני ימים טובים כנגד יום טוב שלנו, זאת מפני הספק לקידוש החודש, ששליחים לא יכלו להגיע לגלויות להעיד על החודש בזמנו
יום כיפור	יום הכיפורים הוא היום הקדוש ביותר בשנה. ביום זה צמים, מצטערים על כל המעשים הרעים שעשינו במשך השנה ומבקשים מה' כפרה. יום הכיפורים חל ביום העשירי של חודש תשרי, והוא בא אחרי עשרה ימים שבהם מרבים להתפלל. ביום הכיפורים מתפללים בבית הכנסת מתוך מחזור שיש בו תפילות מיוחדות ליום הכיפורים
יום כיפור קטן	יום לפני ר"ח נקרא כך, כי יש הנוהגים בו תענית במקצת היום וכן תחינות וידידי על חטאות החודש שעבר, כדי שיכנסו לחודש הבא כבריה חדשה, פעולות אלו יש בהן מעין יו"כ קטן, לכן נקרא כך.
יום ניקנור	י"ג באדר נקרא כך, על שם ניקנור הרשע הרומאי, אשר היה מרים ידו ומכריז שאת ירושלים וישראל ירמוס וישמיד, עד שבאו בית חשמונאי ביום זה והרגוהו והניפו את חלקי גופו בירושלים.
יום פטירה יארציט יום זכרון	יום שמת אביו או אמו, מדליקים נר נשמה, אומרים קדיש לעילוי נשמת הנפטר, ונוהגים ללמוד משניות לפי סדר שם אותיות שם הנפטר
יזכור	תפילה להזכרת נשמות הנאמרת לפני תפילת מוסף בימים מיוחדים כגון: ביום כיפור, ובשלשת הרגלים
יחוד	המצאות איש ואשה לא נשואים, לבדם, במקום שאנשים אינם באים אליו ואין יכולים לראותם. קיימות 2 סיבות לאיסור: 1. הרחקת האדם מהעבירה 2. חשד הבריות
יחץ	בליל הסדר לפני המגיד, לוקחים את המצה האמצעית שבקערת הסדר, וחוצים אותה ל 2 חלקים, חלק אחד מסתירים ואוכלים אותו באפיקומן, ואת השני משאירים בקערת הסדר
יין נסך	יין שנעשה בו פולחן לעבודה זרה ואסור בשתייה ובהנאה. יין נוכרים, יין שנעשה על ידי גויים או שגוי נגע בו - אסור בשתייה, במקרים מסוימים גם בהנאה. טעם האיסור הוא בכדי להתרחק במידה מירבית מענייני עבודה זרה, כי עמים רבים נהגו לנסך את יינם לעבודה זרה. גם מאחר שאם ישנו יין ביחד עם גויים עלול הדבר לגרום להתקרבות יתרה אליהם ואל בנותיהם. לכן אסרו אפילו יין שהגוי רק נגע בו.
ימי בין המצרים	שלושת השבועות שבין י"ז בתמוז לתשעה באב נקראים "בין המצרים", בשלושת השבתות של ימי בין המצרים ההפטרות עוסקות בפורענות ובעונשים שיבואו על חטאי העם. שלושת הפטרות אלו נקראות "ג' דפורענותא" בימי בין המצרים חלים דיני אבלות על חורבן בית המקדש,

ימים נוראים	א. כינוי לראש השנה ויום כיפור. ב. כינוי לימים שבין ר"ח אלול ליום כיפור, 40 ימים בהם עומד האדם למשפט לפני בורא העולם
יעלה ויבוא	תפילה שתקנו חכמים לאומרה בראשי חודשים, ובימים טובים ובחול המועד, את תפילת יעלה ויבוא מוסיפים בתפילת שמונה עשרה בברכת רצה – ברכת העבודה, ובברכת המזון לפני ובנה ירושלים בברכת רחם. שכן ולא אמר יעלה ויבוא בערבית – לא חוזר לראש התפילה, שכן בשחרית ומנחה חוזר לראש התפילה
יקנה"ז	יקנה"ז – סדר הברכות שיש לברך במוצאי שבת שחל בו יום טוב. י- ברכת היין "בורא פרי הגפן" ק- קידוש ברכת היום – ברכת מקדש ישראל והזמנים נ- נר הבדלה ברכת "בורא מאורי האש" ה- הבדלה ברכת "המבדיל בין קודש לקודש" ז- זמן ברכת "שהחיינו".
כבולענו כן פולטו:	זהו הכלל על פיו נוהגים להכשיר כלים שבאו במגע עם איסור. הכלל אומר כבאותה צורה שהכלי בולע את האיסור, באותה צורה הוא פולטו. אם השימוש הוא בחמין ("כבולענו") ההכשרה תהיה בהגעה בחמין ("פולטו"), ואם בצונן – שטיפה בצונן. כלי שבלע איסור על האש – הכשרתו בליבון באש.
כדי אכילת פרס	שעור זמן שבו יש לאכול כמות מסוימת של פת. שעור שבו צריך לסיים את אכילת ה"כזית" (כגון אכילת כזית מצה בליל הסדר) או כדי להתחייב בברכה אחרונה על אותה אכילה
כוס של ברכה	ישנן ברכות הטעונות כוס של יין, כמו: ברכת המזון, קידוש, הבדלה וכדו'. כוס יין זו מכונה "כוס של ברכה".
כוס חמישי	היא הכוס שמשאירים בערב פסח לאחר גמר הסדר, נקראת גם כוס של "אליהו הנביא" לבטא אמונה שאליהו הנביא מגיע לכל בית יהודי בלילה זה.
כוס של אליהו	כוס יין שמזגים בליל הסדר לכבוד אליהו הנביא. מזגים לפני אמירת "שפוך חמתך" כרמז לכך שאנו מאמינים ומחכים לביאת הגואל
כורך	לאחר אכילת המצה והמרור אנחנו עושים זכר לאכילת המצה שאכלו כשבית המקדש היה קיים. הם היו כורכים יחדיו פסח מצה ומרור, לנו אין פסח ולכן אנחנו כורכים יחדיו מצה ומרור. אכילת זו היא זכר למנהגו של הלל הזקן, ומעיקר הדין היינו צריכים לאכול בסוף הסעודה אלא, כיון שהתחילו לאכול מצה ומרור סומכים להם את אכילת הכורך
כותבת הגסה וכגרעינתה	שעור של תמר גדול וגרעיניו, זהו שיעור המחייב את האוכל ביוה"כ שעור של 76 גרם.
כזית	שעור האכילה שלאחריו חייבים ברכת המזון. כמו כן חובת האכילה בליל הסדר הוא בשיעור כזית, השווה ל28 גרם בשיעור.
כיסוי הדם	מצוות הנחת עפר וכדומה, על דם שחיטת חיה או עוף כדי לכסותו. לפני הכיסוי מברכים: "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וצוונו על כיסוי הדם".
כלאים	ערבוב של 2 מינים השונים זה מזה, קיימים 4 סוגי כלאים: כלאי הבגד – שעטנז. כלאי הבהמה, כלאי הכרם, כלאי הזרעים
כל המקלקלים פטורים	כל העובר על אחד מל"ט אבות המלאכה או על תולדותיהן, מתוך כוונה לקלקל – פטור מעונש, אך עדין אסור לעבור על המלאכות ולקלקל לכתחילה
כל נדרי	תפילה הפותחת את תפילות ליל יום הכיפורים. תוכנה הוא התרת כל הנדרים והשבועות שהעם נדר ונשבע, וכן הבעת חרטה שלא עמד במוצא שפתיו.
כלאחר יד	עשיית מלאכה בשינוי שלא באופן הרגיל בשינוי. בדיני שבת: אין אדם חייב על עשיית מלאכה בשבת, אלא אם כן עשה אותה באופן שרגילים לעשותה, אך אם עשה אותה בשינוי מן הדרך הרגילה – פטור. אמנם, מדרבנן נאסרה גם עשיית מלאכה בשינוי, מחמת דמיונה למלאכה כדרכה.
כלאי אילן, כלאי הרכבה	איסור הרכבת שני מיני צמחים זה בזה. אסור להרכיב מין במין אחר. האיסור כולל הרכבת שני מינים או יותר של אילנות, זרעים או של אילנות וזרעים זה בזה. איסור כלאי אילן נוהג מן התורה בכל מקום, בין בארץ בין בחוץ לארץ.
כלאי בגדים	איסור לבישה או התכסות באריג שנעשה מחוטי צמר ופשתן יחד. גם אם חוטי הצמר והפשתן לא נארגו יחדיו, אלא חוברו על ידי תפירה, קשירה, דיבוק וכדומה, הרי הם כלאיים.
כלאי בהמה	איסור הרבעת שני מיני בעלי חיים, ואיסור עשיית מלאכה בשני מיני בעלי חיים יחד.
כלאי הכרם	איסור זריעת מיני זרעים ליד גפנים ללא הרחקה המחויבת על פי ההלכה
כלאי זרעים	איסור זריעת שני מיני זרעים זה ליד זה. אסור לזרוע שני סוגי תבואה, קטניות או ירקות זה ליד זה, ללא הרחקה המחויבת על פי ההלכה.
כלי ראשון	הכלי שבו חומם האוכל או בושל, בהלכות בישול בשבת, אסור להכניס לכלי ראשון של גבי האש כל מאכל אף אם מבושל. ואם הוסר מהאש, מותר לחמם בו דבר שבושל כל צרכו.
כלי שלישי	הכלי שאליו הועבר התבשיל מהכלי השני – כלי אינו מבשל כלל. למעט את קלי הבישול כגון, עלי תה.
כלי שמלאכתו לאיסור	כלי המיועד לעשיית מלאכה שאסור לעשותה בשבת, כגון: פטיש, מספריים, מכשירי כתיבה וכדומה. כלי שמלאכתו לאיסור, אסור לטלטלו בשבת מלבד "לצורך גופו" או "לצורך מקומו".

כלי שמלאכתו להיתר	כלי המיועד בעיקר לעשיית פעולות המותרות בשבת, למרות שהינו מיועד גם למלאכות שאסור לעשותן בשבת. כלי שמלאכתו להיתר, מותר לטלטלו לצורך. אולם אסור לטלטלו שלא לצורך כלל.
כלי שני	הכלי שאליו הועבר הנזל או התבשיל מהכלי הראשון. בכלי זה מותר להכניס בשבת מוצק שבושל כל צרכו או נזל שבושל
כנסת הגדולה	מועצת נביאים וחכמים שנוסדה על ידי עזרא הסופר באסיפה הגדולה שכינס בירושלים בעלותו מבבל. אנשי כנסת הגדולה תיקנו תקנות גדולות וחשובות לחיזוק התורה והאמונה. בין ראשוני אנשי כנסת הגדולה נמנו: חגי, זכריה, מלאכי, דניאל, חנניה, מישאל, עזריה, ועוד הרבה אחרים. מספר אנשי כנסת הגדולה היה מאה ועשרים תקופתם נמשכה כמאתיים שנה עד שמעון הצדיק, שהיה האחרון שבהם.
כסא של אליהו	כסא שמכינים לאליהו הנביא בברית מילה, ליד כסאו של בעל הסנדק, על הכסא של אליהו מניחים את התינוק לפני שמוסרים לסנדק
כסה	כינוי לראש השנה, על שם הכתוב "תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו", ודרשו חז"ל: "איזהו חג, שהחודש הירח מתכסה בו? הוי אומר: זה ראש השנה", כלומר, בראש השנה שהוא ראש חודש, הירח מכוסה ואינו נראה.
כסוי הדם	מצוות הנחת עפר וכדומה, על דם שחיתת חיה או עוף כדי לכסותו. לפני הכיסוי מברכים: "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וצוונו על כסוי הדם".
כפרות	מנהג של נטילת תרנגולות והקפתם מסביב לראש בערב יום הכיפורים, ואומרים: "זה חליפתי, זה תמורת, זה כפרתי, זה התרנגול ילך למיתה, ואני אלך ואכנס לחיים טובים ולשלום". יש נוהגים לקיים מנהג זה בכסף למטרת כפרות, ואחרי השימוש בו נותנים אותו לצדקה.
כרמלית	אחת מארבעת רשויות השבת. כרמלית היא רשות שאינה רשות יחיד ואינה רשות רבים. אסור לטלטל בה והאיסור מדרבנן
כרפס	ירק ששמים על קערת ליל הסדר בליל הפסח כדי לקיים מצות טיבול. כרפס - אותיות ס' פרך -
כתובה	שטר התחייבות של האיש לאשתו. בשטר זה הבעל מתחייב 10 דברים לאשתו. 3 מהתורה לפרנס אותה, לדאוג לכל צרכיה, ועוד. על הכתובה חותם החתן בטקס הקידושין, בכתובה כתובה התחייבות שאם הבעל ימות או הזוג יפרד, האשה תקבל את סכום הכסף המופיע בכתובה. נהגו לקרוא את הכתובה בטקס הקידושין.
כתובת בנין דכרין	אדם צריך לכתוב בכתובת אשתו, שהבנים הזכרים שיהיו לה ממנו, יירשו את כסף כתובתה מלבד החלק שיש להם עם שאר אחיהם. היינו, שאם תמות האשה בחיי בעלה, ויירשנה בעלה, ויש לו בנים זכרים ממנה ומאשה נוספת, יטלו בניה את כתובתה, ולא בני האשה האחרת. כתובת בנין דכרין, אף אם לא כתבה הבעל במפורש בכתובת אשתו, תנאי בית דין הוא שתחול
לא אד"ו ראש	סימן לימים בהם לא יחול ראש השנה. יומים א, ד, ו, אם ראש השנה יחול ביום א' הושענא רבה תהיה בשבת, ולא יוכלו לקיים מצות ערבה, אם יחול ביום ד' יום כיפור יהיה ביום ששי ולא יוכלו להכנס לשבת, וביום ו' כדי שלא יחול יום כיפור ביום א
לא בד"ו פסח	הכוונה שחג פסח לא יחול לעולם בימים בד"ו-שני, רביעי ושישי.
לא תעמוד על דם רעך	מצוה המחייבת כל יהודי לנסות ולהציל את חברו הנמצא בסכנה. יהודי חייב לסכן את עצמו לצורך הצלת חיי חברו
לא תשחית	אסור להשחית כל דבר שבני אדם יכולים להינות ממנו כגון השחתת אוכל, או לקרוע בגדים
לא תשים דמים בביתך	מצות לא תעשה שנוספה למצות מעקה, המצוה אוסרת על אדם להשאיר בביתו כל דבר שיכולים להינזק ממנו כגון זכוכיות, חוטי חשמל גלויים,
לא תתאוה	בנוסף לאיסור "לא תחמוד" שזו מחשבה של אדם החומד את הרכוש של חברו, קיים איסור נוסף לא תתאוה, אדם שחומד דבר מה והשיגו לעצמו עובר על לא תתאוה ומי שגנב חפץ שחמד מחברו עובר על 3 איסורים: לא תגנוב, לא תחמוד, לא תתאוה
לא תתחתן במ	אסור מהתורה להתחתן עם הגויים, חז"ל הרחיבו והוסיפו סייגים כדי למנוע התבוללות ונישואי תערובת ולכן אסרו לאכול פת של גוי או כל תבשיל של גוי
לאוקומי	מלאכות בשביעית שמטרתן לקיים את הצמח שלא יתקלקל
לאברוי	מלאכות בשביעית שמטרתן להשביח את הצמח הקיים
לא תחנם	איסור שמצווה היהודי ביחסו לגוי. ישנן דעות שונות בפירוש הפסוק: 1. לא תיתן חן (=אל תשבחם) 2. לא תיתן מתנת חנם. 3. לא תיתן להם חנייה בארץ.
לא תתחתן במ	האיסור מהתורה להתחתן עם גויים. חז"ל הברחיבו איסור זה והוסיפו לו סייגים, שלא לאכול פת גוי או תבשיל שבשל גוי כדי למנוע התערבות בגויים
לולב הגזול	לולב שגזלו אותו או שהגיע לאדם בדרך לא כשרה, אסור להשתמש בו לצורך קיום מצות ארבעת המינים, מפני שזו "מצוה הבאה בעבירה" ואם נטל את הלולב לא יצא ידי חובה
לחם הפנים	שתיים עשרה חלות שהיו עורכין בבית המקדש על השולחן מדי שבת בשבתו
לחם משנה	2 ככרות לחם אשר חייבים לברך עליהם בסעודות שבת, זכר למן שנתקדשה על ידו השבת בלחם משנה ביום השישי.

לי"ט אבות מלאכות	שלושים ותשע המלאכות העיקריות האסורות בשבת, אשר מהן יוצאות מלאכות רבות אחרות הנקראות "תולדות". כל שלושים ותשע המלאכות שהוצרכו למלאכת בניין המשכן במדבר וכל המלאכות הדומות להן נכללות באיסור מלאכה בשבת. שלושים ותשע המלאכות שהיו במשכן נקראות "אבות מלאכות", כל שאר המלאכות הדומות להן, נקראות "תולדות". מבחינת האיסור אין כל הבדל בין "אב מלאכה" ל"תולדה", שתיהן אסורות מן התורה.
ליבון	אחת הדרכים להכשיר כלי. הליבון הוא העברת הכלי באש, כלי שבא במגע עם האש אי אפשר להכשירו אלא אם כן יעבירו אותו באש. הכשרה זו עושים בהכשרה מטרף לכשר או הכשרה לפסח
ליל שימורים	כינוי לליל פסח, על יסוד הפסוק בשמות: "ליל שימורים הוא לה' להוציאם מארץ מצרים", ליל פסח נקרא "ליל שימורים" מכמה סיבות: א. לפי "שהיה הקב"ה שומר ומצפה ללילה הזה לקיים הבטחתו להוציאם מארץ מצרים"; ב. לפי שהוא לילה המשומר מן המזיקים, ועוד פירושים בעניין.
לכה דודי	פיוט הנאמר בקבלת שבת, שחובר על ידי המקובל רבי שלמה אלקבץ, אשר חי בצפת בתקופת רבי יוסף קארו, בעל ה"שולחן ערוך". פיוט זה מיוסד על המסופר במסכת: רבי חנינא היה מתעטף בערב שבת בין השמשות ואומר: בואו ונלכה לקראת שבת המלכה. רבי ינאי לבש בגדיו בערב שבת ואמר: בואי כלה, בואי כלה.
לפני עיוור	איסור תורה: "לפני עוור לא תתן מכשול" אסור לתת עצה לא טובה או להכשיל אדם שלא בקי בעניין מסויים או להכשילו בעבירה
לפנים משורת הדין	לפנים משורת הדין היא הנהגה של אדם יחיד או של בית הדין לעשות מעבר לחובתו של האדם כלפי חברו, ולנהוג עימו במידת החסד. היפוכה של מידה זו היא ההתנהגות לפי שורת הדין ולפי ההלכה בלבד, ללא התחשבות בטובתו של הזולת
לקט	אחת ממתנות העניים הניתנים מן השדה. אדם הקוצר את השדה ובזמן הקצירה נושרות מידיו שיבולים אסור לקחתם יש להשאירם לעניים.
לשון הרע	דיבור בגנות הזולת, למרות שהדבר הוא אמת ללא כל תערובת של שקר. המספר בגנות הזולת, אפילו אם הדברים הם דברי אמת, עובר על איסור "לשון הרע". כשם שאסור לספר לשון הרע, כך אסור לשומעו, וכל שכן לקבלו - להאמין לדברים.
מאה ברכות	חז"ל תקנו שיברך כל אדם מישראל 100 ברכות בכל יום
מאכל בן דורסאי	מאכל שלא התבשל כל צרכו, אלא עבר רק שליש בישולו, נקרא על שם בן דורסאי, משום שכך היה נוהג לאכול את מזונו. בישול זה אינו נחשב מבושל כל צרכו להלכות שבת.
מגילת יוחסין	ספר היחס, רשימת אבותיו ואבות אבותיו של אדם, מגילה הכוללת סדר הדורות של משפחה.
מגע אש	ראשי תיבות, שהם הסימן לסדר הקדימות בברכות הנהנין: מזונות, גפן, עץ, אדמה, שהכל
מודה אני	תפילה שאומרים בבוקר כשפוקחים את העיניים, ואפשר לאומרה לפני נטילת הידים (לא כתוב בה שם ה'), תוכן התפילה: הודאה לקב"ה על שזיכנו ביום נוסף
מודים אנחנו לך על כל טיפה וטיפה	תפילה שאומר אדם, שיש לו שדה ויורדים הגשמים ומטיבים את שדהו בעונת היובש
מודים דרבנן	תפילה הפותחת ב"מודים אנחנו לך..." הנאמרת על ידי הציבור בחזרת הש"ץ במקביל לאמירת שליח הציבור את "ברכת מודים". תפילה זו נקראת כן, משום שהיא תקנת חכמים – דרבנן.
מולד הלבנה	מצבה של הלבנה בראש חודש, כשהיא מתחילה שוב את סיבובה, ונראה עליה קו אור דק.
מוסיף מן החול על הקודש	חובה להוסיף מן החול על הקודש בכניסתו וביציאתו של יום השבת
מוציא שם רע	אדם המספר בגנות חברו דברים שאינם נכונים או אומר על חברו דברים שאינם נכונים שיגרמו לחשוב מחשבות רעות על הזולת, הרי הוא מוציא שם רע
מוקצה	מובדל ומופרש. דבר שאסרו חכמים לטלטל בשבת וביום טוב כדי להרחיק את האדם מן העבירה. במוקצה קיימים מספר סוגים עיינו בערכים הבאים
מוקצה מחמת איסור	דבר שהיה אסור להשתמש בו בכניסת השבת, הרי הוא מוקצה במשך כל השבת, גם אם הסיבה שמחמתה אסור היה להשתמש בו בכניסת השבת לא קיימת
מוקצה מחמת גופו	כל דבר שאינו ראוי למאכל אדם או בהמה ואינו נחשב חול, אבנים שברי כלים וזבל. מותר לטלטלו רק אם ייחדו בעליו מערב שבת לשימוש המותר בשבת.
מוקצה מחמת חסרון כיס	דבר שאדם מקפיד עליו שלא ייפגם או ייפסד ולכן אינו משתמש בו אלא למטרתו המיועדת לו ולא למטרה אחרת, כגון: סכין של מילה, סכין של שחיטה, מצלמה. אסור לטלטלו בשבת.
מוקצה מחמת מצוה	דבר שהוא מיוחד למצוה והוקצה למצוותו, כגון: עצי הסוכה, קישוטי הסוכה, ארבעת המינים, אסור לטלטלם בשבת.
מוקצה מחמת מיאוס	חפץ שמאוס בעיני האדם, כגון מחרוזת של דגים אחר השימוש.
מוקצה מחמת נולד	סוג של מוקצה אשר לא היה קיים לפני כניסת שבת או החג כמו ביצה שנולדה בשבת אסורה באכילה או בטלטול.

מזוזה	מגילת קלף קטנה, שעליה כתובות שתי הפרשיות: "שמע", "והיה אם שמע", וקובעים אותה על מזוזת הפתח. מקום קביעתה של המזוזה הוא בתחילת השליש העליון של הדופן הימנית, מכיוון הכניסה לבית. הברכה: "ברוך אתה ה', אלוקינו מלך העולם, אשר קדשנו במצוותיו וציונו לקבוע מזוזה.
מזמור לתודה	מזמור ק' בתיילים שאומרים בימי החול בתפילת שחרית אחר ברוך שאמר. מזמור זה מיוחס בתלמוד הירושלמי שמשה רבנו אמרו
מחצית השקל	חובת נתינת מחצית השקל לבית המקדש בכל שנה בחודש אדר לצורך קרבנות ציבור. מגבית השקלים התחילה בכל שנה בראש חודש אדר, שכן בראש חודש ניסן כבר היו מתחילים להביא את קרבנות הציבור מן השקלים החדשים. כיום, תורמים כסף זכר למחצית השקל ולאחר מכן מחלקים אותו לעניים וכדומה.
מי שברך	נוהגים לברך לעולה לתורה ב"מי שברך" וכן לברך את היולדת ואת החולה בעת קריאת התורה, בין גברא לגברא או אחר הקריאה.
מי שפרע	קללת בית דין למי שאינו עומד בדיבורו ומבטל את מעשה המקח אף על פי שלא נגרם לו הפסד ממון. הנוסח הוא: "מי שפרע מאנשי דור המבול ומאנשי דור הפלגה... הוא עתיד להיפרע ממי שאינו עומד בדיבורו"
מים אחרונים	מים לנטילת ידיים בסוף הסעודה לפני ברכת המזון, אין שיעור לנטילה זו ומספיק עד הפרק השני של אצבעותיו, הסיבה שתקנו מים אחרונים מפני מלח הסדומית שהיו משתמשים בו והיה בו סכנה לעיניים
מים ראשונים	מים שבהם נוטלים ידיים לפני הסעודה
מים שלנו	ללון = להעביר את הלילה. לשם לישת המצות יש להשתמש במים שנשאבו יום קודם, ולנו בלילה כשהם שאובים. הסיבה: שמירה על קרירות המים שלא יחמיצו את הבצק ממנו אופים את המצות.
מכה בפטיש	אחת מל"ט המלאכות האסורות בשבת. זו מלאכה כוללת, ומשמעותה איסור השלמת מלאכה
מכירת חמץ	מי שנשאר לו חמץ בביתו לפני הפסח, עליו לבערו מין העולם לפני חג הפסח. אם יש לו כמות גדולה והוא חס על הכמות הגדולה, יש באפשרותו למכור את החמץ לגוי ולאחר חג הפסח קונה מחדש את החמץ מגוי. בימינו נהוג שחותמים הרשאה אצל הרב וממנים את הרב להיות שליח למכור את החמץ של בני קהילתו
מכת מרדות	מכת מרדות היא ענישה של מלקות שמלקים את העובר על איסור מדברי סופרים. נקראות "מרדות" מלשון רידי ונתינת עול. במכת מרדות השתמשו כדי לגדור פרצות בישראל, בעיקר נגד המורדים והמתחצפים כלפי בית הדין וגדולי ישראל. נחלקו הדעות כמה מלקות מלקים למי שחייב מכת מרדות. יש הסוברים שאין מספרן קצוב, אלא הדבר נתון לשיקול דעתם של הדיינים. יש אומרים שמלקין עד שחוזר בו החוטא. ויש הסוברים שקיים שיעור מדויק - יש הסוברים 39, כדין מלקות של תורה, ויש הסוברים 13 מכות מרדות ניתנות במקל, ולא ברצועה כמו במלקות מהתורה.
מלאכת דבר האבד	מלאכה שאם לא יעשה אותה בחול המועד יגרם לו הפסד, כגון השקאת שדה בחול המועד
מלאכת מחובר	כל מלאכה המחוברת לקרקע קבועה חכמים כמלאכה הנעשית בפרהסיא, גם אם תיעשה בחדרי חדרים, ולכן אסור להעסיק גוי במלאכה במחובר בשבת
מלאכת מחשבת	אחד התנאים לאיסור מלאכה בשבת. התורה אוסרת עשיית מלאכה מתוכננת ומושלמת, "מלאכת מחשבת אסרה תורה", להבדיל ממלאכה הנעשית בחוסר תכנון או שלא בשלמות, שעליה אין איסור דאורייתא.
מלוא לוגמיו	שעור שכאשר אדם שותה אותו ביום כיפור חייב כרת. כשאדם מכניס לתוך פיו כמות כזו ניכר הדבר בלחי שלו. (כמות זו קצת פחותה מקביעת לאדם בינוני)
מלוה מלכה	"סעודה רביעית", "סעודת דוד המלך", סעודה הנאכלת במוצאי שבת. מכונה כך משום שהיא מלווה את יציאתה של שבת ה"מלכה"
מלחמת מצוה	מלחמה שמצוה על כל אחד לצאת להשתתף בה, ואפילו חתן יוצא מחופתו, מלחמת מצוה היא נגד שבעת העממים שהיו בעת כיבוש הארץ, מלחמת עמלק או כל מלחמה כנגד אויב שבא לכבוש ולהחריב את ארץ ישראל
מלחמת רשות	מלחמה שמלך ישראל יוצא להלחם מרצונו, כדי להרחיב את גבולות הארץ, לשם כך עליו לקבל את אישור הסנהדרין
מלכיות זכרונות ושופרות	שלושת הברכות המוסיפים במוסף בראש השנה, הכוללות 10 פסוקים בכל ברכה מלכיות עוסקות במלכות הקב"ה בעולם, זכרונות- ה' מעלה את זכרון כל היצורים בעולם שופרות – קול השופר הנשמע בהר סיני וישמע בקיבוץ הגלויות
ממזר	בן הנולד לפסולי חיתון האסורים באיסור כרת כגון, בן שנולד לאשת איש (אשה נשואה) או בן שנולד כתוצאה מגילוי עריות במשפחה. ממזר אסור לבוא בקהל עד דור עשירי ולכן לא יכול להתחתן עם ישראלית או גיורת. אם התחתן איתם בנו ממשיך להיות ממזר
מנחה גדולה	תפילת מנחה שמתפללים בצהרי היום בעוד היום גדול משעה שש ומחצה זמנית מזריחת השמש. זמן מנחה גדולה – הזמן המוקדם שהיו מקריבים את קרבן התמיד בערב פסח שחל ביום ששי, ולאחריו את קרבן הפסח
מנחה או תפילת מנחה	תפילה מנחה מקבילה לקרבן התמיד של בין הערביים שהיו מקריבים בבית המקדש. את תפילת מנחה תיקן יצחק אבינו, תפילת מנחה שמתפללים החל מתשע שעות וחצי זמניות מתחילת היום נקראת:

	"מנחה קטנה". תפילת מנחה שמתפללים לפני כן, החל משש וחצי שעות זמניות ועד לתשע וחצי שעות זמניות נקראת: "מנחה גדולה".
מנחה קטנה	זמן מנחה שמתפללים מתשע שעות ומחצה מזריחת השמש, כנגד קרבן תמיד שהיו מקריבים בכל השנה בשעה זו
מנקר	יהודי ירא שמים, הבקי ואומן במלאכת הניקור, הכוללת הפרדת והרחקת החלב לסוגיו, גיד הנשה ושלוחותיו וצינורות דם מסוימים. בשר בלתי מנוקד כהלכה אסור באכילה, ואוסר גם את הכלים שנתבשל בהם.
מסיג גבול	מי שמזיז את הגבול ממקומם לתוך שטחו של שכנו. "המסיג גבול רעהו והכניס מהקרקע שבתוך תחום חברו לתוך שלו, אם בחוזקה הסיג הרי זה גזלן, ואם הסיג בסתר הרי זה גנב, ואם בארץ ישראל הסיג הרי זה עובר בשני לאווין: א. בלאו של גניבה או בלאו של גזילה; ב. בלאו של "לא תסיג גבול רעך".
מסית ומדיח	משיא עצה ומפתה את חברו לעבוד עבודה זרה, דינו במיתה ואין להפך בזכותו
מעין י"ח, מעין שמונה עשרה	תפילת שמונה עשרה מקוצרת מברכותיה האמצעיות. נוסח "תפילת הביננו" הוא: "הביננו ה' אלהינו לדעת דרכיך, ומול את לבבנו ליראתך, ותסלח לנו להיות גאולים, ורחקנו ממכאובינו, ודשננו בנאות ארצך, ונפוצותינו מארבע תקבץ, והתועים על דעתך ישפטו, ועל הרשעים תניף ידך, וישמחו צדיקים בבנין עירך ובתיקון היכלך ובצמיחת קרן לדוד עבדך ובעריכת נר לבן ישי משיחך, טרם נקרא אתה תענה. ברוך אתה ה' שומע תפלה".
מעין שבע	מעין חזרת ש"ץ (שבע ברכות שבשמו"ע של שבת) מקוצרת הנאמרת בליל שבת. תוקנה בכדי להמתין למאריכים בתפילה בבתי כנסיות שבזמן התלמוד שהיו מחוץ לעיר.
מעין שלוש	ברכה שמברכים אחר אכילת מאכלים שנעשו מאחד מחמשת מיני דגן או לאחר שתיית יין, או לאחר אכילת פירות מהמינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל - "מעין שלוש" - משום שמוזכרים בה בקצרה עיני שלושת הברכות הראשונות של ברכת המזון.
מעות חיסין	צדקה הנגבית מהקהל עבור קניית צרכי חג הפסח לעניי העיר. "חיסין" - קמח חטים למצות
מעקה	מצוות עשיית גדר מסביב למקום שיש חשש לנפילה ממנו. מצווה מן התורה לבנות מעקה מסביב לגג שמשתמשים בו, מפאת החשש שמא יפלו ממנו בני אדם, על המעקה להיות גבוה עשרה טפחים ועליו להיות יציב, כדי שיוכל לשאת את משקלו של האדם הנשען עליו.
מעשה מרכבה	מחזינותיו של יחזקאל הנביא, הרואה את מרכבת הבורא ועליו דמות פני חיות שונות (אריה, נשר, שור) ופני אדם. העיסוק במעשה המרכבה נאסר כמעט לחלוטין בשל הסכנה להגשמת הבורא.
מעשר טבל	מעשר ראשון" שלא הופרשה ממנו "תרומת מעשר".
מעשר כספים	הפרשת עשירית או חמישית מהרווחים, לצורך פרנסת לומדי תורה, או לצורך פרנסת עניים וכיוצא בזה.
מעשר עני	עשירית ממה שנשאר בתבואה ובפירות לאחר הפרשת תרומה גדולה ומעשר ראשון, שמפרישים ונותנים אותה לעניים - בשנה השלישית ובשנה השישית למחזור השמיטה. "מעשר עני" - מותר באכילה לכל אדם ואפילו בטומאה כשאר פירות חולין.
מעשר ראשון	עשירית ממה שנשאר בתבואה ובפירות לאחר הפרשת תרומה גדולה, שמפרישים אותה ללוויים. "מעשר ראשון" - מותר באכילה לכל אדם ונאכל אף בטומאה כשאר פירות חולין לאחר שהופרשה ממנו תרומת מעשר.
מעשר שני	יש להפריש חלק מיבולי הארץ, להעלותו ירושלימה ולאכול שם בטהרה. במידה והדבר אינו מתאפשר, ניתן לפדות את הפירות בכסף, ואותו לעלות לירושלים. מכונה "שני" בהקבלה למעשר הראשון הניתן ללווי. מעשר שני אינו נוהג בשנים שלישית ושישית משבוע השמיטה, במקומו נוהג בהן "מעשר עני".
מפטיר	העולה האחרון לתורה בשבתות ובמועדים, האומר את הברכות שלפני ואחרי החזרה על קריאת הפסוקים האחרונים של הפרשה. האדם העולה לתורה בעליה זו נקרא: "מפטיר". למפטיר קוראים לפחות שלושה פסוקים אחרונים של הפרשה.
מפטיר יונה	העליה השלישית במנחה ביום הכיפורים. העולה לתורה, מפטיר בספר יונה, העוסק בעיני התשובה, מכאן התקבל הכינוי מפטיר יונה, עליה זו נחשבת בעדות רבות כעליה חשובה
מצא מין את מינו וניעור	כאשר איסור מתבטל לכמות גדולה של היתר (כמו אחד בשישים) ונוספה כמות נוספת מאותו מין של איסור, כך שיחד עם הקודם מהווים הם כמות שאינה בטילה, הרי שהאיסורים "מוצאים" זה את זה, מצטרפים, ואוסרים גם את ההיתר.
מצה	בצק שנלוש ונאפה בטרם החמיץ
מצה עשירה	מצה שלשים אותה לפסח במי פירות כגון יין, מיץ תפוזים, ביצים, וללא מים.
מצה שמורה	מצה אשר נאפתה מחיטים שנשמרו משעת קצירתם שלא יבואו במגע עם מים, כיום מבחינים בין מצה שמורה עגולה שכל עשייתה מהטחינה, הלישה והעריכה נעשת ביד, ובין מצת המכונה כיום מקפידים שהמצה השמורה תאפה לשם מצת מצווה כדי שיוכלו לאוכלה בליל ההסדר ולצאת ידי חובת המצה
מצוות בני נח	שבעה דברים שנצטוו בהם כל אומות העולם, והם: א. איסור עבודה זרה; ב. איסור קיללת ה'; ג. איסור שפיכות דמים; ד. איסור גילוי ערויות; ה. איסור גזל; ו. איסור אבר מן החי; ז. למנות דיינים
מצוות לא תעשה	365 מצוות שהתורה אסרה עלינו לעשות, כל מצות לא תעשה יש לה הרחקות וגדרים, ולכל מצוה עונש אחר,

מצות מעקה	מצוות עשיית גדר מסביב למקום שיש חשש לנפילה ממנו. מצווה מן התורה לבנות מעקה מסביב לגג שמשתמשים בו, מפאת החשש שמא יפלו ממנו בני אדם, על המעקה להיות גבוה עשרה טפחים ועליו להיות יציב, כדי שיוכל לשאת את משקלו של האדם הנשען עליו.
מצוות עשה	248 מצוות שהתורה מצווה לעשות, המצוות כוללות תחומים רבים ואין יחיד שיכול לקיים את כולם, ולמה נתנו תרי"ג מצוות לזכות בהם את ישראל
מצוות התלויות בארץ וציון 2 דוגמאות למצוות אלו	מצוות הקשורות לעבודת האדמה וגידוליה והנהוגות רק בארץ ישראל כגון תרומות ומעשרות, שמיטה וביכורים.
מצוות שהזמן גרמא	מצוות עשה התלויות בזמן. דוגמאות: תפילין (ביום) לולב (בחג) ועוד רבות. ממצוות עשה שהזמן גרמא - נשים פטורות.
מצות הפורים	4 מצוות תיקנו חכמים לעשות בפורים מקרא מגילה – קראית המגילה בלילה וביום משלוח מנות – לשלוח אחד לשני שתי מנות 2 סוגי מאכל או משתה מתנות לאביונים – לתת לפחות 2 מתנות לעני ביום הפורים סעודת פורים – חייב אדם לאכול ביום הפורים בשר ויין
מצת יד	המצה העגולה הנאפת ביד ללא מגע מכונה, המהדרין לוקחים חטים וטוחנים אותם בריחים של יד, אבל רוב הציבור משתמש בקמח שנטחן במכונה, המכונה ריחים של מכונה, פעולת הלשיה, העריכה, והאפיה נעשות בידים, הויכוח הגדול היה האם אפשר לצאת ידי מצוה במכונה, או צריך שאתה תעשה את הפעולה, ומכונה אינה פועלת מכוחך.
מצת מכונה	מצה מרובעת שאופים בכל מאפיית המצות, במצה זו ישנם דרגות שונות. המצה הרגילה הנאפת במכונה מקמח שאינו שמור, קמח זה נשמר רק משעת לישת הבצק, ונעשה במהירות, שלא יעברו 18 דקות על העיסה, המצות המהודרות הן מצה שמורה, ששומרים את הקמח שמשעת הקצירה, ושומרים בתהליך הטלינה, הלשיה וזוהי מצה שמורה מכונה
מצת מצוה	מצה שאופים אותה לשם אכילת המצה בליל הסדר, יש נוהגים לאפות את המצה ביום יד בניסן, ערב פסח לאחר חצות היום, שהוא זמן הקרבת קרבן פסח
מקום פטור	מקום ברשות הרבים ששטחו פחות מארבעה טפחים על ארבעה טפחים, ויש לפחות שלושה טפחים בגובהו או בעומקו או במחיצות המקיפות אותו. מותר להוציא חפצים ממקום פטור לרשות הרבים ולרשות היחיד וכן להכניס משם לתוכו. גם אויר רשות הרבים למעלה מעשרה טפחים נחשב כמקום פטור.
מקרא מגילה	מצות קריאת מגילת אסתר, מתוך מגילת קלף כשרה, שתי פעמים: בליל פורים וביומו. לפני קריאת המגילה מברכים שלוש ברכות, ולאחריה - ברכה אחת. הברכות שלפני קריאת המגילה הן: א. "על מקרא מגילה"; ב. "שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה"; ג. ברכת "שהחיינו". אחרי קריאת המגילה מברכים את הברכה: "ברוך אתה ה', אלוקינו מלך העולם, הרב את ריבנו
מרא דאתרא	"אדון המקום", הרב המקומי או החי באותה תקופה. החלטותיו מחייבות את אנשי מקומו וזמנו.
מראית עין	מעשים שמצד עצמם אינם אסורים, ואסורם חכמים. כדי שלא יבואו הרואים ללמוד ממעשיו ולהתיר על ידי כך דברים אסורים - מתוך טעות, או כדי שלא יתחלל שם שמים במעשהו שנראה כמעשה אסור - בפרט אם העושה הוא אדם חשוב. "כל מה שאסרו חכמים מפני מראית העין, אפילו בחדרי חדרים - אסור".
מרור	בלילה הראשון של פסח, הוא ליל הסדר, מצווה לאכול מרור, וזאת בנוסף למצוות האחרות הנהוגות בלילה זה, כגון אכילת מצה וחרוסת ושתיית ארבע כוסות. המרור הוא ירק מר, ואכילתו היא זכר לשעבוד בני ישראל במצרים. המרור הוא אחד ממרכיביה של קערת ליל הסדר
משיב הרוח ומוריד הגשם, מוריד הטל	שבחי ה' הנאמרים בחורף - "משיב הרוח ומוריד הגשם" ובקיץ - "מוריד הטל. החל מתפילת מוסף של שמיני עצרת, מזכירים בברכת "מחיה המתים", את גבורת ה' בהורדת הגשמים, באמירת: "משיב הרוח ומוריד הגשם". הזכרה זו נאמרת במשך כל עונת החורף, ומסיימים לאומרה בתפילת שחרית ביום א' של חג הפסח, ט"ו בניסן. "מוריד הטל" נאמר החל מתפילת מוסף בט"ו בניסן, ומסיימים לאומרו בתפילת שחרית בשמיני עצרת, כ"ב בתשרי.
משוח מלחמה	כהן שנמשח בשמן המשחה, תפקידו היה לדבר עם החיילים לפני היציאה לקרב, לעודדם ולחזקם
משלוח מנות	מצות משלוח שני סוגי מזון איש לרעהו בפורים. מצווה לשלוח מנות בפורים איש לרעהו, יש לשלוח לפחות שני סוגי מאכל, הראויים לאכילה.
משנה תורה	1. כינוי לספר דברים על פי הפסוק וכתב לו את משנה התורה הנאמר בספר דברים בפרשת המלך 2. שם חיבורו הגדול של הרמב"ם – רבנו משה בן מימון, הרמב"ם קרא לחיבורו "משנה תורה" ובפי העם מכונה ספרו זה "היד החזקה" על שם 14 ספריו של החיבור
משניות	הספר המסכם את תקופת התנאים, את המשנה ערך רבי יהודה הנשיא, שהיה דור 7 להלל, והיה הנשיא שתורה ועושר היה אצלו, רבי יהודה הנשיא ערך את המשנה על פי קבצים קדומים, וקבע את הנוסח הסופי, וחתם את המשנה ומכאן ואילך אי אפשר להוסיף עליה, ואין לחלוק עליה
משתה ושמחה	אחת ממצוות הפורים, המתקיימת ביום הפורים (ולא בלילה). על סעודה זו נאמר: "חייב איניש לבסומי בפוריא". כביטוי והודאה על הנס שנעשה בהצלת הגוף מיד המן הרשע

מת מצווה	מת שאין מי שיעסוק בקבורתו. התורה הקפידה על כך מאוד. הנתקל בו עליו לעסוק בקבורתו ולו במחיר הפסד ממוני גדול, או ביטול מצוות חשובות אחרות.
מתן בסתר	מת שאין לו קרובים שיעסוקו בקבורתו. מצווה על כל אדם לטפל בקבורתו
מתנות כהונה	כששוחטים בהמה טהורה יש ליתן לכהן את הזרוע, הלחיים והקיבה. מצווה זו נוהגת מעיקר הדין רק בארץ ישראל. אבל, ישראל החמירו על עצמם לקיימה גם בחו"ל. המצווה נוהגת גם בזמן הזה. מותר לאכול מן הבהמה גם אם לא הופרשו המתנות, אבל אין לאכול את המתנות עצמן, רק ברשותו של הכהן.
מתנות לאביונים	מתנות לאביונים-אחת ממצוות הפורים שיש לקיימה סמוך לקריאת המגילה. מפני שעניים נושאים עיניהם למגילה ומבינים שיקבלו מתנות וצדקה.מן הדין לתת לפחות שתי מתנות לשני אביונים.
נבלה	בהמה שמתה מעצמה, בהמה זו אסור לאוכלה ומותר לתת לגוי לאוכלה
נולד	דבר שלא היה קודם בעולם (כגון ביצה שנולדה), או שלא עמד לאותה תכלית (כגון כלים שנשברו ועומדים להסקה) ..
נותן טעם	דבר מאכל הנותן את טעמו בתבשיל. רלוונטי לדין "ביטול ברוב", שבמקרה זה אינו בטל גם אם כמותו מועטת ביותר, כי טעמו ניכר.
נותן טעם לפגם	כלי בשרי בן יומו [לא חלפו 24 שעות מאז בישלו בו בפעם האחרונה] אין לבשל בכלי זה מאכל חלבי, אם בשל – המאכל נאסר והכלי זקוק להכשרה. הכלל שהכלי נותן טעם רק בתוך 24 שעות הראשונות, לכן אם עברו 24 שעות הטעם שנבלע באוכל פגום ואינו אסור באכילה אמנם אסור לבשל לכתחלה בכלי זה חלב אם בשלתי בו בשר לפני יותר מ-24 שעות, ואם עבר ובשל הכלי נאסר אבל האוכל מותר באכילה
נותן טעם לשבח	כלי בשרי בן יומו [לא חלפו 24 שעות מאז בישלו בו בפעם האחרונה] אין לבשל בכלי זה מאכל חלבי, אם בשל – המאכל נאסר והכלי זקוק להכשרה. הכלל שהכלי נותן טעם רק בתוך 24 שעות הראשונות, לכן אם לא עברו 24 שעות הטעם שנבלע באוכל משביח את האוכל ולכן הכלי נאסר בשימוש ואת האוכל אסור לאכול
נטילת ידיים בשחרית	נטילת הידיים לאחר שקמים בבוקר. לפני הנטילה, אין לדבר בדברי תורה ולהתפלל. כמו כן, אין לנגוע במאכלים ובמקומות שונים בגופו: בפה, בעיניים, באף ובאוזניים. ישנם מספר טעמים לנטילה זו: א. בעת השינה אין ידינו נחות, הן נוגעות בגוף במקומות שונים. ולכן, תיקנו חז"ל שניטול את ידינו ב. על הידיים שורה בעת הקימה רוח רעה, כדי להסירה אנו שופכים מים שלוש פעמים על כל יד.
נטילת ידיים לאחר עשיית צרכים	במשך כל היום, בכל פעם שהאדם נפנה לעשיית צרכיו, ייטול ידיו במים ויברך את "ברכת אשר יצר". את הידיים נוטלים מחוץ לחדרי השירותים.
נטילת ידיים לפני הסעודה	לפני אכילת פת לחם נוטלים את הידיים במים. הנטילה מתבצעת מתוך כלי. על הכלי להיות שלם ללא נקב. שפתו העליונה של הכלי תהיה ישרה ולא יהיו בה פגומות. צריך שהכלי יכיל לפחות כמות של רביעית מים. הטעם למצווה זו היא, לפי שהידיים עסקניות הן ונוגעות מבלי משים במקומות מזהמים, משום כך גזרו חכמים על סתם ידיים שהן שניות לטומאה.
נטירה	מי ששומר בליבו את הרעה שחברו עשה לו, ומזכיר זאת לחברו כשהלה נזקק לעזרתו.
נטע רבעי	איסור אכילה והנאה מפירות של שלוש שנים הראשונות של הנטיעה. בשנה רביעית לנטיעת האילן, פירותיו מותרים באכילה רק בתחומי ירושלים, או ע"י פדיון
ניסוך מים	בכל יום מימי סוכות יש לנסך מים על המזבח, כחלק מהבקשה על גשמי השנה. שאיבת המים וניסוכם נעשים מתוך שמחה רבה.
ניקור	הסרת החלב והגידים האסורים באכילה מהתורה,מן הבשר לפני הכשרתו, המומחה לניקור נקרא מנקר
נישואין	הנישואין הם ההתייחדות של שני בני הזוג בביתם שלהם. כיום נהוג לשלב מספר שיטות להשגת מטרה זו בתהליך החופה: הכניסה תחת לחופה וכניסה ל"חדר ייחוד".
נכסי מלוג	נכסים שהכניסה האשה לבעלה מבית אביה. הנכסים גופם נשארים רכוש האשה, אך הבעל נהנה מפירותיהם, ואינו חייב באחריותם, כך שגם אם שינו את ערכם - הנכסים חוזרים לאשה כמות שהם, בגירושין או במות הבעל. נכסים אלו אינם נרשמים בכתובה.
נכסי צאן ברזל	נכסים שהכניסה האשה לבעלה מבית אביה. הנכסים הופכים לרכוש הבעל, ולכן הוא חייב באחריותם, כך שאם שינו את ערכם - בגירושין או במות הבעל - הנכסים חוזרים לאשה בערכם המקורי שהיה בעת הנישואים. נכסים אלו נרשמים בכתובה.
נפילת אפים	תפילת תחנון הנאמרת בתפילות שחרית ומנחה לאחר חזרת הש"ץ נוהגים לשבת. ויש אף המטים את הראש על הזרוע בזמן אמירת נפילת אפיים.
נעילה	התפילה החמישית ביום הכיפורים הנאמרת בשעת נעילת שערי שמים, השם נעילה מתוך הפיוט פתח לנו שער בעת נעילת שער
נקימה	מי שגומל לחברו רעה בגלל שחברו עשה לו רעה, עובר על איסור "לא תיקום".
נר חנוכה	מצוות הדלקת נרות על פתחי הבתים בכל ערב משמנות ימי החנוכה. בשמנות ימי חנוכה מדליקים נרות, זכר לנס פך השמן. וכדי לפרסם את הנס. בלילה הראשון מדליקים נר אחד ובכל לילה מוסיפים נר נוסף, עד הלילה השמיני שמונה נרות. יש שמהדרים להדליק בשמן זית, שבו נעשה הנס בבית המקדש. כדי לפרסם את הנס, מדליקים את הנרות בפתח הבית הפונה לרשות הרבים. זמן הדלקת נרות חנוכה הוא בשעת צאת הכוכבים, בלילה הראשון מברכים לפני ההדלקה שלוש ברכות: א. וצונו להדליק נר חנוכה".

	ב. שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה; ג. "שהחינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה". בשבעת הלילות הבאים מברכים את שתי הברכות הראשונות בלבד.
נר שבת	מצוות הדלקת נר לפני כניסת השבת. הדלקת נר שבת היא אחת משלוש המצוות, המיוחדות לנשים. אם אין אישה בבית, חייב הגבר, או אחד מבני הבית האחרים, להדליק נרות במקומה. נתייחדה מצווה זו ליישה משום שמצוות הדלקת נר שבת היא כעין תיקון וכפרה על חטאה של חוה, אם כל חי, אשר אכלה מפרי עץ הדעת ואף האכילה את אדם. כתוצאה מחטא זה נאמר לאדם: "כי עפר אתה ואל עפר תשוב"; כלומר, באכלה מפרי עץ הדעת כיבתה חוה את "נרו של העולם" "נר ה' - נשמת אדם", ועל מעשה כיבוי זה מכפרת, איפוא, כל בת חוה מדי ערב שבת בהדליקה נרות של מצווה. בשעה שהאישה מדליקה את הנרות, חלה עליה קדושת השבת ומאותה שעה ואילך אסור לה לעסוק בכל מלאכה האסורה בשבת.
נר ששבת	בהבדלה של מוצאי יום הכיפורים מבדילים ומברכים "בורא מאורי האש על נר שהודלק בערב יום כיפור ושבת במשך היום כולו.
נר תמיד	המערבי (=הנר השני לצד מערב, או הנר האמצעי) במנורת בית המקדש, שלהבדיל משאר הנרות שכובו עם שחר נשאר דלוק (בנס!) עד שעות בין הערביים, וממנו מדליקים את שאר הנרות. בהשאלה, הנר הדולק בקביעות בביהכ"נ מול ארון הקודש.
נשיאת כפיים	ברכה הנאמרת על ידי הכהנים, בשעת חזרת הש"ץ, בסיום ברכת "מודים", תוך כדי הרמת ידיהם. מצות עשה מוטלת על הכהנים לברך את עם ישראל. הכהנים נצטוו לברך את העם ב"ברכה משולשת", כלומר: ברכה המחולקת לשלושה חלקים: "כה תברכו את בני ישראל, אמור להם: יברכך ה' וישמרך, יאר ה' פניו אליך ויחנך, ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום".
נשך	תוספת על סכום ההלוואה שהמלווה לוקח מן הלווה כתמורה על ההלוואה. בספר ויקרא נאמר: "וכי ימוך אחיך ומטה את כספך לא תתן לו בנשך, ובמרבית לא תתן אכלך.". כמו כן חז"ל הרחיבו את איסור ריבית כדי ליצור סייג לאיסור התורה, ואסרו אף אבק ריבית.
נשמה יתירה	לבד מן הנשמה הרגילה, יש ליהודי בשבת נשמה נוספת. השלכות: בשל כך יש לברך על לחם משנה, יש להריח בשמים כפיצוי במוצ"ש, ועוד. דרשו חז"ל: "וינפש - וי, אבדה נפש..."
נשמת כל חי	תפילת שבח הנאמרת בשבת בסוף פסוקי דזמרה. לפני ברכו של שחרית בשבת ויו"ט, והיא חתימה לפסוקי דזמרה
סאה בסאה	הלוואת סאה תוך התחייבות להשבת סאה כמוה בזמן אחר. הדבר אסור משום חשש ריבית, כי מחירי התבואה משתנה מעת לעת.
סגי נהור	עוור, סומא בתרגום מילולי: אור רב. משמש בהשאלה כלשון "הפוך על הפוך", כאשר יש רצון להמנע מלשון קשה או שלילית, או בלשון אירוניה.
סדר העבודה	כיון שאין לנו אפשרות להקריב את קרבנות יום הכיפורים אנו אומרים את סדר עבודת הכהן הגדול בזמן הבית. סדר העבודה נאמר בחזרת מוסף של יוה"כ
סוכה	אהל עראי שעושים בחג הסוכות, ונקרא סוכה ע"ש הסכך שסוככין אותו
סוחר שביעית	בני אדם האוספים פירות שביעית כדי למכרם, ועוברים על האיסור 'לאכלה' - ולא לסחורה. הסוחרים - פסולים לדון ולהעיד, משום גזל ואבק גזל, ואותם הרוצים לחזור בתשובה - עליהם להוכיח הדבר במעשים ע"י נתינת צדקה ומתנה לעניים.
סידרא דפת	קבוצת מלאכת מתוך ל"ט אבות המלאכות האסורות בשבת. סדרה זו עוסקת בהכנת הפת – הלחם והן: חרישה, זריעה, קצירה, מעמר, דישה, זריה, בורר, טוחן, מרקד, לש, אופה, /מבשל
סירכא	חומר המחבר את הריאות לצלעות, וגורם לעתים למום המטריף את הבהמה
סליחות	כינוי לפרקי תפילה ופיוטים, שתוכנם בקשת סליחה מה' על עוונותינו וחטאינו, הנאמרים בחודש אלול עד יום הכיפורים, ובימי תענית ציבור. בני עדות המזרח אומרים סליחות מיד לאחר ראש חודש אלול. בני אשכנז החל ממוצאי שבת שלפני ראש השנה.
סמיכת גאולה לתפילה	יש לסמוך את ברכת "גאל ישראל" לתפילת העמידה ולכן אסור להפסיק ביניהן או לענות "אמן" וכדומה. בשחרית סמיכת גאולה לתפילה עדיפה על פני תפילה בציבור.
סנדק	מי שנכבד להחזיק את התינוק על ברכיו בשעה שמלים את התינוק
סנהדרין גדולה	בית דין של 71 זקנים שישבו בלשכת הגזית בבית המקדש והיו מוסמכים לדון בכל הדינים כולל נפשות ולתקן תקנות ולגזור גזרות
סנהרין קטנה	בית דין שישב בכל עיר ועיר ובו 23 דינים
סעודה הבראה	סעודה שאוכל האבל בשובו מקבורת המת. סעודה זו מובאת ע"י השכנים האוכל משל אחרים ולא משלו, וכוללת ביצים או עדשים - מאכלים עגולים המסמלים את הגלגל החוזר בעולם.
סעודה מפסקת	הסעודה האחרונה שלפני התחלת צום יום הכיפורים וצום תשעה באב. "סעודה המפסקת", כשמה כן היא: מפסיקה וחוצצת בין הזמן המותר באכילה לזמן תחילת הצום. את הסעודה המפסקת של צום יום הכיפורים מסיימים זמן מה לפני שקיעת החמה, כי צריך להוסיף מן החול על הקודש, בסעודה המפסקת של צום תשעה באב, אין אוכלים יותר מתבשיל אחד.
סעודה שלישית	סעודה שלישית בשבת, בשבת יש מצוה לאכול 3 סעודות, בכל סעודה לאכול לחם, אלא בסעודה שלישית אם אינו יכול לאכול פת יכול לצאת ידי חובה במזונות (אבל בסעודה ראשונה ושניה אי אפשר לצאת ידי חובה במזונות) יש הנוהגים לאכול סמוך לשקיעת החמה ולהאריך בה. בקהילות החסידים נוהגים לאכול בצבור בחבורה את הסעודה

סעודת סיום	עם סיום מסכת גמרא או סדר משניות יש לערוך סעודת שמחה. מוגדרת כסעודת מצווה.
ספיחין או איסור ספיחין	בשנה השביעית, שנת השמיטה, אסור לעבד את אדמת ארץ ישראל. אם יהודי גידל בשביעית ירקות, קטניות או מיני דגן, או שגדלו מאליהם, נאסרו הם באכילה, מדרבנן. לעומת זאת, פירות האילן לא נאסרו. אך יש בהם קדושה והם אסורים במסחר ובקלקול. הרבנות הראשית דואגת למכירת הקרקעות שבארץ ישראל לגוי, על פי היתר של כמה גדולי ישראל מהדורות הקודמים.
ספיקא דאורייתא, ספיקא דרבנן	במקרה של ספק בדין מדיני התורה חייבים להחמיר ולנהוג כאילו היה זה מקרה שיש בו חיוב תורה או איסור תורה בודאי. לעומת זאת, לגבי גזירות חכמים ותקנותיהם נוקטים בכלל: "ספיקא דרבנן לקולא".
ספירת העומר	ספירת הימים ממחרת היום הראשון של פסח, יום הבאת מנחת העומר, ועד חג השבועות. מצווה זו נקראת "ספירת העומר", על שם מנחת העומר שהקריבו בבית המקדש בט"ז בניסן. כיום מברכים את ספירת העומר החל מצאת הכוכבים. ... אשר קדשנו במצותיו וצונו על ספירת העומר", ולאחר מכן מונים את מספר הימים והשבועות שחלפו מאז תחילת הספירה. בימי ספירת העומר מתו עשרים וארבע אלף תלמידי רבי עקיבא. לזכר אותם ימים קשים חלים בימי הספירה מספר דיני אבלות: בימים אלו אין מסתפרים, אין מתגלחים ואין נושאים נשים.
ספק ברכות להקל	כלל הלכתי האומר: כשאר מתעורר אצל אדם ספק כל שהוא בנושא הברכות, המגמה להקל על מנת שלא יברך ויוציא שם ה' לבטלה, לדוגמה אדם מסופק האם ברך על הפרי, לא יברך אלא יהרהר בברכה
ספק ספיקא	ספק ע"ג ספק, שגם אם נניח שלספק הראשון תינתן תשובה חיובית הרי שעדיין ישנו ספק נוסף. עקרוני בעיקר בדינים דאורייתא שבהם "ספק - אסור, ספק ספיקא - מותר". "ספק שם ספק אינו שם, ספק חי ספק מת..."
ספרים חיצוניים	ספרי קודש שלא הוכנסו על ידי אנשי כנסת הגדולה להיות חלק מכ"ד ספרי הקדש - שלא הוכנסו לתנ"ך. ספרים אלו אין להם קדושת ספרי קודש, במשך הדורות נעלמו הספרים, כיום הם חזרו אלינו מתרגום יווני, המפורסם בין הספרים ספר בן סירא
סת"ם	ראשי תיבות של ספר תורה, תפילין ומזוזות. - כתבי קודש שקדושתם חמורה לעניין כמה דינים (גניזה, טומאה, דיני כתיבה וכדו'). "סופר סת"ם" - אדם שעיסוקו בכתיבת סת"ם.
סתם יינם, עבד עברי	אסרו חכמים גם סתם יין של גוי, שלא ידוע לנו אם ניסכו אותו לעבודה זרה, יהודי שאין לו כסף ומכ את עצמו ליהודי אחר לעבדות או גנב שנתפס ואין לו כסף להחזיר את הגניבה, עבד עברי נמכר לשש שנים, ויוצא בסוף השנה השביעית, או בשנת היובל ההלכה אומרת שאסור לעבוד בו בפרך ויש לו זכויות רבות עד שאמרו קנה עבד קנה אדון לעצמו
עבד נרצע	עבד עברי שאחרי שנגמרו שש שנות עבדותו, לא רוצה לצאת לחופשי ורוצה להמשיך לעבוד את אדונו, עבד זה רוצעים את אזנו במרצע ליד המוזה בדלת ונשאר לעבוד את אדונו עד עולם. עד עולם הכוונה מכסימום ארבעים ותשע שנה או עד היובל, וביובל משתחרר וחוזר לביתו
עגלה ערופה	במקרה ונמצא אדם מת בשדה ולא ידוע מי הרגו, התורה מצווה שזקני העיר הקרובים מקום בו נמצא המת, יביאו עגלת בקר שלא עבדו בה ולא נשאה עליה עול ומשאות ויערפו אותה ליד נחל איתן - נחל זורם ויתוודו עליהם, שלא דאגו למת ושלחו אותו ללא לוויתן ומזון
עדים זוממים	עדים שמעידים עדות שקר על אדם וחשבו להרע לו, אם באים שני עדים אחרים ומזימים אותו, כלומר מעידים כנגדם כיצד אתם מעידים נגד אדם פלוני, הרי בזמן שאתם מספרים שהוא עשה את העבירה, אתם הייתם עמנו במקום אחר ולא ראיתם אותו חוטא, הדין שמענישים את העדים שהוזמו בעונש שרצו לגרום לנתבע
עיר הנדחת	עיר שאנשיה הוסתו לעבוד עבודה זרה וכל אנשי העיר עבדו עבודה זרה, מענישים את כל יושבי העיר, את האנשים הורגים בחרב ואת כל הרכוש מחריבים את העי ואסור לבנותה מחדש
עגונה	אשה שבעלה עזב אותה ללא גט, או אשה שבעלה עזב אותה או נעלם ויש ספק האם הוא חי או מת. אשה זו אסור להנשא לאדם אחר, מספק שמא בעלה חי, והיא נשארת קשורה בכבלי העגון
עובדין דחול	מעשים ועיסוקים של ימי חול, האסורים בשבת. ישנם דברים שחכמים אסרו אותם בשבת, אף על פי שאינם דומים למלאכה ואינם מביאים לידי מלאכה, כדי שלא ינהג אדם בשבת כדרך שהוא נוהג בחול. איסורים אלו נקראים "עובדין דחול".
עובר לעשייתם	בסמוך ולפני עשייתן. דין שנאמר לגבי ברכות המצוות: "כל המצוות מברך עליהם עובר לעשייתן"
עוללות	אשכולות ענבים שאין להם לא "כתף" ולא "נטף" אלא מעט גרגרי ענבים מפוזרים בהם, שאין בעל הכרם רשאי לקחתם, אלא עליו להשאירם לעניים.
עורלה.	פירות האילן הגדלים בשלוש שנים הראשונות מנטיעת האילן. פירות אלה אסורים באכילה ובהנאה
עושק	אדם שהגיע לידו ממון ברשות הבעלים, אך כאשר תובעים הם ממנו להחזיר את הממון, הוא מסרב להחזירו. כגון: מי שלוה מחברו ואינו רוצה להחזיר את ההלוואה. וכן: מי ששאל חפץ מחברו ומסרב להשיבו לו.
עירוב חצרות	תיקון חכמים להתיר לטלטל בשבת בתוך חצר משותפת ומן הבית לחצר המשותפת ומן החצר המשותפת לבית, על ידי שכל דיירי החצר מניחים בערב שבת מזון בביתו של אחד מדיירי החצר. תיקון חכמים "עירוב חצרות", שעניינו: הנחת מזון בערב שבת על ידי דיירי החצר, בביתו של אחד מהם. על ידי כך נמצאת רשותם מעורבת, כאילו כולם מרוכזים באותה דירה שמונח בה מזון העירוב, וכל החצר על בתיא כאילו היא רשות אחת ואחידה.

עירוב תבשילין	כשחל יום-טוב בערב שבת, אסור לבשל ולהכין אוכל ביום-טוב עבור השבת. חכמים התירו להכין ולבשל ביום-טוב לכבוד שבת, אם הכין מעט אוכל בערב יום-טוב לכבוד שבת, ועל סמך זה מותר לו להמשיך לבשל ולהכין אוכל ביום-טוב לכבוד שבת. אוכל זה שמכין מערב יום-טוב לכבוד שבת פת וביצה וכדומה נקרא "עירוב תבשילין".
עירוב תחומין	הנצרך ללכת בשבת יותר מתחום שבת (אלפיים אמה), שובת בערב שבת בין השמשות בסוף התחום או מניח שם מערב שבת מזון שתי סעודות, ובזה הוא קונה שם שבתה ומותר לו ללכת משם אלפיים אמה
על הניסים	תוספת בתפילת שמונה עשרה ובברכת המזון בימי חנוכה ופורים, שבה מודים לה' ומהללים אותו על תשועתו בימי גזירות היוונים- חנוכה ובימי מרדכי ואסתר- פורים
עלינו לשבח	את תפילת "עלינו לשבח" אמרו "קדושי צרפת" בשעה שעלו על המוקד. בתפילה זו הם הביעו את אמונתם בה' ודחו אמונות זרות.
עננו	תפילה שתקנו חכמים לאומרה בתפילת העמידה בתענית ציבור, היחיד אומרה בתוך ברכת שומע תפילה והחזן בברכה עצמאית ביו ברכת גאולה לברכת השנים
עננו בורא עולם	תפילה שתקנו חכמים לאומרה בתפילת העמידה בשנים שחונות, שנות בצורת בארץ ישראל, את התפילה מוסיפים בברכת שמע קולנו
ערלה.	פירות האילן הגדלים בשלוש שנים הראשונות מנטיעת האילן. פירות אלה אסורים באכילה ובהנאה
ערכאות	הרכב של שופטים שדן לא לפי חוקי התורה
עשרה בטבת	יום צום, בו החל המצור על ירושלים על ידי צבא נבוכדנאצר מלך בבל. מצור זה היה תחילתה של הפורענות שבסופה היו חורבן בית המקדש הראשון וגלות בבל. ביום זה קבעה הרבנות הראשית כיום לימוד וזכור לזכר שישה מליון אחינו שנספו בשואת אירופה.
פאה	אחת ממתנות עניים. בעל השדה חייב להשאיר לעניים תבואה או פירות בקצה שדהו שנאמר "לא תכלה פאת שדך".
פדיון הבן	אדם מישראל נותן חמשה סלעים לכהן לשם פדיית בן בכור. מצות פדיון הבן חלה כאשר מתקיימים שלושה תנאים עיקריים: א. הבן הוא בכור לאמו ולא הייתה לפניו לידה או הפלה; ב. התינוק לא נולד בנייתוח קיסרי; ג. האב אינו כהן או לוי, וכן האם אינה בת כהן או בת לוי. פדיון הבן נערך לאחר שלושים יום מהולדת הבן.
פורים דמוקפים	בנס הגדול שארע לאסתר ומרדכי ניתן ליהודים בשושן להקהל והנקם מאויביהם גם ביום ט"ו באדר כנגד נס זה נקבע היהודים שגרים בערים המוקפות חומה מימות יהושע בן נון יחגגו את ימי הפורים כמו בשושן הבירה ביום ט"ו, מכאן התקבל השם "שושן פורים" ליום ט"ו באדר
פורים דפרזים	פורים הנוהג בי"ד אדר נקרא "פורים דפרזים"- עיירות שאינן מוקפות בחומה, בניגוד ל"פורים דמוקפין" הנוהג בט"ו באדר, בערים המוקפות חומה מימות יהושע בן-נון.
פורים משולש	כשחל ט"ו באדר בשבת, נוהגים דיני פורים בערים המוקפות חומה בשלושת הימים: י"ד, ט"ו וט"ז.
פורים קטן	כאשר השנה מעוברת, נחוג הפורים באדר השני, ואילו תאריך הפורים באדר הראשון אינו נחוג, אך מצוין בקצת שמחה. (אי אמירת תחנון וכדו')
פטר חמור	עייר שנולד ראשון לאמו, חמור היוצא ראשון מרחם האתון. את הזכר הראשון שממליטה האתון, חייבים לפדות ולתת את הפדיון לכהן. לאחר הפדיון, אין קדושה לא בחמור ולא בפדיונו, אם אין בעל החמור רוצה לפדותו – עורף את ראשו וקוברו.
פטר רחם	פוחת הרחם. בכור לאמו. חשוב לעניין כמה נושאים; פדיון בן בכור, בכור בהמה וחמור, ועוד.
פיקוח נפש	הצלת אדם מסכנה העלולה לקפח את חייו. פיקוח נפש דוחה את כל מצוות התורה, פרט לשלוש עבירות חמורות: עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים.
פיקוח נפש דוחה שבת	לשם הצלת אדם מסכנה העלולה לקפח את חייו - מחללים את קדושת השבת. שבת - ככל מצוות התורה (פרט לעבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים) - נדחית מפני סכנת נפשות, ואפילו ספק סכנה דוחה את השבת. לכן, למשל, חולה שיש בו אפילו ספק סכנה - מחללים עליו את השבת.
פלג המנחה	זמן מנחה קטנה מתשע שעות ומחצה, כלומר שתיים וחצי שעות זמניות לפני השקיעה. חצי מהזמן הזה נקרא פלג המנחה.
פנים חדשות	שבע ברכות הנאמרים במשך שבעה ימים לחתן וכלה. כשאין בסעודה פנים חדשות - אורח שלא היה בשעת הנישואין או בסעודה הקודמת מברכים רק את הברכה השישית "אשר ברא ששון ושמחה" ואת ברכת הגפן.
פסולים לעדות פסולי עדות	אנשים שאינם מהימנים ואינם מתקבלים כעדים או כדיינים. ביניהם: קטנים, אנשים שחשודים על הגזל או שאינם עוסקים ביישובו של עולם ("מפריחי יונים"), חסרי כבוד עצמי ("אוכל בשוק"), רשעים ועוד.
פסוקי דזמרה	מזמורים שונים מספר תהלים הנאמרים בתפילת שחרית בין ברכת "ברוך שאמר" לברכת "ישתבח". פסוקי דזמרה הן פרקי שבח ותהילה לבורא העולם, פרקים הלוקחים מספר תהלים, "פסוקי דזמרה" - יש ברכה פותחת לפנייהם וברכה חותמת לאחריהם. הברכה הפותחת היא ברכת "ברוך שאמר", והברכה החותמת היא ברכת "ישתבח".
פסח שני	קרבתן שהיה קרב ב - י"ד באייר על ידי מי שלא יכול היה להקריב את קרבן הפסח במועדו ב - י"ד בניסן. כגון שהיה אז טמא או שהיה בדרך רחוקה, וכן אם שגג או נאנס מכל סיבה שהיא. מועד זה של פסח שני, ניתן לבני ישראל בשנה השנייה ליציאת מצרים. הקב"ה ציוה אז שבני ישראל יקריבו את הפסח

	במועדו. אולם נמצאו אנשים שהיו טמאים ולא יכלו להקריב את קרבן פסח. הם באו בטענה אל משה: "למה נגרע מלהקריב את קרבן ה'". כשראה ה' שהם משתוקקים להקריב את קרבן הפסח בכל ליבם, נתן להם מועד שני לתקן את מה שחיסרו ב"ד בניסן.
פסיק רישא	עיקרון בדיני שבת, העושה מלאכה מותרת, אבל בוודאי שעקב כך תיעשה גם מלאכה אסורה - אין לעשות גם את המלאכה המותרת. דין זה הוא דינו של ר' שמעון, הסובר כי אם ברור מראש שתיעשה מלאכת איסור יחד עם מלאכת ההיתר - אסור לעשותה.
פרה אדומה	פרה שכל שערותיה אדומות, שאפר שריפתה שימש לטהרתם של טמאי מתים
פרוזבול	תקנת הלל הזקן, כשראה שנמנעים מלהלוות לעניים בשל שמיטת הכספים. עיקרון ההיתר: הקניית החוב לבי"ד אגב קרקע. משמעות המילה: "פרוז" - לפרז. "בולי-בוט" = עניים-עשירים
פרט	פרט = עינב אחד או שניים, הנושרים מן האשכול, בשעת הבציר
פרסום הנס	פרסום הנס. מספר תקנות חכמים נעשו בכדי לפרסם נס שנעשה באותו זמן, ביניהן: ארבע כוסות (נס יציאת מצרים), נרות חנוכה (נס פך השמן). חכמים החמירו במיוחד במצוות אילו, שיש בהם גם ממד של פרסום הנס.
פרקי אבות	משנה בסדר נזיקין העוסקת בענייני מוסר והנהגת האדם. קרויה גם "מסכת אבות". נאמרת בשבתות מפסח ועד סוכות לאחר תפילת מנחה.
פרשה סתומה	פרשה בספר התורה המתחילה בתוך שורה ולא בתחילתה (גם כאשר אין לפניה באותה שורה אף מילה); ויש מפרשים: פרשה המתחילה באותה שורה בה הסתיימה הפרשה הקודמת. בחומש ובתנ"ך מסמנים באות ס
פרשה פתוחה	פרשה המתחילה בתחילת שורה. ויש מפרשים: פרשה שהרווח שלפניה פתוח מצד אחד בחומש ובתנ"ך מסמנים באות פ
פרשת הנשיאים	בספר מדבר בפרשת נשא מסופר על קרבן שהביאו 12 הנשיאים, כשהוקם המשכן. כל יום הקריב נשיא אחר, הקרבן היה זהה לכולם, אנחנו קוראים בתורה בפרשת הנשיאים בחנוכה יש הקוראים את פרשת הנשיאים ביום שהקריבו אותם, מתחילת חודש ניסן בכל יום קרבן היום, קוראים בשבת שלפני ראש חודש אדר. בחודש אדר היו מכריזים על השקלים ומודיעים לעם, שעליהם להביא את מחצית השקל עבור קרבנות הציבור, שהקריבו בבית המקדש.
פרשת זכור	קוראים בשבת שלפני פורים. העוסקת בזכירת מעשה עמלק, שהמן היה מזרעו. מצווה מן התורה לשמוע את פרשת זכור. הקורא בתורה והשומעים יכונו בלבם לצאת ידי חובת מצווה זו
פרשת פרה	עוסקת בטהרה מטומאת מת על ידי אפר פרה אדומה. בזמן בית המקדש הייתה קיימת חובה להיטהר לפני הרגל, במדבר סיני שרפו את הפרה האדומה סמוך לחודש ניסן, כדי להזות באפר הפרה על בני ישראל מיד לאחר הקמת המשכן, כדי שיהיו טהורים ויוכלו להקריב את קרבן הפסח.
פרשת שקלים	בשבת הסמוכה לראש חודש ניסן. בפרשה זו נאמר שחודש ניסן הוא הראש לחודשי השנה ומפורטים בו דיני קרבן פסח.
פת הבאה בכיסנין	מאפה או תבשיל מחמשת מיני דגן שברכתו בורא מיני מזונות, אך אוכל מאכל זה בכמות של 4 ביצים כ 230 גרם חייב בניטלת ידיים המוציא וברכת המזון.
פת נכרי פת עכו"ם	איסור אכילת פת שנאפתה על ידי גויים. חכמים גזרו שלא לאכול פת שאפו גויים, גם כאשר ידוע בוודאות שהפת אינה מכילה כל תערובת של איסור. סיבת האיסור היא, "כדי להתרחק מהגויים שלא יתערבו בהם ישראל ויבואו לידי חתנות", או "כדי שלא יהיה ישראל רגיל אצל הגוי במאכל ובמשתה ויאכילנו דבר טמא".
צאת הכוכבים	תחילת הלילה לאחר שיצאו 3 כוכבים, זמן זה קובע לנושאים רבים בהלכה
צום גדליה	יום תענית שחל בג' בתשרי. ביום זה מתענים על הריגתו של גדליה בן אחיקם ועל הצרות שאירעו לעם ישראל בעקבות הריגתו. הוא הופקד על ידי מלך בבל על שארית הפליטה של העם בארץ לאחר חורבן בית המקדש הראשון. לאחר הריגתו גלו כולם ונהרגו אלפים מישראל.
צום הרביעי/ החמישי/השביעי/ העשירי	תענית החלה בימים: י"ז בתמוז, ט' באב, ג' בתשרי ו' בטבת. ימים אלו נקבעו לימי תענית בשל מאורעות מצערים שאירעו בתאריכים אלו לעם ישראל: בשבעה עשר בתמוז: נשברו הלוחות לאחר מעמד הר סיני, בטל קרבן התמיד לפני חורבן בית המקדש, הובקעה חומת ירושלים על ידי האויבים, נשרפה התורה על ידי אפוסטומוס הרשע והועמד צלם בהיכל על ידי רשעי ישראל. בתשעה: נחרב בית המקדש הראשון והשני, נגזר על אבותינו - יוצאי מצרים - שלא יכנסו לארץ, נלכדה ביתר ונחרשה ירושלים. בשלושה בתשרי: על הריגתו של גדליה בן אחיקם. לאחר הריגתו גלו כולם ונהרגו אלפים מישראל. בעשרה בטבת: החל המצור על ירושלים על ידי צבא נבוכדנצר מלך בבל. מצור זה היה תחילתה של הפורענות שבסופה היו חורבן בית המקדש הראשון וגלות בבל.
צורת הפתח	לחי [עמוד] בצד אחד ועמוד בצד שני וקורה על גביהם, בצורה זו ושים עירוב המאפשר הוצאה בשבת מרשות היחיד לרשות אחרת [כרמלית] ולהיפך, כיום נוהגים לעשות זאת על ידי הקפת העיר בעמודים ועליהם חוט מתוח
צידוק הדין	הכרה והודאה בצדקת משפט של הקב"ה, הצדקת העונש מצד הנענש וקבלתו מאהבה, מי שמת לו מת אומר את צידוק הדין ומברך "ברוך דיין האמת"
צילתה מרובה מחמתה	כשבונים סוכה לחג הסוכות צריך שהצל בסוכה יהיה מרובה מהחום, כלומר הסוכה צריכה להיות מוצלת, והסכך חייב להיות מעובה אבל צריך שיוכלו לראות את הכוכבים, סוכה שחמתה מרובה מצילתה פסולה

צער	אחד מחמשה דברים שעשוי להתחייב בהם מי שחבל בחברו: תשלום לנחבל עקב הכאב והסבל שגרם לו החובל
צער בעלי חיים	האיסור לגרום סבל ועינוי לבעלי חיים כאשר אין בדבר צורך לבני אדם. אסור מן התורה לצער בעלי חיים. דינים רבים נאמרו שמטרתם למנוע צער בעלי חיים. כגון "עזוב תעזב עמו".
קביעת מזוזה	מצווה לקבוע מזוזה בפתחי הבתים והשערים, שנאמר (דברים יא, כ): "וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך". יש לקבוע מזוזות בשערי החצרות, בפתח הכניסה לבית ובכל פתחי החדרים. מקום קביעתה של המזוזה הוא בדופן הימני של הפתח מימניו של הנכנס לחדר או לבית. קובעים את המזוזה בשליש העליון של הפתח, הברכה: "...וציונו לקבוע מזוזה".
קבלת שבת	מזמורים שונים מספר תהלים, בצרף הפיוט "לכה דודי" ונוהגים לאומרם עם כניסת השבת. שישה פרקי תהלים פותחים את "קבלת שבת", כמניין ששת ימי המעשה. הראשון פרק: "לכו נרננה לה". לאחר מכן אומרים את הפיוט: "לכה דודי לקראת כלה, פני שבת נקבלה", שנתחבר על ידי המקובל רבי שלמה אלקבץ מצפת. "קבלת שבת" מסתיימת בשני מזמורי תהלים: "מזמור שיר ליום השבת", ו"ה' מלך גאות לבש".
קדושה	הנוסח שאומרים שליח הציבור והקהל בחזרת הש"ץ עם סיומה של ברכת "מחיה המתים", שבו מקדשים את השם באמירת: "קדוש, קדוש, קדוש ה' צבאות מלוא כל הארץ כבודו", "ברוך כבוד ה' ממקומו" ו"מלוך ה' לעולם אלהיך ציון לדור ודור הללויה". בעת אמירת "קדושה" מכוונים שאנו מוכנים לקדש את שם ה'. יש לעמוד ברגליים צמודות, כמו שעומדים בעת תפילת שמונה עשרה.
קדושה דסידרא	כינוי לתפיל "ובא לציון" הנאמרת בסוף תפילת שחרית ובתפילת מנחה בשבת. סדר קדשוה זה תוקן כדי שכל ישראל יעסקו בתורה, כדי שיבינו לתרגמו את הקדושה לארמית
קדושת יוצר	קדושה הנאמרת בברכת יוצר אור, ברכה הראשונה של ק"ש, לפני ק"ש
קדושה שניה	הקדושה שנתקדשה ארץ ישראל על ידי עולי בבל שחזרו עם עזרא הסופר בתחילת בית המקדש השני, קדושה זו היתה על ידי ישוב ולא על ידי כיבוש ולכן קדושה זו לא בטלה
קדושה ראשונה	הקדושה שנתקדשה ארץ ישראל על ידי עולי מצרים מיד עם כיבוש הארץ לענין מצוות התלויות בארץ (קדושת יהושע)
קדש ורחץ	סימן שקבען חכמים למצוות בליל הסדר שעל פיהם עורכים את הסדר ההתחלה: קדש – קידוש ורחץ- נטילת ידים ללא ברכה לאכילת הכרפס
קדיש	תפילה בשפה הארמית, הפותחת במלים: "יתגדל ויתקדש שמה רבא", שבה מקדשים את שם ה' ומתפללים ששמו יתגדל ויתקדש במהרה וכולם יכירו במלכותו. ה"קדיש" הוא "דבר שבקדושה" שנאמר רק ב"מנין" - עשרה אנשים מגיל בר מצווה ומעלה, קיימים סוגים שונים של קדיש: "קדיש יתום" - קדיש הנאמר על ידי יתום (או על ידי אדם אחר) לעילוי נשמת אדם שנפטר "קדיש דרבנן" - קדיש הנאמר לאחר לימוד תורה שבעל פה; "קדיש תתקבל" - קדיש בתוספת המלים: "תתקבל צלותהון ובעותהון...", הנאמר בסיום התפילה. קדיש "תתקבל" נקרא גם "קדיש שלם"; "חצי קדיש" - קדיש המסתיים ב"דאמירן בעלמא ואמרו אמן". "קדיש הגדול" - קדיש בנוסח מורחב, הנאמר בבית הקברות.
קדיש דרבנן	קדיש הנאמר לאחר לימוד אגדה. ונקרא קדיש דרבנן א. לפי שנתקן לאמרו ארחי לימוד תורה שבעל פה ששם נאמרים דברי התנאים והאמוראים ב. בקדיש זה ישנה תחינה ובקשה על רבנן ועל לומדי התורה
קדיש הגדול	קדיש הגדול, הוא קדיש שנאמר בסיום מסכת. וכן נאמר גם על ידי היתומים בעת קבורת הנפטר
קדיש יתום	קדיש שהאבלים אומרים במשך 11 חודשים אחר מות הוריהם ובימי זכרון, בכל שנה. תפילת קדיש נתקנה כדי שהבן יזכה את אביו, אם נגזר על אביו ללכת לגיהנם אמירת הקדיש מזכה את אביו ומוציאתו מגיהנום לגן עדן
קדיש שלם קדיש תתקבל	קדיש הנאמר לאחר תפילת שמונה עשרה ונאמר בכל תפילה רק פעם אחת, הקדיש מכונה גם קדיש תתקבל בגלל הבקשה לקבלת תפילות עם ישראל הכלול בה. התוספת בקדיש עוסקת ב3 נושאים: קבלת תפילות עם ישראל, לחיים טובים לעם ישראל לשלום על ישראל
קידוש	ברכה הנאמרת על כוס יין בשבת וביום טוב. "מצוות עשה מן התורה לקדש את יום השבת בדברים, שנאמר: 'זכור את יום השבת לקדשו', כלומר, זכרהו זכירת שבח וקידוש וכו'. מדברי סופרים - לקדש על היין" (רמב"ם הלכות שבת פרק כט, הלכות א - ו). אסור לטעום מאומה מזמן כניסת השבת ועד לאחר הקידוש. כאמור, על הכוס של הקידוש להכיל לפחות "רביעית" יין. לפני הקידוש מדיחים היטב את הכוס במים מבפנים ומבחוץ
קידוש במקום סעודה	קידוש בשבת צריך להיות צמוד לסעודה ובמקום שאוכלים בו. (אם אינו אוכל אחרי הקידוש באותו מקום שקדש, אינו יוצא ידי חובת הקידוש)
קידוש החודש	קביעת יום ראשון לחודש. הכרזת ראש בית הדין על היום שנקבע לראש חודש. כששני עדים היו רואים את הלבנה בחידושה בליל שלושים לחודש, היו באים לבית הדין הגדול (הסנהדרין) שבירושלים ומעידים בפניהם על כך. בית הדין היה בודק אותם, ולאחר שמצא כי עדותם נכונה, היה נשיא בית הדין מכריז, שיום השלושים מקודש, ושהוא הראשון לחודש הבא, והחודש שעבר "חסר" - בן עשרים ותשעה יום.
קידוש לבנה ברכת הלבנה	תפילה הנאמרת בתחילת החודש כאשר רואים את הלבנה בחידושה, יש נוהגים לאומרה רק במוצאי שבת, יש מתחילים מיום ג' בחודש ויש מיום שביעי בחודש, הברכה נאמרת תחת כיפת השמים ובשמחה רבה

קידוש רבא	הקידוש הגדול בלשון סגי נהור, הקידוש הנאמר בשבת בבוקר, ונקרא "גדול" בלשון סגי נהור בהשוואה לקידוש הנאמר בליל שבת שחשיבותו גדולה ומרכזית וחיובו מהתורה, וכן הקידוש ארוך, לעומת זאת קידוש בבקר קצר ואין חיובו מהתורה
קמחא דפסחא	מעוֹת עֵינַיִם, כסף שאוספים כדי לחלק לעניים כסף שיוכלו לקנות את צורכי הפסח ולקיים את מצוות החג
קריאת שמע	חובת קריאת שלוש פרשיות: פרשת "שמע ישראל", פרשת "והיה אם שמע" ופרשת ציצית, ק"ש אומרים פעמיים בכל יום, בערב ובבוקר. "בשכבך" - בזמן שכיבה, "ובקומך" - בזמן קימה, כלומר: בערב ובבוקר. על האדם לקרוא את קריאת שמע בכוונה, באימה וביראה נוהגים לקרוא את הפסוק הראשון של קריאת שמע בקול רם, כדי לעורר את הכוונה. נוהגים גם לכסות את העיניים בכף יד ימין, כדי להסיח את הדעת ממה שקורה מסביב ולהתרכז במלוא תשומת הלב. הקורא את קריאת שמע, צריך להשמיע לאוזניו את המילים.
קריאת שמע שעל המטה	תפילה הנאמרת לפני השינה בה כלולה פרשת "שמע" ובתחילתה ברכת המפיל
קשר קיימא	קשר הנעשה לעמוד ימים רבים, ואסור לקושרו בשבת. כגון: קשר כפול.
ראש חודש	יום הראשון בחודש, בחודש מלא הרי 2 ימים יהיו ראש חודש ובחודש חסר רק יום אחד בראש חודש מוסיפים בתפילת שמונה עשרה ובברכת המזון: יעלה ויבוא, לאחר חזרת הש"ץ של תפילת שחרית אומרים הלל בדילוג, חצי הלל, הספרדים לא מברכים על ההלל, והאשכנזים מברכים, בקריאת התורה עולים 4 לספר התורה וקוראים מפרשת התמיד וביום השבת ובראשי חודשיכם שבספר במדבר פ' פנחס, ומתפללים תפילת מוסף
ראשית הגז	מי שיש לו חמש כבשים לפחות וגזת כל אחת מהן משקלה 12 סלעים (כ-230 גרם) לפחות, חייב ליתן צמר מראשית הגז לכהן. חכמים תיקנו שיעור למצווה זו משקל 5 סלעים (96 גרם) מכל הגיזה. מצווה זו נוהגת רק בארץ ישראל וגם בזמן הזה.
רביעית	שעור של 87 גרם. שיעור זה מחייב ברכה אחרונה על משקאות. בקידוש חייבים לשנות רביעית יין וכן במצוות 4 כוסות בליל הסדר.
רבנן	כינוי לדעה המובאת במשנה, שלא נזכר שם אומרה. ב. דעת הרבים (או דעה מקובלת), בניגוד לדעתו של חכם יחיד.
ריבית	תוספת על סכום ההלוואה שהמלווה לוקח מן הלווה כתמורה על ההלוואה. בספר ויקרא נאמר: "וכי ימוך אחיך ומטה את כספך לא תתן לו בנשך, ובמרבית לא תתן אכלך.". כמו כן חז"ל הרחיבו את איסור ריבית כדי ליצור סייג לאיסור התורה, ואסרו אף אבק ריבית.
ריבית דברים	ריבית שהלווה נותן למלווה לא בכסף או בשווה כסף, אלא בדיבורים. איסור ריבית כולל לא רק קבלת תוספת כסף או שווה כסף על ההלוואה, אלא כל דבר שעושה הלווה למען המלווה, שאילו לא קיבל ממנו הלוואה לא היה עושה אותו, ואפילו אם מה שעושה עבורו הוא פעולת דיבור בלבד, הרי זה ריבית. לכן, אסור ללווה לכבד את המלווה בדברים, לקלוס ולשבחו או להשכים לפתחו.
ריבית קצוצה	ריבית האסורה מדין תורה באשר הלווה קובע עם המלווה שיחזיר לו סכום כסף נוסף מעבר לסכום שקבל
רכילות	דיבורים העלולים לגרום לשנאה ולמחלוקת בין אדם לחברו, למרות שדברי אמת הם (ואין בהם הוצאת שם רע) וגם אין בהם כל גנאי לאדם שמספרים עליו (ואין בהם לשון הרע). אסור מן התורה לספר דברי רכילות, שנאמר "לא תלך רכיל בעמך".
רצה והחליצו	תוספת הנאמרת בברכת המזון בשבת לפני ברכת ובנה ירושלים
רשות היחיד	מקום ששטחו לפחות ארבעה טפחים על ארבעה טפחים והוא מוקף מחיצות שגובהן לפחות עשרה טפחים. גם מקום שהוא גבוה או נמוך מסביבתו עשרה טפחים ושטחו לפחות ארבעה טפחים על ארבעה טפחים נחשב כרשות היחיד.
רשות הרבים	מקום שרוחבו לפחות שש עשרה אמות, פתוח משני צדדיו, בלתי מקורה ורבים מצויים בו. ישנן דעות, שרק המקומות שעוברים בהם שישים ריבוא (שש מאות אלף בני אדם) נחשבים כרשות הרבים. אסור להוציא חפצים בשבת מרשות היחיד לרשות הרבים, או להכניס מרשות הרבים לרשות היחיד, ואם הוציא או הכניס בשוגג - חייב חטאת, במזיד - חייב כרת (אם לא התרו בו) וסקילה (אם התרו בו). כמו כן, אסור בשבת לטלטל חפצים ד' אמות בתוך רשות הרבים
שאלת גשמים	התפילה של בקשת הגשמים ותן טל ומטר" הנאמרת בברכת בריך עלינו. מתחילים לבקש מז' בחשוון ומסיימים ביום טוב ראשון של פסח.
שובבים ת"ת	ראשי תיבות של פרשות: שמות וארא בא בשלח יתרו משפטים תרומה תצוה: מתחילת פרשת שמות נוהגים חסידים ואנשי מעשה להתענות ביום חמישי בכל שבוע, ולאמר סליחות
שבות	איסורי שבת שאיסורם מדרבנן נקראים "שבות" ומשמעותו – לשבות גם מדברים המותרים מין התורה, מחשש שיבואו לידי איסורי תורה
שבע דנחמתא	שבע הפטרות שתוכנן נחמה, הנאמרות בשבע השבתות, החל מהשבת הראשונה שלאחר תשעה באב
שבע ברכות	שבע הברכות שאומרים תחת החופה ובשבעת ימי המשחה, אחר ברכת המזון סדר הברכות: שהכל ברא לכבודו, יותר האדם, אשר יצר את האדם בצלמו, שוש תשיש, שמח תשמח, אשר ברא ששון ושמחה. ברכת בורא פרי הגפן פותחת את שבע הברכות מחת החופה, ואילו בסעודות שבע הברכות בשבע ימי המשחה חותמת את הברכות

שבע מצוות בני נח	שבעה דברים שנצטוו בהם כל אומות העולם, והם: א. איסור עבודה זרה; ב. איסור קיללת ה'; ג. איסור שפיכות דמים; ד. איסור גילוי ערויות; ה. איסור גזל; ו. איסור אבר מן החי; ז. למנות דיינים.
שבע מצוות דרבנן	7 מצוות שחובה לקיימן מתקנת חכמים, ואלו הן: קריאת הלל בחגים, ברכות, נטילת ידים, הדלקת נר שבת, עירובין בשבת, חנוכה, פורים
שבעה	שבעת ימי האבל שיושב קרוב על 7 קרוביו: אב אם, בן בת, אח אחות, אשה, בימי השבעה, יושבים על הקרקע, לא מתרחצים, לא מסתפרים, לא מחליפים בגדים ועוד הלכות
שבעה נקיים	זב או זבה מצווה לספור שבעה ימים נקיים (=ללא ראיית מראה טמא) בטרם יוכלו לטבול במקווה טהרה. במידה ונראה מראה טמא באחד מימים אלו, יש לפתוח בספירה חוזרת.
שבעה דנחמתא	שבע הפטרות שתוכנן נחמה, הנאמרות בשבע השבתות, החל מהשבת הראשונה שלאחר תשעה באב
שבעת המינים	7 מינים שהשתבחה בהם ארץ ישראל: חטה שעורה, גפן, תאנה, רימון זית ותמר
שבעת טובי העיר	ראשי הקהל, ראשי הקהילה היהודית שמנהלים את חיי הקהילה
שבעת ימי מילואים	שבעה ימים מכג' באדר ועד א' בניסן בהם משה רבנו חנך את המשכן. בכל יום הקימו ופירקו, משה עבד ככהן גדול באותם ימים והקריב את קורבנות המילואים
שבעה קרואים	בשבת כשקוראים בתורה חייבים לעלות לא פחות משבעה קרואים מלבד המפטיר, בשאר השנה: בימי שני חמישי, מנחה בשבת ותענית צבור 3 עולים, ראש חודש וחול המועד 4, חגים 5, יום כיפור 6
שבת בראשית	א. שבת רגילה- היום השביעי בשבוע כפי שקבע הקב"ה במעשה בראשית בבריאת העולם ב. השבת הראשונה שלאחר שמחת תורה בה מתחילים לקרוא בתורה בפרשת בראשית
שבת הגדול	כינוי לשבת שלפני חג הפסח. השבת שלפני חג הפסח נקראת "שבת הגדול", מפני הנס הגדול שנעשה בה. בשבת שלפני היציאה ממצרים, בני ישראל התאזרו עוז ואומץ ולקחו על פי ציווי ה' "שה לבית אבות, שה לבית", ששימש כאליל של מצרים, וקשרוהו אל כרעי מטותיהם על מנת להקריבו ביום הארבעה עשר בניסן כקרבן פסח. הדבר העלה את חמתם של המצרים, אך נבצר מהם להרע לבני ישראל, והוא הנס הגדול שהתרחש בשבת זו. טעם נוסף לשם "שבת הגדול" הוא, שבשבת זו קוראים בהפטרה את דברי מלאכי, אחרון הנביאים: "הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא". בשבת זו נוהג רב הקהילה לדרוש בענייני חג הפסח
שבת הארץ	השנה השביעית בה אסור לעבוד את עבודת האדמה ומפקירים את התבואה שהוציאה האדמה, התורה אסרה 4 מלאכות זריעה וזמירה קצירה ובצירה שאר המלאכות אסורות מדברי חכמים יש שקוראים לשנה שבת הארץ או שמיטת קרקעות
שבת החודש	כינוי לשבת שלפני ראש חודש ניסן, או לשבת שבה חל ראש חודש ניסן, שקוראים בה בתורה את פרשת החודש
שבת זכור	כינוי לשבת שלפני פורים, שקוראים בה בתורה את פרשת זכור. בשבת זכור מוציאים שני ספרי תורה. בספר התורה הראשון קוראים את פרשת השבוע, ובספר התורה השני קוראים את פרשת זכור (דברים כ"ה, י"ז – י"ט). תוכנה של פרשת זכור הוא, זכירת מעשה עמלק שהמן היה מזרעו.
שבת חזון	כינוי לשבת שלפני תשעה באב. השבת שלפני תשעה באב נקראת "שבת חזון", על שם ההפטרה שמפטירים בה: "חזון ישעיהו בן אמוץ" בנבואת ישעיהו מובעת תוכחה קשה על חטאי עם ישראל, שסרחו מדרך הישר.
שבת כלה	א. שבת בה החתן עולה לתורה, יש שעולים לפני החתונה, ויש שעולים לאחר החתן ב. כינוי לשבת שלפני חג השבועות, נקראת ע"ש התורה שנקראת כלה, וכמו ששבת לפני החתונה נקראת שבת כלה, ונוהגים בקהילות רבות שהרב דורש בשבת זו ג. כיום התקבל השם לשבת לפני החתונה, בה הכלה נמצאת עם חברותיה
שבת מברכים	כינוי לשבת שלפני ראש חודש, שבה אומרים את "ברכת החודש". בשבת שלפני ראש חודש (מלבד השבת שלפני ראש חודש תשרי), לפני תפילת מוסף, אומרים את "ברכת החודש". "ברכת החודש" היא הכרזה מתי יחול ראש חודש הבא, ותפילה שיחדש ה' עלינו את החודש הבא לטובה ולברכה
שבת נחמו	כינוי לשבת שאחרי תשעה באב. השבת שלאחר תשעה באב נקראת "שבת נחמו" - על שם ההפטרה שמפטירים בה: "נחמו נחמו עמי". הפטרה זו הינה הראשונה מ"שבע דנחמתא"
שבת פרה	השבת שלפני השבת הקרובה לראש חודש ניסן. בשבת זו קוראים במפטיר את פרשת פרה האדומה (כדי להזכיר לטמא להיטהר מטומאתו כדי שיוכל להקריב קרבן פסח)
שבת ראש חודש	שבת בה חל ראש חודש. בתפילה מוסיפים חצי הלל, מוציאים ספר תורה נוסף קוראים בקורבנות ב' פנחס ספר מסעי מתחילים מביום השבת וקריאת בראשי חודשיים. מפטירים בספר ישעיהו "השמים כסא". במוסף משנים את ברכת היום, ואומרים "אתה יצרת"
שבת שובה, שבת תשובה	כינוי לשבת שבין ראש השנה ליום הכיפורים. השבת שחלה "בין כסה לעשור" נקראת "שבת שובה", על שם ההפטרה שמפטירים בשבת זו, הלקוחה מדברי הנביא הושע (פרק יד): "שובה ישראל עד ה' אלקיך, כי כשלת בעוונך". שבת זו נקראת גם "שבת תשובה", כיון שהיא חלה ב"עשרת ימי תשובה". כמו כן נהוג שהרב דורש בשבת זו בפני הציבור וקורא לחזרה בתשובה ולהתעלות בעבודת ה'.
שבת שירה	שבת פרשת "בשלח", השבת שקוראים בה בתורה את "שירת הים": "אז ישיר משה ובני ישראל..."

שבת שקלים	כינוי לשבת שלפני ראש חודש אדר, או לשבת שבה חל ראש חודש אדר, שקוראים בה בתורה את פרשת שקלים. בחודש אדר היו מכריזים על השקלים ומודיעים לעם שעליהם להביא את מחצית השקל עבור קרבנות הציבור שהקריבו בבית המקדש.
שולחן ערוך	הספר ההלכתי החשוב ביותר, חיברו רבי יוסף קארו, הספר משמש את הבסיס לפסיקת ההלכה עד ימינו, נכתבו עליו פירושים רבים כגון: משנה ברורה. הספר בנוי על פי במבנה של ארבעת הטורים לרבנו יעקב בן הרא"ש "אורח חיים", יורה דעה, חושן המשפט ואבן העזר. לספר צירף רבנו משה איסרליש את הגהותיו וכל התקבל הספר בכל תפוצות ישראל
שושבינים	איש ואשה המלווים את החתן והכלה לחופה ונמצאים תחת החופה
שושן פורים	בנס הגדול שארע לאסתר ומרדכי ניתן ליהודים בשושן להקהל והנקם מאויביהם גם ביום ט"ו באדר כנגד נס זה נקבע היהודים שגרים בערים המוקפות חומה יחגגו את ימי הפורים כמו בשושן הבירה ביום ט"ו, מכאן התקבל השם "שושן פורים" ליום ט"ו באדר
שיכר מדינה	משקה חשוב במדינה, הנושא נזכר בהבדלה, שאפשר לעשות הבדלה על שיכר מדינה אף שאינו יין מפני שהוא משקה חשוב
שילוח הקן	אדם שמוצא קן ציפור, אסור לו ליטול את האפרוחים או את הביצים ללא שילוח האם תחילה. ומצוות עשה לשלח את האם ולאחר מכן ליטול את האפרוחים או את הביצים, שנאמר: "כי יקרא קן ציפור לפניך בדרך.. והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים, לא תקח האם על הבנים. שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך".
שיר היחוד	שיר המתאר את יחודו של הקב"ה, בנוי משבעה פרק המכונים שבעה ימים, יש נוהגים לאמר בכל יום פרק היומי לאחר תפילת עלינו. המנהג לאמר ביום כיפור, המינהג המקורי וכך נוהגים קהילות הפרושים בירושלים לאמר ביום כיפור ובהושענא רבה לפני תפילת שחרית, המנהג המקובל לאמר בליל יום כיפור בסוף תפילת ערבית
שירת הים	שירה ששר משה ובני ישראל ביום שביעי של פסח, אחרי שנעשה להם נס והים נבקע והם עבו בתוכו ביבשה, וכשעלו כולם ליבשה, חזר הים וסגר על המצריים, ומתו המצריים בתוך הים, וז שרו את השירה, אנחנו נוהגים לאמר בכל בוקר את שירת הים בפסוקי דזמרא וקוראים בתורה בשירת הים גם בשביעי של פסח
שיר הכבוד	שיר העוסק בכבוד הקב"ה, פותח במילים "אנעים זמירות" נהוג לשורר אותו בסוף תפילת מוסף בשבת וחג (או לפני קריאת התורה)
שיר השירים	אחת מחמשת המגילות, כתבה שלמה המלך, המגילה מתארת את אהבת הקב"ה לעם ישראל בדרך משל של אהבת איש לאשתו, נוהגים לקוראה בפסח בסוף עריכת הסדר ובשבת חול המועד, וקהילות ישראל נהגו לאמר שיר השירים בכל ליל שבת
שיר של יום	פרק תהלים קבוע לכל יום ויום מימות השבוע, שאותו היו הלויים אומרים בבית המקדש בזמן הקרבת קרבן התמיד של שחר ובזמן הקרבת קרבן התמיד של בין הערביים. הלויים היו אומרים מזמור מספר תהילים הנקרא "שיר של יום". לכל אחד משבעת ימי השבוע נקבע מזמור אחר. היום אומרים את "שיר של יום" בסוף תפילת שחרית.
שיר של פגעים	מזמור צ"א בתהלים. נקרא שיר של פגעים מפני שהיו אומרים אותו כסגולה להינצל מהמזיקים
שילוח הקן	אדם שמוצא קן ציפור, אסור לו ליטול את האפרוחים או את הביצים ללא שילוח האם תחילה. ומצוות עשה לשלח את האם ולאחר מכן ליטול את האפרוחים או את הביצים, שנאמר: "כי יקרא קן ציפור לפניך בדרך.. והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים, לא תקח האם על הבנים. שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך".
שכחה.	מי ששכח שיבולים בשדה -שיבולים יחידות בשעת הקצירה, או אלומה שלימה בשעת אסיפת העומרים, אסור לו לחזור ולקחתן. עליו להשיאן במקומן עבור העניים. דין זה נוהג גם באילנות ובכרם כאשר ישנם בעיר 2 בתי כנסת טוב ללכת לבית הכנסת הרחוק ומקבלים שכר על כל פסיעה ופסיעה
שכר פסיעות	סעודה חגיגית שעושים בליל שבת, בשבת הראשונה שלאחר לידת הבן, מקור השם ממאמר חז"ל: "כיון שבא זכר לעולם בא שלום לעולם", יש מנהג לאכול דברים עגולים זכר לאבילות, כהשתתפות בצער של התינוק שבמעיו אמו ידע את כל התורה, ולפני צאתו לעולם בא מלאך וסטר על לחיו ושכח את כל התורה
שלושת ימי הגבלה	שלושת הימים שלפני חג השבועות: ג', ד' וה' סיוון. שלושת הימים שלפני חג השבועות נקראים "שלושת ימי הגבלה" "שלושת ימי הגבלה" הם ימי הכנה לחג השבועות, כשם שבני ישראל הכינו את עצמם שלושה ימים לפני מתן תורה.
שלוש סעודות	מצוה לאכול 3 סעודות, סעודה אחת בליל שבת 2 סעודות ביום שבת. סעודה שניה צריכים לאכול לפני חצות היום וסעודה שלישית אחרי זמן מנחה ועדיף אחרי תפילת מנחה. בכל סעודה צריך לאכול לחם, אלא בסעודה שלישית אם אינו יכול לאכול פת יכול לצאת ידי חובה במזונות (אבל בסעודה ראשונה ושניה אי אפשר לצאת ידי חובה במזונות) יש המכנים את הסעודה השלישית בשם "שלוש סעודות" ויש הנוהגים לאוכלה סמוך לשקיעת החמה ולהאריך בה. בקהילות החסידים נוהגים לאכול בצבור בחבורה את הסעודה
שלוש עשרה מידות	א. שלש עשרה מידות שהתורה נדרשת. 13 אופני הגיון בהם ניתן ללמוד הלכות מחודשות שלא נאמרו בתורה בפירוש, וניתן להסיק אותן מתוך אלו המצויות באמצעות השימוש במידות אלו. ב. שלש עשרה מידות הרחמים - מידות הבורא שבהם נוהג את עולמו. נאמרו למשה בסיני אחר חטא העגל. משמשות כתפילה בעת צרה ותשובה, "חזקה על י"ג מידות שאינן שבות ריקם..."

שלושה עשר עיקרים	שלושה עשר עיקרים שסדר הרמב"ם ובהם כלל את יסודות האמונה הישראלית
שלוחו של אדם כמותו	אדם המבצע פעולה עבור אדם אחר ובשליחותו, כאשר תוצאת המעשה נזקפת רק לזכותו של המשלח ולא לזכותו של השליח,
שמו"ת	ראשי תיבות: שניים מקרא ואחד תרגום, מצוה לקרוא את פרשת השבוע 2 פעמים את הפרשה ופעם אחת את תרגום אנקלוס
שמיטה שמיטת קרקעות	השנה השביעית בה אסור לעבוד את עבודת האדמה ומפקירים את התבואה שהוציאה האדמה, התורה אסרה 4 מלאכות זריעה וזמירה קצירה ובצירה שאר המלאכות אסורות מדברי חכמים יש שקוראים לשנה שבת הארץ או שמיטת קרקעות
שמיטת כספים	שמיטת כספים - השנה השביעית שהיא שנת השמיטה - משמטת בסופה כל חוב כספי שיש לאדם על חברו.
שנה מעוברת	שנה שיש בה שלושה עשר חודש. כדי להתאים את שנת הלבנה לשנת החמה - שכן חגיגו, הקבועים בימים מסוימים בחודש, קשורים גם בתקופת החמה - חישובו ומצאו שבמחזור של תשע עשרה שנה מצטרפים ההפרשים ביניהם לשבעה חודשים, כלומר, שבכל תשע עשרה שנים צריך להוסיף שבעה חודשים. מכאן קבעו, שבכל מחזור של תשע עשרה שנים תהיינה שבע שנים מעוברות - בנות שלושה עשר חודש, ושתים עשרה שנים פשוטות - בנות שנים עשר חודש
שנה פשוטה	שנה שיש בה 12 חודשים השונה משנה מעוברת שיש בה 13 חודשים.
שניות לעריות	עריות האסורות מדברי סופרים, כגון: אם אמו, אם אביו, כלת בנו, כלת בתו ועוד. בנוסף לאיסור העריות האסור מן התורה אותן הנשים שאסרום חכמים כדי להרחיק את האדם מן העריות האסורות מן התורה נקראות "שניות לעריות". כמו כן, נקראות הן "איסור מצווה", משום שמצווה לשמוע בקול חכמים, שנאמר (דברים י"ז, י"א): "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל".
שניים מקרא ואחד תרגום	קריאת פסוקי פרשת השבוע פעמיים במקורם, ופעם אחת בתרגום אונקלוס. מלבד שמיעת קריאת הפרשה בבית הכנסת, חייב אדם לקרוא פעמיים את פסוקי הפרשה, ופעם אחת, בהסבר ופירוש, את תרגום אונקלוס. במסכת ברכות (ח') מובא: "אמר רבי יוחנן: כל המשלים פרשיותיו עם הציבור שניים מקרא ואחד תרגום, מאריכים לו ימיו ושנותיו".
שנת היובל	השנה החמישים, אחר מחזור של שבע שמיטות. מצוות היובל כוללת מספר עניינים: א. מצות שחרור עבדים עבריים, ב. מצוות השבת השדות לבעלים, ג. מצוות שמיטת קרקעות, ד. מצוות תקיעת שופר ביום הכיפורים שבשנת היובל; ה. מצוות קידוש שנת היובל. בעת הקידוש היו הסנהדרין מברכים ברכת "לקדש השנים". מצוות היובל נוהגת מן התורה רק בזמן שכל ישראל יושבים בארץ ישראל, כשחזרו ישראל מגלות בבל, לא שבו כל השבטים, לכן לא נהגו דיני שנת היובל.
שעות זמניות	היום ההלכתי מתחלק ל- 12 חלקים שווים בלא קשר לאורכו של היום. כל חלק אחד מה-12 נקרא "שעה זמנית" [יש מחשבים מהזריחה עד השקיעה, ויש מעלות השחר ועד צאת הכוכבים]
שעטנז	איסור לבישה או התכסות באריג שנעשה מחוטי צמר ופשתן יחד. נאמר בתורה: "לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו" - הימצאותו של חוט פשתן אחד בבגד צמר או של חוט צמר אחד בבגד פשתן, אסרת בגדים אלו באיסור שעטנז ואסור ללובשם או להתכסות בהם.
שקיעת החמה	הזמן בו עיגול השמש יורד ונעלם באופק, זמן זה קובע לכמה נושאים בהלכה
שתי הלחם	קורבן שתי הלחם הקרב בחג השבועות בבית המקדש את הקורבן מביאים בנוסף על קורבן המוסף. הקרבן מסוג מנחה, כלומר, קורבן המובא לבית המקדש מן הצומח - עיקרו מסולת חיטים או שעורים ובמקרה שלנו מלחם העשוי מחיטים. בניגוד לרוב הקרבנות אותם היה אסור לאפות חמץ, קורבן זה היה ייחודי בכך שהוא כלל לחם
שהשמחה במעונו	נוסח ברכת הדימון בסעודת שבע בר כות נברך שהשמחה במעונו
תדיר ושאינו תדיר - תדיר קודם - (הדגם)	אם מזדמנות לאדם 2 מצוות אחת שמקיימים אותה לעיתים קרובות {תדיר} והשניה נדירה {לא תדיר}, עליו לקיים תחילה את המצוה התדירה. נלמד מדיני הקורבנות בשבת מקריבים קודם תמיד של שחר שקרב כל יום ורק אחר כך קרבן מוסף דוגמא 2: בראש חודש שחל בשבת קוראים בתורה קודם את פרשת השבוע ואחר כך את קריאת ראש חודש, כיון שפרשת השבוע תדירה
תוך כדי דיבור	תוך שיעור הזמן הנדרש לאמירת המילים: "שלום עליך רבי". "תוך כדי דיבור - כדיבור דמי". כלומר: א. הפסק בשיעור זמן של "תוך כדי דיבור" - אינו נחשב להפסק. לדוגמא: אדם יכול לחזור בו מדבריו הראשונים בשיעור זמן של תוך כדי דיבור.
תולדה	מלאכה הדומה לאב מלאכה באופן עשייתה ולא בתכלית, או מלאכה הדומה לאב מלאכה בתכלית בלבד ונעשית באותו גוף. מבחינת חומרה אין הבדל בין אב לתולדה ושניהם אסורים מן התורה
תוספת שביעית	מהפסוק "בחריש ובקציר תשבות..." נלמד שיש להוסיף זמן מה לפני שביעית באיסורי עבודת הקרקע. הלכה למשה מסיני היא, כי בזמן שבית המקדש קיים מתחילה השביעית שלושים יום לפני ראש השנה. בפרק זמן זה אסור לעשות מלאכות דאורייתא, שתכליתן להכשיר את השדה לזריעה בשביעית. חכמים הרחיבו את האיסור בשדה הלבן מפסח, ובשדה אילן משבועות. בזמן הזה (החל בתקופת רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא) נתבטלה התוספת מלבד באיסור נטיעת אילנות מאכל.

תוספת שבת	הזמן שיש להוסיף מחול על קודש בכניסת השבת וביציאתה. העושה מלאכה בזמן תוספת שבת עובר על מצות עשה אך לא עובר על מצות לא תעשה
תחום שבת	התחום שממנו אסור לאדם לצאת בשבת. בתורה נאמר: "אל יצא איש ממקומו ביום השביעי". כלומר: התורה אסרה לצאת אל מחוץ לגבול העיר יותר משנים עשר מיל. תחום שבת הוא אלפיים אמה. כדי להתיר הליכה למרחק גדול יותר מאלפיים אמה, ניתן לעשות "עירוב תחומין"
תיקון הגשם	אוסף פיוטים ובקשות הנאמרים לפני תפילת מוסף בשמיני עצרת, הבאים לציין את הפסקת בקשת הטל ותחילת בקשת הגשמים
תיקון הטל	אוסף פיוטים ובקשות הנאמרים לפני תפילת מוסף בחג ראשון של פסח, הבאים לציין את הפסקת בקשת הגשמים ותחילת בקשת הטל
תיקון חצות	כינוי למזמורי תהילים ולקינוט על חורבן בית המקדש שנוהגים לאמרם בחצות הלילה, יש הנוהגים לאמר תיקון חצות בימי בין המצרים
תיקון ליל שבועות	בליל שבועות ערים כל הלילה, ואומרים סדר תיקון הכולל: פרקי תורה, נביאים, כתובים, משנה, גמרא וזוהר ותרי"ג מצוות
תלתא דפורענות	שלושת השבתות של הפורענות, 3 השבתות שבימי בין המצרים, שמפטירים בהם 3 הפטרות של פורענות, ובהם דברי תוכחה וזעם
תענית אסתר	יום צום החל ב"ג באדר. ב"ג באדר, בימי מרדכי ואסתר, נקהלו היהודים כדי להלחם באויביהם ולהינצל מידם. באותו יום צמו היהודים והתפללו לה' שיושיעם מצרתם. על כן גם אנו צמים ביום זה. יש הסוברים שתענית זו היא לזכר צומה של אסתר המלכה.
תענית בה"ב	אחרי פסח ואחרי סוכות נוהגים לצום בימי ב,ה,ב, הסיבה לצום שמא בימי החג נגרם חטא והוללות במעשינו, נוהגים לאמר סליחות מיוחדות בימים אלו
תענית בכורים, תענית בכורות	הבכורים חייבים לצום בערב פסח, זכר לנס שעשה הקב"ה לבכורי בני ישראל במצרים, שהרג את בכורי מצרים ואת בכורי בני ישראל הציל.
תענית דבור	תענית בהם אדם לא מדבר דברי חולין רק דברי קדושה, המנעות מדיבור מכפרת על עוונות
תענית חלום	אדם שחלם חלום רע בלילה בשנתו, מתענה כדי לבטל את הגזרה שאולי נרמזה לו בחלום תענית זו צמים אפילו בשבת
תעשה ולא מן העשוי	כלל בהלכה, כשהתורה צוותה את האדם לקיים מצוה בידיו והמצוה נעשתה מאליה או בדרך אגב נקרא תעשה ולא מן העשוי, ואין יוצאים ידי חובה. סכך צריך להניח לשם מצוה ואם הסכך נפל מעצמו על הסוכה, הרי זה לא סכך תעשה ולא מן העשוי
תפילה זכה	תפילה הנאמרת בערב יום הכיפורים לפני תפילת כל נדרי, תפילה זו מזככת את הלב, מכשירה את האדם לקבל את יום כיפור בקדושה ובטהרה, יש בה וידוי ובקשת מחילת עוונות
תפילת הבינו	תפילת שמונה עשרה מקוצרת מברכותיה האמצעיות. נוסח "תפילת הבינו" הוא: "הבינו ה' אלהינו לדעת דרכיך, ומול את לבבנו ליראתך, ותסלח לנו להיות גאולים, ורחקנו ממכאובינו, ודשננו בנאות ארצך, ונפוצותינו מארבע תקבץ, והתועים על דעתך ישפטו, ועל הרשעים תניף ידך, וישמחו צדיקים בבנין עירך ובתיקון היכלך ובצמיחת קרן לדוד עבדך ובעריכת נר לבן ישי משיחך, טרם נקרא אתה תענה. ברוך אתה ה' שומע תפלה".
תפילת הדרך	תפילה הנאמרת על ידי היוצא לדרך. בנוסח תפילת הדרך כלולה בקשה לה' שישמור עלינו בדרך מכל מיני פורענויות ושיסייע לנו להגיע למחוז חפצנו לשלום. נוהגים להוסיף לאחר תפילת הדרך פסוקים שבהם מוזכרים שמירת ה' ותשועתו מכל צרה. תפילת הדרך נאמרת רק כאשר מרחק הליכה או נסיעה של פרסה (לפחות) או זמן נסיעה של 72 דקות.
תפילת העמידה	תפילה שחובה לאומרה בעמידה. תפילה זו כינוי לתפילת שמונה עשרה הנאמרת תמיד בעמידה
תפילת ותיקין	הויתקין – אלו הם אנשים המדקדקים במצוות, הם הקפידו לסיים את קריאת שמע בבוקר עם הנץ החמה ומיד להתחיל תפילת שמונה עשרה, ודרשו על הפסוק "ראוך עם שמש"
תפילת הגשם או תיקון הגשם	תפילה הנאמרת לפני מוסף בשמיני עצרת. בתפילה פיוטים ובקשות לעניין הורדת גשמים. מזמן זה מתחילים לומר "משיב הרוח ומוריד הגשם"
תפילת הטל או תיקון הטל	תפילה הנאמרת לפני מוסף של שביעי של פסח. בתפילה פיוטים ובקשות לעניין הטל. מזמן זה מפסיקים בבקשת הגשמים ומתחילים "מוריד הטל".
תפילת חובה	תפילות שאדם חייב להתפלל, שחרית מנחה וערבית
תפילת מנחה	אחת מ3 התפילות שמתפללים בכל יום זמנה לפנות ערב, לפי התלמוד יצחק אבינו תקן את תפילת מנחה כשיצא לשוח בשדה
תפילת מוסף	תפילה הנאמרת לאחר תפילת שחרית וקריאת התורה בשבתות בימים טובים בראשי חודשים ובחולו של מועד. חכמים תקנוה כנגד קרבן מוסף שהוקרב בבית המקדש לאחר תמיד של שחר
תפילת מעין שבע	מעין חזרת ש"ץ (שבע ברכות שבשמו"ע של שבת) מקוצרת הנאמרת בליל שבת. תוקנה בכדי להמתין למאריכים בתפילה בבתי כנסיות שבזמן התלמוד שהיו מחוץ לעיר
תפילת נדבה	תפילות תוקנו כנגד קורבנות, לכן אסור לאדם להתפלל פעמיים את אותה תפילה, אלא אם כן הוא מסוגל לחדש דבר בתפילה ואז נחשבת התפילה השניה תפילת נדבה

תפילת נחם	קטע תפילה הנאמר בתשעה באב בברכת ירושלים שבשמונה עשרה, המדבר על חורבן העיר, ומבקש את נחמתה.
תפילת נעילה	התפילה המסיימת את תפילות יום הכיפורים, נקראת נעילה, כי בשעת תפילתה ננעלים שערי ההיכל בבית המקדש. ב. שערי השמים ננעלים והקב"ה חותם את הדין לכל אחד ואחד
תפילת ערבית תפילת מעריב	התפילה השלישית ביום, זמנה מצאת הכוכבים וכל הלילה, תפילה זו אינה חובה כשחרית ומנחה ובעבר היתה רשות אלא במשך הדורות קבלו אותה כחובה, אבל אין בה חזרת הש"ץ, חז"ל מייחסים את התפילה ליעקב אבינו
תפילה קצרה	א. תפילה שאדם מתפלל במקום סכנה. אדם שמהלך במקום סכנה, כגון במקום שמצויים ליסטים או חיות, והגיע זמן תפילה, מתפלל תפילה קצרה, שנוסחה: "צרכי עמך מרובים ודעתם קצרה, יהי רצון מלפניך ה' אלהינו, שתתן לכל אחד ואחד כדי פרנסתו, ולכל גוויה וגוויה די מחסורה, והטוב בעיניך עשה. ברוך אתה ה' שומע תפילה". וכשיגיע למקום ישוב יחזור ויתפלל תפילה כתיקונה.
תפילת שחרית	תפילת הבוקר, זמנה להתחילה מזריחת השמש עד סוף 4 שעות. חכמים אמרו שאברהם אבינו תקן את תפילת שחרית
תפילת שמונה עשרה	תפילת העמידה שמתפללים שלוש פעמים בכל יום מימות החול. תפילת שמונה עשרה נחלקת לשלושה חלקים: שלוש הברכות הראשונות כוללות שבחי ה', שלוש הברכות האחרונות הן הודאה לה', והברכות האמצעיות הם בקשת צרכינו. את נוסח תפילת שמונה עשרה קבעו אנשי כנסת הגדולה. אנשי כנסת הגדולה קבעו שמונה עשרה ברכות בסדר התפילה. כששהתה הסנהדרין ביבנה, לאחר חורבן בית המקדש השני, נוספה ברכת "ולמלשינים", הנקראת "ברכת המינים". מאז כוללת התפילה תשע עשרה ברכות, אולם נשאר לה השם: "תפילת שמונה עשרה".
תפילת תשלומין	תפילה נוספת, בתורת השלמה, שחייב להתפלל מי ששגג או נאנס מלהתפלל את אחת התפילות. מי שלא התפלל שחרית, מנחה או ערבית, אם לא עשה זאת במזיד, מתפלל פעמיים את תפילת שמונה עשרה בתפילה הסמוכה. את תפילת שמונה עשרה הראשונה הוא מתפלל לשם חובת התפילה שהוא חייב בה באותה שעה. את תפילת שמונה עשרה השנייה הוא מתפלל בכוונת תשלומין לתפילה שהחסיר. תפילת תשלומין נאמרת רק בעת התפילה הסמוכה בלבד. כגון, אם לא התפלל תפילת שחרית, יש לה תשלומין במנחה, אך אין לה תשלומין בתפילת ערבית שאחריה.
תפילין	התפילין הן "בתים" העשויים מעור בהמה טהורה ובתוכם קלף עליו כתובות 4 פרשיות מהתורה: שמע ישראל, והיה אם שמוע, קדש לי כל בכור, והיה כי יביאך, פרשיות אלו כוללות את יסודות האמונה הישראלית, התפילין מחולקות ל 2 בתים 1. תפילה של יד המונחת על היד, ובה כתובות כל 4 הפרשיות בקלף אחד, 2. תפילה של ראש וכל פרשה כתובה על קלף נפרד ומוכנסת לתוך בית נפרד
תפילין דרבנו תם	תפילין שפרשיותיהם ערוכות כפי הסדר שקבע רבנו תם: "קדש לי", "והיה כי יביאך", "והיה אם שמע", "שמע", להבדיל מן התפילין הרגילות והמקובלות הנקראות "תפילין של רש"י", שבהם הפרשיות ערוכות לפי הסדר הכתוב בתורה: "קדש לי", "והיה כי יביאך", "שמע", "והיה אם שמע". הלכה שיש להניח תפילין של רש"י והמחמירים מניחים גם תפילין ע"פ סדר פרשיותיו של ר"ת.
תקיעות דמיושב, דמיושב	תקיעות דמיושב" - סדר התקיעות שלפני תפילת מוסף של ראש השנה. תקיעות אלו נקראות "תקיעות דמיושב", לפי שמותר לשומעם בישיבה;
תקיעות דמעומד	תקיעות דמעומד" - התקיעות שעל סדר הברכות: מלכויות, זכרונות ושופרות, שבתפילת מוסף.
תקיעות רשות	נהגו לתקוע בשופר בחודש אלול. מלבד ערב ראש השנה, , כדי לעורר את העם לחזרה בתשובה. תקיעות אלו רשות ואין חובה, לא תוקעים בערב ראש השנה כדי להבדיל ין תקיעות הרשות לתקיעות החובה בראש השנה
תקיעת כף	לחיצת יד בין שני אנשים, מהווה אקט של הסכמה בסגירת חוזה מסחרי, או כאקט של שבועה בהחתיבות כלפי הזולת, שמעמדה נחשב כחמור.
תקנת השבים	תקנה שנועדה להקל על גזלנים ששבים בתשובה, כדי שלא ימנעו מחזרה בתשובה מתוך קשיים בהשבת הגזילות. מדין תורה, חייב הגזלן להשיב את הגזילה שגזל, אולם, פעמים והגזילה נעשית חלק ממבנה מורכב, כגון: אדם שגזל קורה, ובנה אותה בתוך ביתו (כלומר, שהקורה נעשתה לחלק מבית). מדין תורה, חייב הגזלן להרוס את ביתו ולהשיב את הגזילה. אולם, חז"ל ברצותם להקל על בעלי תשובה, כדי שלא ימנעו מחזרה בתשובה מתוך קשיים בהשבת הגזילה, תיקנו, כי במקרים כאלה לא יצטרך הגזלן להרוס את ביתו כדי להשיב את הגזילה לבעליה, אלא די שישב לנגזל את דמי הגזילה.
תרגום אונקלוס	התרגום הארמי של התורה, תרגמו אונקלוס הגר, חז"ל אומרים שהתרגום ניתן למשה מסיני אלא נשכח וחזר אונקלוס הגר ולמד אותו מפי רבי אליזר ורבי יהושע וכתבו
תרגום השבעים	תרגום התורה ליוונית שנעשה על פי פקודת תלמי המלך בימי בית המקדש השני. אותו יום שתורגמה התורה היה ט' בטבת וחז"ל תיארו שחושך ירד על העולם, התרגום נערך ע"י 72 חכמים מירושלים שישבו כל אחד בנפרד מחבריו.
תרומה גדולה	חלק מן התבואה והפירות שמפרישים לכהנים. מן התורה אין לתרומה גדולה שיעור ואפילו חיטה אחת פוטרת את כל הכרי; אבל חכמים נתנו בה שיעור: עין בינונית - אחד מחמישים; עין טובה - אחד מארבעים; עין רעה - אחד משישים. תרומה גדולה, מותרת באכילה רק לכהנים טהורים. בזמן הזה, שהכהנים אינם רשאים לאוכלה מפני הטומאה מפרישים כל שהוא כדין תורה וקוברים את התרומה,

	אפשר גם להשליכה לאשפה, אך צריך לעטוף אותה היטב כדי שלא לבזותה. אולם עדיף לשורפה.
תרומת מעשר	הלוי מפריש עשירית מהמעשר שקיבל מישראל. כלומר, אחוז אחד מכלל הפירות ומעביר לכהן.
תרי עשר	אחד מספרי התנ"ך המורכב מ-12 ספרים קצרים, שכונסו יחדיו מחשש שכל ספר לבדו יאבד
תרי"ג מצוות	613 המצוות בגימטריה תרי"ג, המצוות מחולקות ל-248 מצוות עשה ו-365 מצוות לא תעשה, תרי"ג מצוות נתנו למשה רבנו בהר סיני
תשובו כעין תדורו	נאמר בתורה "בסוכות תשובו שבעת ימים" דרשו חז"ל: "תשובו כעין תדורו" שכל הדברים שרגיל לעשות בבית יעשה בסוכה, אבל רק בדברים שיש בהם כבוד לסוכה, דברים בזויים אסור לעשותם בסוכה
תשליך	תפילה הנאמרת ביום הראשון של ראש השנה, אחר תפילת מנחה, על שפת נהר או ים או באר מים או במקום שממנו ניתן לראות מקומות אלו. בתפילה זו מובע רצונו להשליך מעלינו את כל החטאים, לחזור בתשובה ולהישאר נקיים מחטא. בין שאר הפסוקים, נאמר בתפילת תשליך הפסוק: "ותשליך במצולות ים כל חטאתם" – ומכאן מקור השם: "תשליך". נוהגים בשעת אמירת ה"תשליך" לנער את כיסי הבגדים ושוליהם. יש בכך רמז שעלינו לשים לב להשליך מעלינו את החטאים ולחפש דרכים לשוב אל ה'.
תשלומי ארבעה חמישה	אדם שגנב שור או שה וטבח או מכר משלם פי חמישה על השור ופי ארבעה על השה,
תשלומי כפל	אדם שגונב חפץ מחבירו ונמצא בידו משלם לנגנב כפול מערך הגניבה
תשלומי נזיקין	אדם המזיק את חבירו חייב לשלם 5 תשלומים נזק – תשלום עבור הנזק שנגרם לנפגע צער – תשלום עבור עגמת הנפש שנגרמה לנפגע בושת – תשלום על הבושה שהתבייש הנפגע בזמן ההיזק שבת – תשלום עבור הזמן שהניזק יושב בביתו ולא יכול לעבוד ריפוי – תשלום כל הוצאות הריפוי שצריך הנפגע, הניזק
תשעה באב	יום חורבן בית המקדש הראשון והשני. "חמשה דברים אירעו את אבותינו בתשעה באב: נגזר על אבותינו - יוצאי מצרים - שלא יכנסו לארץ; וחרב הבית בראשונה ובשנייה; ונלכדה ביתר; ונחרשה העיר". צום תשעה באב מתחיל כבר בלילה הקודם לו, החל משקיעת החמה בליל תשעה באב ועד לצאת הכוכבים למחרת. בתשעה באב חלים כל העינויים הנוהגים ביום הכיפורים: איסור אכילה ושתייה, איסור רחיצה, איסור סיכה, איסור נעילת הסנדל ואיסור תשמיש המיטה. החל מליל תשעה באב ועד לחצות היום, אין יושבים על כסא או ספסל, נוהגים שלא לעשות מלאכה בתשעה באב עד חצות היום, כדי לא להסיח את הדעת מהאבלות על החורבן. אין אדם מברך את חברו בשלום בתשעה באב. בליל תשעה באב קוראים במגילת "איכה", שהיא דברי קינה על חורבן הבית הראשון, על נפילת ירושלים ועל עם יהודה שגלה לבבל.
תשעת הימים	9 נימים שבין ר"ח אב לתשעה באב, בהם ממעטים במשא ומתן, ונוהגים מקצת מנהגי אבלות. לפי מנהג האשכנזים לא אוכלים בשר, לא מכבסים, ויש שאף אינם מתרחצין מתחילת תשעת הימים. הספרים קבלו עליהם לנהוג בכל הדינים מתחילת השבוע שחל בו תשעה באב
תשר"ת	ראשי תיבות של תקיעה שברים תרועה תקיעה. עיקר הדין של מצות שופר בר"ה הוא לשמוע 3 פעמים תשר"ת 3 פעמים תש"ת 3 פעמים תר"ת

תם ונשלם
בשבח לא-ל
לקט וערך
אפרים כהן
מדריך תושב"ע במינהל לחינוך התישבותי